

FLYTNINGER FRA BYER TIL LAND- OG YDEROMRÅDER

HØJTUDDANNEDE OG SOCIALT UDSATTE GRUPPERS FLYTNINGER FRA
BYKOMMUNER TIL LAND- OG YDERKOMMUNER – MØNSTRE OG MOTIVER

14:03

LOUISE GLERUP ANER
HØGNI KALSØ HANSEN

14:03

FLYTNINGER FRA BYER TIL LAND- OG YDEROMRÅDER

HØJTUDDANNEDE OG SOCIALT UDSATTE GRUPPERS
FLYTNINGER FRA BYKOMMUNER TIL LAND- OG
YDERKOMMUNER – MØNSTRE OG MOTIVER

LOUISE GLERUP ANER
HØGNI KALSØ HANSEN

KØBENHAVN 2014
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

FLYTNINGER FRA BYER TIL LAND- OG YDEROMRÅDER. HØJTUDDANNEDE OG SOCIALT UDSATTE GRUPPERS FLYTNINGER FRA BYKOMMUNER TIL LAND- OG YDERKOMMUNER – MØNSTRE OG MOTIVER

Afdelingsleder: Kræn Blume Jensen
Afdelingen for socialpolitik og velfærdsydelser

ISSN: 1396-1810
e-ISBN: 978-87-7119-226-1

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Colourbox

© 2014 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	SAMMENFATNING	13
	indledning	13
	Konklusioner	15
	Perspektivering	21
2	BEGREBER OG METODE	23
	Begrebsafklaring	23
	Metode	26
	Rapportens opbygning	29
3	STUDIER AF FLYTNINGER FRA BY TIL LAND	31

	By-land-flytninger i studier af counterurbanisering	31
	Bostedshabitus og flytninger	33
	Livscyklus og flytninger til og fra byer	34
	Sociale grupper og flytninger til yderområder	35
	Højtuddannedes flytninger	36
	Opsummering og rapportens tilgang	37
4	REGIONALE FLYTTEMØNSTRE I DANMARK	39
	Udviklingen i flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner	39
	Regionale forskelle i tilflytning fra byer	43
	Karakteristik af tilflytterne	48
	Sammenfatning	51
5	HØJTUDDANNEDES FLYTTEMØNSTRE	53
	Højtuddannedes flytninger fra bykommuner	54
	Regionale forskelle	57
	Karakteristik af de højtuddannede tilflyttere	60
	Tre typer af højtuddannede tilflyttere	63
	Højtuddannede tilflytteres ansættelse	64
	Sammenfatning	68
6	HØJTUDDANNEDES FLYTTEMOTIVER	71
	Job som primær årsag for de højtuddannede	72
	Tre typer af højtuddannede tilflyttere til yderområder	76
	Sammenfatning	94
7	MIDLERTIDIGHED OG FORANKRING I DE HØJTUDDANNEDES TILFLYTNING	99
	Omstillingsparathed og risikovillighed hos de højtuddannede	99
	Nyuddannede: yderområdet som et skridt mod noget andet	106

Børnefamiliers forankring	113
De etablerede – midlertidig forankring	118
Ejerbolig og forankring	121
Sammenfatning	122
8	
UDSATTE GRUPPERS FLYTNINGER FRA BYER – MØNSTRE OG MOTIVER	125
Udviklingen i antal	126
Regionale forskelle	132
Boligtyper	133
Karakteristik	136
Motiver for at flytte til yderkommuner	140
Midlertidig eller varig bosætning	146
Sammenfatning	148
BILAG	151
Bilag 1 Kommunetyper	151
LITTERATUR	155
SFI-RAPPORTER SIDEN 2013	159

FORORD

Sinde 1990'erne har vi været vidner til en øget regional polarisering og affolkning af yder- og landområder i Danmark. Særligt er det en udfordring, at tiltrække og fastholde højtuddannede beboere, mens antallet af socialt udsatte beboere øges i yderområderne.

Denne rapport undersøger flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner gennem en periode, som har været præget først af højkonjunktur og siden af økonomiske krise. Rapporten har særligt fokus på højtuddannede personer og på socialt udsatte personer, som her er defineret som personer på kontanthjælp eller førtidspension. Rapporten undersøger dels tendenser og mønstre i flytningerne og dels årsager til flytninger.

Datagrundlaget for rapporten er både registerdata og kvalitative interview dels med nogle personer i yderkommuner, dels med personer, der er flyttet fra bykommuner til yderkommuner. Vi vil i den forbindelse gerne rette en stor tak til de tilflyttere, der har taget imod os og fortalt deres historie og oplevelser. Der skal også lyde en stor tak til de øvrige personer, som har deltaget i interview og hjulpet os i kontakt med tilflyttere.

Undersøgelsen er finansieret af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters landdistriktspulje, hvor chefkonsulent Jeppe Fisker har fulgt projektet undervejs. Seniorforsker Helle Nørgaard, Statens Bygge-

forskningsinstitut, Aalborg Universitet, har været referee på rapporten og takkes for gode og konstruktive kommentarer.

Undersøgelsen er gennemført af forsker hos SFI Louise Glerup Aner og Høgni Kalsø Hansen, lektor på Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning ved Københavns Universitet. Stud.cand.polit. Caroline Hambloch har udført en del af bearbejdningen af registerdata. Forskningsassistent Karen Broberg Mortensen, forskningsassistent Winnie Alim og studentermedhjælperne Lene Skytte og Maj Bjerre har deltaget i indsamling og bearbejdning af kvalitative data.

København, april 2014

AGI CSONKA

RESUMÉ

I denne rapport undersøges ændringer i flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner i perioden fra 2003 til 2010. Undersøgelsen fokuserer på flyttemønstre og flyttemotiver blandt to typer af tilflyttere til land- og yderkommuner fra bykommuner, nemlig højtuddannede¹ og socialt udsatte. Gruppen af socialt udsatte defineres som personer på kontanthjælp eller førtidspension.

RESULTATER

Tendenser i flytninger fra byer til land- og yderområder er påvirket af konjunktursvingninger. I perioden med opsving har der været en stigende tilflytning af højtuddannede til land- og yderkommuner fra bykommuner, mens der efter den økonomiske krise, sker et fald i tilflytningen af personer i denne gruppe. Omvendt falder tilflytningen af socialt udsatte grupper til land- og yderkommuner i opsvingsperioden, mens tilflytningen af personer i denne gruppe stiger efter den økonomiske krise. Det er yderkommunerne, der rammes hårdest af krisen, og yderkommunerne står dermed samlet set med en nedgang i både antallet af arbejdspladser

1. Gruppen af højtuddannede er både i den kvantitative og den kvalitative del defineret som personer med en lang videregående uddannelse på minimum kandidatniveau.

og i tilflytningen af højtuddannede fra byer, når vi sammenligner 2010 med 2003.

Der er visse regionale forskelle i tilflytningen fra bykommunerne. Således har land- og yderkommuner i Region Sjælland en relativt stor tilflytning af udsatte grupper, mens landkommuner i Region Midtjylland har en relativt stor tilflytning af højtuddannede. Disse forskelle kan muligvis forklares med lokale erhvervsstrukturer og med geografisk nærhed til hovedstadsområdet.

De højtuddannedes flyttemønstre og motiver kan relateres til deres alder, familiesituation og erfaring på arbejdsmarkedet. Unge nyuddannede er meget mobile og flytter til yderområdet for en periode for at kickstarte deres karriere. De bliver ikke boende i lige så høj grad som de øvrige højtuddannede tilflyttere. Børnefamilier flytter dels på grund af jobmuligheder, og dels fordi yderområdet giver mulighed for at erhverve sig en større bolig, hus med have og tilbyder det, der for nogle af disse tilflyttere er et ideelt opvækstmiljø for deres børn, tæt på natur og i et lille, overskueligt lokalsamfund. Blandt de tilflyttere, der i forvejen er etableret på arbejdsmarkedet, ser vi eksempler på, at de søger et roligere arbejdsliv, eller at de ønsker at afprøve et andet karrierespor. På tværs af de tre grupper er der personer, der flytter tilbage til områder, de er vokset op i, og generelt ser flere af disse tilflyttere ikke sig selv som inkarnerede bymennesker, men har mod på at afprøve en tilværelse uden for byen.

Blandt de socialt udsatte tilflyttere ser vi et motiv, som er stærkt relateret til muligheder på det private lejeboligmarked i yderområder. De udsatte tilflyttere kan have vanskeligt ved at betale et indskud til en lejlighed og søger derfor det private udlejningsmarked, hvor de oplever, at de kan komme ind uden at skulle betale indskud. Ikke afbetalte lån til tidligere boligindskud kan være en årsag til, at de ikke kan få hjælp til at komme over i eksempelvis en almen lejebolig. Blandt de socialt udsatte tilflyttere er drømmen om et hus på landet med plads til dyr også en årsag til flytning til et yderområde. Her er det igen mulighederne på det private udlejningsmarked, der trækker. Endelig kan der være ønsker om at komme væk fra bymiljøet, og der kan være familie og netværk, der trækker i yderområdet.

PERSPEKTIVER

Denne undersøgelse peger på, at land- og i særlig grad yderkommuner er udfordrede, både i forhold til at tiltrække den højtuddannede arbejdskraft

og i forhold til en relativt stor tilflytning af personer på offentlig forsørgelse.

Undersøgelsens kvalitative dele giver nogle indikationer af, hvilke forhold der har betydning for yderkommunernes muligheder for at tiltrække højtuddannede tilflyttere fra bykommunerne. En særligt interessant konklusion er, at de nyuddannede har nogle flyttemønstre og nogle flyttemotiver, som adskiller sig fra de øvrige højtuddannede tilflyttere. Muligheden for at kickstarte en karriere og få erfaring på jobmarkedet er for denne gruppe særligt attraktiv. Derudover lægger en del af denne gruppe også vægt på muligheden for at få en bred erfaring og for at få lov til at tage større ansvar og afprøve og anvende flere kompetencer, end der typisk er mulighed for i en stilling i bykommunerne. At kommunerne i højere grad skaber opmærksomhed om, at der er nogle særlige muligheder på arbejdsmarkedet i yderkommunerne, som kan være attraktive for dele af den højtuddannede arbejdskraft, kan muligvis være med til at øge tilflytningen. Kommunerne kan overveje, om de har mulighed for at understøtte og dyrke disse særlige muligheder, for eksempel ved særlige jobbeskrivelser, som henvender sig til unge nyuddannede. En anden måde at understøtte dynamikken og tilflytningen på kan være ved at fremme gode og attraktive lejemålsforhold, således at det bliver lettere for potentielle tilflyttere at bosætte sig i kommunen for en periode.

GRUNDLAG

- Rapporten bygger både på kvantitative registerdata og kvalitative interview.
- I registerdata indgår hele befolkningen i alderen 17 til 64 år i perioden 2003 til 2010. Flytninger identificeres ved skift i bosættelseskommune fra det ene år til det næste.
- I de kvantitative analyser arbejdes der ud fra en kategorisering af kommuner i by-, mellem-, land- og yderkommuner, som er baseret på Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters tidligere kategorisering (Regional- og landdistriktpolitisk redegørelse, 2012).
- Gruppen af socialt udsatte defineres i denne rapport som personer på kontanthjælp eller efterløn.
- De kvalitative analyser er baseret på interview med 25 højtuddannede tilflyttere til yderområder, 5 tilflyttere på kontanthjælp eller førtidspension samt 10 nøglepersoner ansat i yderkommuners udvik-

lingsafdeling, ydelseskontorer, vækstfora og lignende samt interview med 8 personer, som hverken er højtuddannede eller på kontanthjælp/førtidspension for at have en sammenligningsgruppe.

- Det har været vanskeligt at rekruttere interviewpersoner fra gruppen af socialt udsatte. Derfor belyses motiver for denne gruppes flytninger også gennem interview med to sagsbehandlere i Lolland Kommune, som gennem efteråret 2013 gennemførte samtaler med ca. 75 tilflyttere på kontanthjælp, hovedparten fra bykommuner.

SAMMENFATNING

INDLEDNING

Siden 1990'erne har der i Danmark været en stigende geografisk centralisering af væksten. I forskningskredse er der generelt enighed om, at vækst og udvikling i Danmark er relativt koncentreret i en række store funktionelle regioner omkring de store byer, mens områder i periferien af vækstcentrene er stagnerende eller i tilbagegang med hensyn til befolkningstal, funktioner og økonomi (Nørgaard, 2011; Andersen m.fl., 2011). Den senere udvikling i den regionale og bymæssige struktur bliver beskrevet med forskellige termer såsom "metropolisering" (Ascher, 2002) eller "bylandskabet" (Sieverts, 2003; Andersen m.fl., 2011; Andersen & Engelstoft, 2004), hvor både centraliseringen, men også forskellige nye former for bevægelser og relationer mellem regioner er nøgleelementer. For eksempel er pendlingsoplandet til de store vækstcentre øget (Nielsen & Hovgesen, 2008), og der er dermed tale om stærkere funktionelle bånd mellem byer og de rurale områder i nærheden af byerne (de peri-urbane landskaber) (Nørgaard, 2011). Samtidig er områderne i de perifere dele af landet langt fra vækstcentrene altså præget af stagnering eller tilbagegang.

Disse processer kommer også til udtryk i den regional- og land-distriktpolitiske redegørelse fra 2012 (Ministeriet for By, Bolig og Land-distrikter, 2012), som viser en øget regional polarisering og affolkning af yder- og landområder. Redegørelsen viser blandt andet, at bykommunerne har haft en højere vækst i den gennemsnitlige skattepligtige indkomst pr. indbygger fra 2009 til 2010, end tilfældet er i land-, mellem- og yderkommuner. Ledigheden er i samme periode steget mere i land- og yderkommunerne end i de øvrige områder, dog med store variationer inden for de enkelte kommunetyper

Udkantsområdernes udvikling kan ikke ses afskåret fra en bredere regional udvikling, som præges af konjunktursvingninger, urbaniseringsprocesser, ændringer i erhvervsstrukturen og geografiske forskelle blandt andet i forhold til boligudbud og boligmarked. Det varierer, hvilken betydning ændringer i erhvervsstrukturen har for forskellige geografiske regioner. Således er der en sammenhæng mellem nedgangen i antallet af landbrugs- og produktionsvirksomheder og den øgede geografiske ulighed (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012; Schroll & Søgaard, 2011). Også boligmarkedet og udbuddet af billige boliger (eller manglen på samme) i storbyerne har betydning for, hvilke grupper der vælger eller er nødsaget til at flytte fra byen mod udkantsområderne.

Flytninger mellem regioner og kommuner spiller en vigtig rolle og er med til at definere kommunernes skattegrundlag og udviklingsmuligheder. Denne rapport belyser den regionale fordeling og flyttemønstre for to befolkningsgrupper, som kan forventes at have betydning for regioners udviklingspotentiale, nemlig højtuddannede og socialt udsatte grupper.

I Danmark er der tidligere foretaget undersøgelser af flyttemønstre (blandt andet Andersen, 2010), af flytninger fra byen (Aner, 2009), og af flytninger til yderområderne (blandt andet Nørgaard m.fl., 2010; Andersen, 2011) samt bredere studier af interregionale flytninger i de nordiske lande (bl.a. Lundholm m.fl., 2004). De nævnte studier bygger overvejende på registerdata om flytninger fra 1990'erne og frem til 2002, suppleret med spørgeskemaundersøgelser og interviewmateriale.

Generelt viser undersøgelser om motiver for flytninger fra by og/eller flytninger til yder- og landområder, at der ofte er et ønske om at komme til roligere omgivelser og tættere på naturen, at de lavere boligpriser spiller ind – men også, at der i motiverne bag flytningerne optræder et element af at være presset ud af byen pga. høje priser på boligmar-

kedet og lav indkomst. Undersøgelser peger også på, at motiverne for bostedsvalget er præget af familiestatus og livscyklus.

Tidligere danske studier har i overvejende grad undersøgt de brede flyttemønstre og dermed ikke i så høj grad fokuseret på enkelte flyttegrupper eller enkelte aspekter af flyttemønstret. Denne undersøgelse supplerer således de bredere undersøgelser med mere viden om to afgrænsede flyttegrupper, dels kvantitativt om tendenser og mønstre, dels kvalitativt om motiver og oplevelser. Desuden supplerer denne undersøgelse tidligere undersøgelser ved at se på nyere tendenser i flyttemønstret og ved at se på tendenserne over en årrække, hvor der har været konjunktursvingninger.

Med baggrund i registerdata belyses disse to gruppers geografiske fordeling og flytninger med fokus på flytninger fra bykommuner til yder- og landkommuner. Kategoriseringen af landets kommuner i henholdsvis bykommuner, mellemkommuner, landkommuner og yderkommuner er baseret på Regional- og landdistriktpolitisk redegørelse 2012 (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012). Undersøgelsen er baseret på data for perioden fra og med 2002 til og med 2010, som er en periode, der har været præget af relativt store udsving både i beskæftigelsen og i boligpriserne. Rapporten belyser således også, om der er sammenhæng mellem udsving i økonomiske konjunkturer og regionale flyttemønstre.

Med baggrund i kvalitative interview med tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner samt med kommunale medarbejdere i yderkommuner belyser rapporten tilflytternes bostedsvalg og flyttemotiver. Rapporten identificerer forskelle mellem flyttemotiverne i socialt udsatte grupper og hos de højtuddannede, ligesom der identificeres forskellige typer af motiver blandt de højtuddannede tilflyttere. Det kvalitative materiale er ikke repræsentativt, og der er dermed grænser for, i hvor høj grad vi kan anskue konklusionerne som generelle.

KONKLUSIONER

I dette kapitel samler vi op på rapportens konklusioner. Vi fremlægger først resultaterne fra undersøgelsen af det generelle mønster i flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner. Dernæst summerer vi konklusionerne vedrørende de højtuddannedes flyttemønstre og flyttemoti-

ver. Endelig samler vi op på de social udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner. Afslutningsvis laver vi en tværgående perspektivering, hvor vi blandt andet vil give et bud på, hvilke dele af konklusionerne der kan bidrage til kommunale udviklingsstrategier.

DE GENERELLE FLYTTEMØNSTRE

Antallet af flytninger til landkommuner har været stigende frem til den økonomiske krise i 2008 og derefter kraftigt faldende, mens antallet af flytninger til yderkommuner har været jævnt frem til 2008 og derefter faldende. Det tyder dermed på, at det er tilflytningen til yderkommunerne, som har været mest påvirket af den økonomiske krise. Faldet i tilflytningen er kraftigere end faldet i antal arbejdspladser i både yder- og landkommuner. Også hvad angår dette fald, har yderkommunerne dog været hårdere ramt end landkommuner.

Den gennemsnitlige indkomst for tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner er lavere end den nationale gennemsnitsindkomst. Tilflytterne til yderkommunerne har en lavere indkomst end tilflyttere til landkommuner. En stor del af tilflytterne fra bykommuner til land- og yderkommuner er i 30'erne.

DE HØJTUDDANNEDES FLYTTEMØNSTER

De højtuddannede udgør en relativt lille andel (mellem 5 og 6 pct.) af gruppen af tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner. Ligesom på landsplan sker der i land- og yderkommuner generelt en stigning i antallet af akademiske arbejdspladser over perioden fra 2002 til 2010. På trods af dette sker der et fald i antallet af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner i samme periode.

Regionale forskelle i antallet af højtuddannede tilflyttere kan ikke umiddelbart forklares med forskelle i udviklingen i antal akademiske arbejdspladser. Alt i alt tyder det dermed på, at tilflytningen af højtuddannede ikke udelukkende kan ses som et resultat af udviklingen på det lokale arbejdsmarked. Her kan andre forhold, som eksempelvis det omkringliggende arbejdsmarked og omkringliggende pendlingsforhold, muligvis også spille en rolle.

Indkomsten blandt højtuddannede tilflyttere til yderkommuner er lavere end blandt højtuddannede tilflyttere til landkommuner. En relativt høj andel af de højtuddannede tilflyttere bliver ansat i den offentlige

sektor. Det tyder på, at den offentlige sektor har relativ stor betydning for tiltrækningen af højtuddannede tilflyttere, særligt i yderkommunerne.

De, der mister arbejde i en bykommune og derefter flytter til en yder- eller landkommune, er i højere grad end dem, der bliver i bykommunen, i beskæftigelse i de efterfølgende år. Der kan altså være en beskæftigelsesmæssig gevinst ved at være indstillet på at flytte til yder- og landkommuner.

HØJTUDDANNEDES FLYTTEMOTIVER

Generelt har jobmuligheder en relativt større betydning for bosætning og flytning for højtuddannede end for andre tilflyttere. Samtidig er det da også gennemgående, at jobmulighederne spiller sammen med andre forhold.

Gruppen af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner kan opdeles i tre grupper, som har forskellige motiver for deres flytning og relaterer sig forskelligt til tilflytningsstedet: nyuddannede tilflyttere, tilflyttere med børn og etablerede tilflyttere på mindst 40 år. Forskellene mellem disse grupper ligger særligt i, hvad der er det primære motiv for flytningen, hvad jobbet i yderområdet kan tilbyde dem, og i hvilken grad de lægger vægt på bostedskvaliteter ved tilflytningsstedet. Der kan naturligvis være overlap og flydende grænser mellem de tre grupper, ligesom ingen personer passer helt ind i én gruppe. Derfor skal typologien ses som en opstilling af idealtyper.

De unge nyuddannede tilflyttere flytter primært på grund af jobmuligheder. De nyuddannede oplever, at yderområdet i højere grad end byerne kan tilbyde dem et fast arbejde, som svarer til deres ambitionsniveau og faglige kompetencer. Flere af de nyuddannede lægger vægt på, at de i jobbet i yderområdet får større ansvar og beskæftiger sig med flere forskellige faglige områder, end de har mulighed for i byen. Det giver dem en god erfaring, som de kan bruge i deres videre karriereliv. De nyuddannede lægger ikke i så høj grad vægt på de kvaliteter, som miljøet i yderområdet kan tilbyde. Omvendt er de en gruppe, som ikke er skræmt ved tanken om at bo uden for byen.

For de højtuddannede tilflyttere med børn er det andre forhold, der lægges vægt på. For dem er det lidt vanskeligere at pege på ét primært motiv bag flytningen. Her er der nærmere tale om et sammensurium af motiver, idet jobmuligheder, men også forhold som muligheder i forhold til bolig og bosted, spiller ind for denne gruppe. Dermed lægger perso-

nerne i denne gruppe i højere grad vægt på muligheden for at have hus og have, et bedre opvækstmiljø, mindre transporttid i hverdagen og en familievenlig arbejdsplads. Derudover søger denne type tilflyttere i højere grad til områder, hvor de har familie og måske selv er vokset op.

For tilflyttere over 40 år, som allerede er etableret på arbejdsmarkedet, kan flytningen til yderområdet give mulighed for at afprøve nye karrierespor. For nogle er flytningen også baseret på et ønske om en roligere hverdag, både i relation til arbejdslivet og i relation til miljøet mere generelt, som det er uden for byen. Denne gruppe lægger dermed også vægt på de kvaliteter, der er i miljøet i yderområdet. For nogle af disse er byen ikke længere så attraktiv som tidligere. Denne gruppe lægger også i højere grad end de nyuddannede vægt på, hvilket specifikt sted de flytter til. Det kan enten være netværk eller nogle særlige kvaliteter ved området, som tiltrækker dem.

MIDLERTIDIGHED OG FORANKRING I DE HØJTUDDANNEDES BOSÆTNING
Generelt udtrykker de højtuddannede interviewpersoner en høj grad af omstillingsparathed. For en del af dem betyder det, at de ikke i så høj grad bekymrer sig om flytningen og ikke føler, at det er en uoverskuelig beslutning at flytte til et yderområde. Den høje grad af omstillingsparathed betyder også, at højtuddannede tilflyttere er parate til at flytte videre, hvis de kan opnå et bedre job et andet sted. Dog varierer det de tre undergrupper imellem, hvordan de forholde sig til midlertidigheden, og hvilke faktorer der kan fastholde dem i yderområdet.

For de nyuddannede er det et gennemgående træk, at de ser deres flytning til yderområdet som en mulighed for en opstart af et karriereforløb. Derfor er flere af dem som udgangspunkt indstillet på, at de på et tidspunkt kommer til at flytte væk fra området igen. Det betyder ikke, at det sociale liv og netværk lokalt i tilflytningsområdet ikke har betydning for dem. Flere af de nyuddannede peger på, at såkaldte "tilflytternetværk" har betydning for, at de trives i yderområdet. Også muligheder for at bruge naturen og indgå i det lokale forenings- og kulturliv har betydning for deres forankring i området.

De højtuddannede tilflyttere med børn ser deres bosætning som mere permanent. For denne gruppe er flytningen som nævnt baseret på et bredere spektrum af motiver, hvor ønsket om at flytte til et område, som kan leve op til deres forestillinger om et godt opvækstmiljø, eller hvor der er mulighed for at få en familievenlig bolig spiller en betyd-

ningsfuld rolle. Derfor skal flytningen også ses som en beslutning, som ikke kun involverer de næste par år, men er en strategi, der har længerevarende betydning. For denne gruppe er børnenes trivsel i tilflytningsområdet også af stor betydning for deres forankring i området, og de nye netværk skabes også ofte med udgangspunkt i børnene.

I det kvalitative materiale er det lidt vanskeligere at identificere et mønster for gruppen af højtuddannede tilflyttere over 40 år. For denne gruppe er tilflytningsstedet valgt positivt til, og det har en fastholdende betydning for tilflytterne. Omvendt er interviewpersoner fra denne gruppe stadig åbne over for muligheden for, at de på et tidspunkt flytter videre, hvis spændende jobmuligheder viser sig, eller hvis de ikke får et tilstrækkeligt stort og betydningsfuldt netværk i tilflytningsområdet. Det kan være vanskeligere for denne gruppe af skabe et nyt netværk i tilflytningsområdet.

Når vi ser på det kvantitativt, kan vi se, at gruppen af højtuddannede samlet set i lidt højere grad end tilflyttere fra bykommuner generelt bliver boende i land- og yderkommunerne. Men de forskelle, der er mellem de tre grupper i interviewmaterialet, kan også identificeres kvantitativt. Således flytter de nyuddannede i højere grad væk fra land- og yderkommunerne igen, mens børnefamilierne i højere grad bliver boende.

Køb af bolig har en betydning for forankringen i tilflytningsområdet. Således er der flere af dem, der har købt en ejerbolig inden for de første to år, end de der ikke har, som bor i området seks år senere. Forskellene mellem de tre grupper træder også frem her, idet de nyuddannede i laveste grad køber en ejerbolig, og børnefamilierne og de etablerede i højeste grad køber en ejerbolig.

SOCIALT UDSATTES FLYTNINGER FRA BYKOMMUNER TIL LAND- OG YDERKOMMUNER

Antallet af socialt udsatte tilflyttere fra bykommuner både til land- og yderkommuner steg i starten af undersøgelsesperioden og faldt derefter fra 2005 og frem til 2009, hvorefter antallet igen steg. Også andelen af socialt udsatte blandt tilflyttere fra bykommuner til både land- og yderkommuner følger de samme tendenser, men andelen begyndte dog at stige allerede i 2008 for yderkommunernes vedkommende.

I bykommunerne har der været en tilsvarende udvikling i antallet af borgere, der er socialt udsatte. Relateres udviklingen i antallet af socialt

udsatte, der flytter fra bykommunerne til land- og yderkommuner, til udviklingen i antal socialt udsatte borgere i bykommunerne, tyder det på, at udviklingen i antallet af socialt udsatte borgere i bykommunerne kan forklare udviklingen i antallet af socialt udsatte tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner.

Der er visse regionale forskelle i tilflytningen af socialt udsatte fra bykommuner. Således har både land- og yderkommuner i Region Sjælland en større andel af socialt udsatte blandt deres tilflyttere fra byer, end vi ser i de andre regioner. Dette kan dels skyldes nærheden til København, og dels skyldes det private udlejningsmarked. Således er der en større andel af de socialt udsatte tilflyttere til land- og særligt yderkommuner i Region Sjælland, der flytter i privat udlejning.

Muligheder på det private udlejningsmarked udpeges netop som en årsag til de udsatte gruppers tilflytning til Lolland Kommune, både af de interviewede tilflyttere selv og af sagsbehandlere i Lolland Kommune. Her drejer det sig dels om mulighederne for at få adgang til en bolig uden at skulle betale indskud og forudbetalt leje. Dels drejer det sig om muligheden for at få adgang til en relativt billig landejendom eller lignende, hvor der er have og plads til dyr.

Nærhed til netværk og familie er en anden årsag til, at udsatte grupper flytter til yderkommuner. Både i interview med tilflyttere og gennem interview med sagsbehandlere i Lolland Kommune træder dette motiv frem. Således er flere af tilflytterne selv opvokset på egnen, og søger dermed tilbage til netværk og familie.

På baggrund af interview kan vi konstatere, at det tyder på, at tilflyttere på kontanthjælp og førtidspension til Lolland Kommune ofte har mange sammensatte problemstillinger. Således er det en gruppe, der ofte har gæld til kommuner og/eller til almene boligselskaber. Det betyder, at de ikke kan få et lån fra kommunen til et indskud i en bolig, ligesom de i nogle tilfælde er afskåret fra muligheden for at få en almen lejebolig. Det er en årsag til, at de søger over i det private udlejningsmarked.

Derudover er det en gruppe, hvor der kan findes komplekse problematikker i form af misbrugsproblemer samt psykiske og fysiske problemer. Derfor kan en bolig på landet i ro og væk fra bymiljøet for nogle være tiltrækkende.

Både i interview med tilflyttere og med sagsbehandlere fremstår gruppen af udsatte tilflyttere som mobile og som personer, der ofte flytter. Når vi ser på statistikken, er der dog ikke markante forskelle på, hvor

længe de udsatte tilflyttere henholdsvis samtlige tilflyttere bliver boende i en land- eller yderkommuner. Det kan dog være, fordi vi i statistikken ikke registrerer flytninger inden for kommunegrænser og ej heller mellem landkommuner eller mellem yderkommuner.

PERSPEKTIVERING

Denne rapport fokuserer på nogle relativt afgrænsede grupper af tilflyttere fra byer til land- og yderkommuner. Et sådant fokus har gjort det muligt at komme tættere på en forståelse af, hvilke motiver forskellige typer af tilflyttere har for at flytte til yderområder. Det betyder også, at vi nu har mere viden om, hvad yderområderne kan tilbyde forskellige grupper – en viden, der forhåbentlig kan bruges i kommunernes forsøg på at tiltrække særligt de højtuddannede tilflyttere. Samtidig skal vi dog gøre opmærksom på, at rapportens konklusioner vedrørende tilflytternes motiver og oplevelser bygger på kvalitative data, som ikke er repræsentative, og derfor skal tages med et vist forbehold.

Rapportens konklusioner peger på, at forskellige grupper af højtuddannede tilflyttere lægger vægt på forskellige elementer i yderområder. En særligt interessant konklusion er, at de nyuddannede har nogle flyttemønstre og nogle flyttemotiver, som adskiller sig fra dem hos de øvrige højtuddannede tilflyttere. Muligheden for at starte et karriereforløb og få erfaring på jobmarkedet er for denne gruppe særligt attraktiv. Derudover lægger man i en del af denne gruppe også vægt på muligheden for at få en bred erfaring og for at få lov til at tage større ansvar og afprøve og anvende flere kompetencer, end der typisk er mulighed for i en stilling i bykommunerne. At kommunerne i højere grad skaber opmærksomhed på, at der er nogle særlige muligheder på arbejdsmarkedet i yderkommune, som kan være attraktive for dele af den højtuddannede arbejdskraft, kan muligvis være med til at øge tilflytningen. Kommunerne kan derfor overveje, om de har mulighed for at understøtte og dyrke disse særlige muligheder.

Samtidig er det relevant at anerkende, at dele af gruppen af tilflyttere kun vil være i yderkommunen for en periode. I stedet for at forsøge at holde på tilflytterne kunne man understøtte den dynamik, det kan skabe, at der jævnligt kommer unge nyuddannede tilflyttere fra byerne. Kommuner og det øvrige arbejdsmarked kan forsøge at understøtte

denne dynamik, for eksempel ved særlige jobbeskrivelser som henvender sig til unge nyuddannede.

En anden måde at understøtte dynamikken og tilflytningen kan være at fremme skabelsen af gode og attraktive lejeboliger, således at det bliver lettere for potentielle tilflyttere at bosætte sig i kommunen for en periode.

På trods af midlertidigheden i deres bosætning lægger de unge nyuddannede vægt på, at de kan skabe et netværk lokalt, gerne med andre tilflyttere. Erfaringer med tilflytternetværk omtales af flere interviewpersoner som et vigtigt aspekt for deres trivsel i yderkommunen. Sådanne netværk kan kommuner, lokale aktionsgrupper eller andre aktører med fordel overveje at understøtte.

For børnefamilierne er der flere elementer, der skal gå op i en højere enhed. Dels lægger tilflytterne – særligt de højtuddannede – vægt på, at begge de voksne parter i familien har beskæftigelse i tilflytningskommunen. Her kan det altså være en fordel, hvis en familie overvejer at flytte til kommunen, fordi den ene part har fået job, at hjælpe den anden part i arbejde.

Når børnefamilierne rykker fra en bykommune til en yderkommune, er det ofte et led i en mere langsigtet strategi, end det er for de unge nyuddannede. Derfor lægger disse familier ikke overraskende også vægt på, at daginstitutioner og skoler er af en god kvalitet, så deres børn trives og får gode opvækstvilkår.

På trods af at gruppen af børnefamilier ofte ser tilflytningen til yderkommunen som en beslutning med en langvarig horisont, kan det også for denne gruppe være en fordel, hvis der er attraktive lejeboliger, som de kan starte med at bosætte sig i. Det gælder særligt i perioder, hvor ejerboligmarkedet er usikkert.

Det er værd at understrege, at den offentlige sektor ser ud til at have en relativt større betydning for det højtuddannede arbejdsmarked i yderkommuner end i de øvrige kommunetyper.

For de udsatte grupper ser det ud til, at det private udlejningsmarked spiller en stor rolle. Muligheder for at regulere dette marked kan være nyttigt, både for at tilflyttere ikke gang på gang flytter til private lejeboliger af dårlig kvalitet, og for at yderkommuner ikke belastes unødigt ved at skulle hjælpe børnefamilier videre til en passende bolig.

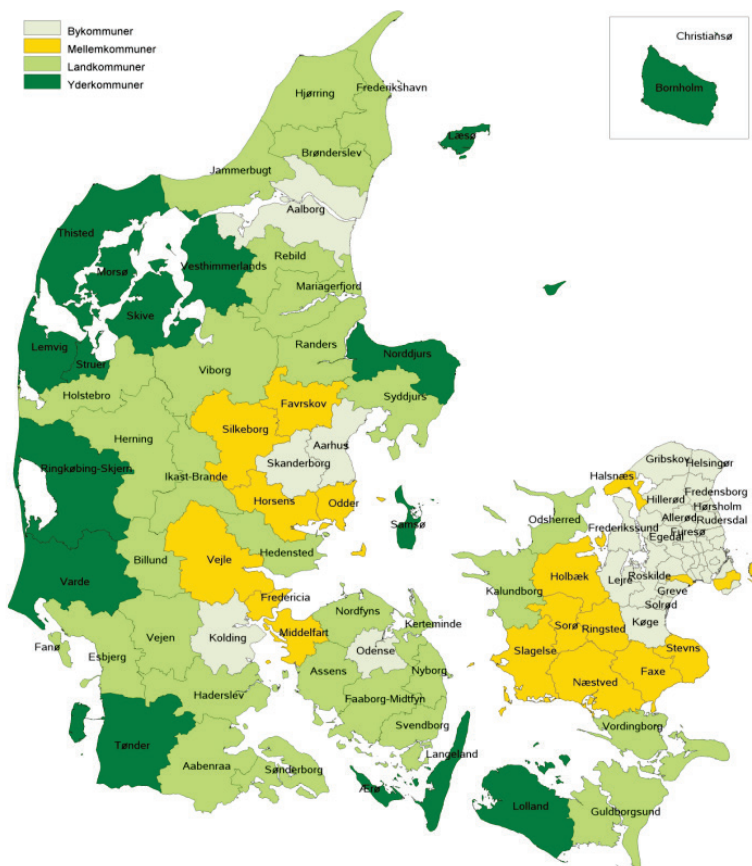
BEGREBER OG METODE

BEGREBSAFKLARING

I rapporten er der nogle enkelte centrale begreber, som vi her definerer. Rapporten er baseret på den kategorisering af kommuner, som Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter har opereret med gennem en årrække. Her kategoriseres de enkelte kommuner som by-, mellem-, land- eller yderkommune, alt efter hvor høj en landdistriktsgrad der er i kommunen. Danmarks Statistik definerer et byområde som en sammenhængende bebyggelse med mindst 200 indbyggere, og områder med færre indbyggere defineres følgelig som landdistrikter. Kommuner med den laveste landdistriktsgrad defineres om bykommuner, og kommuner med den højeste landdistriktsgrad defineres som yderkommuner. Af figur 2.1 fremgår kommunernes kategorisering. I bilag 1 fremgår det, hvilke kommuner der indgår i de fire kommunetyper. De statistiske analyser i denne rapport undersøger flytninger fra bykommuner til henholdsvis landkommuner og yderkommuner. Dermed indgår befolkningen i mellemkommuner ikke i analyserne.

FIGUR 2.1

Fordeling af by-, mellem-, land- og yderkommuner i Danmark.

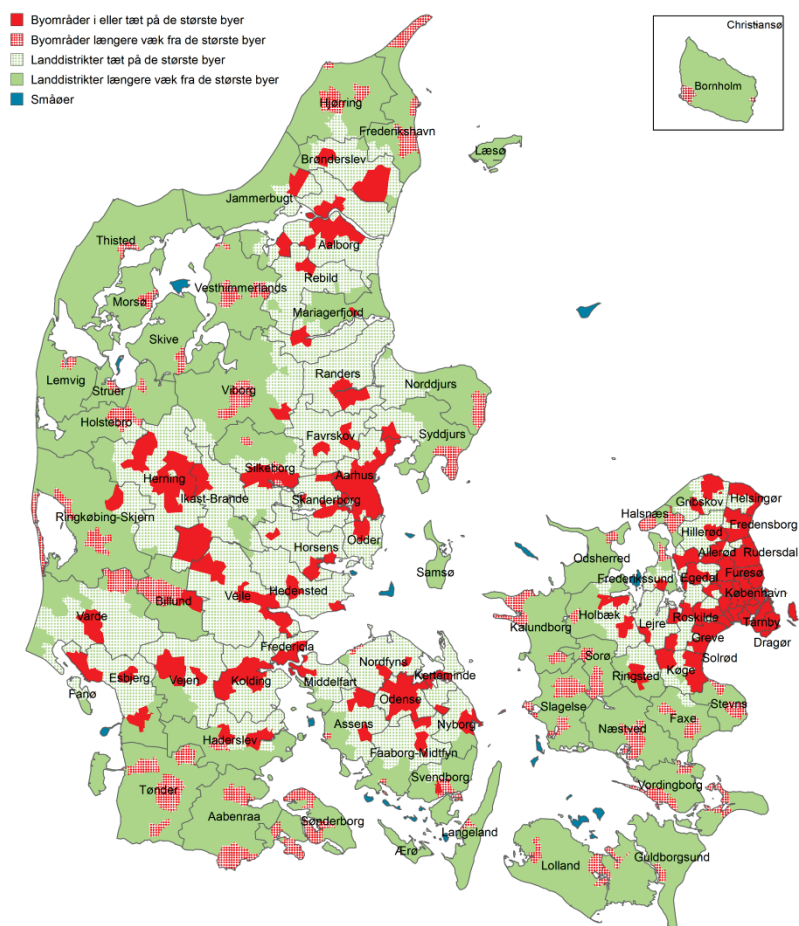

Kilde: Regional- og landspolitisk redegørelse 2012, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.

I 2013 indførte Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter en ny og mere nuanceret kategorisering af områder. Her er det sogne, der er den geografiske enhed, og vi kan derfor ikke i samme grad anvende denne kategorisering i de kvantitative analyser, hvor vi arbejder på kommuneniveau. Vi har dog anvendt denne kategorisering ved udpegningen af de områder, hvor vi udførte kvalitative interview. Her har vi udelukkende beskæftiget os med tilflyttere fra byområder i eller tæt på de største byområder til landdistrikter længere væk fra de største byer. Figur 2.1 viser, hvilke områder der hører under de fem nye kategorier.

FIGUR 2.2

Danmarks kort over områdetyper.

Kilde: Regional- og landspolitisk redegørelse 2013. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.

I rapportens kvantitative del defineres flytninger som ændring i bostedskommune fra det ene år til det næste.

Gruppen af højtuddannede er både i den kvantitative og den kvalitative del defineret som personer med en lang videregående uddannelse på minimum kandidatniveau.

Definitionen af socialt udsatte er noget mere kompleks. At være socialt udsat kan være en sammensat problematik, som både er relateret til økonomi, muligheder på uddannelses- og jobmarked, socialt netværk,

misbrugsproblemer samt psykiske og fysiske lidelser. Det gør det selvsagt vanskeligt at skabe en klar og anvendelig analytisk definition. Vi har derfor set os nødsaget til at udpege en relevant indikator på socialt udsathed, som vi kan arbejde med statistisk. Her har vi valgt at se kontanthjælp og førtidspension som indikatorer for socialt udsathed.

METODE

Denne rapport bygger som nævnt på både kvantitative og kvalitative data. De kvantitative data benyttes til at belyse mønstre og tendenser i flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner, mens de kvalitative data benyttes til at belyse tilflytternes flyttemotiver, oplevelser og fremtidsdrømme.

KVANTITATIVE DATA

Med udgangspunkt i registerdata over hele den voksne befolkning belyser vi de to grupper (højtuddannedes og socialt udsattes) flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner. Vi ser på ændringer over perioden fra 2002 til 2010 og belyser sammenhænge mellem udvikling i arbejdspladser og tilflytning af de to grupper. De kvantitative analyser har således til formål at belyse de overordnede tendenser og mønstre i flytninger blandt de to grupper. Også regionale forskelle i tilflytningen fra byerne undersøges. Derudover ser vi på beskæftigelsessituationen for dem, der er flyttet til en land- eller yderkommune, ligesom vi ser på boligforholdene.

De kvantitative data er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik. Datasættet omfatter den samlede befolkning i den erhvervsaktive alder (17-64 år) for årene 2002-2010. Data er genereret gennem samkørsler og udtræk af mikrodata fra:

- Befolkningsstatistikken
- Uddannelsesstatistikken
- IDA
- Husstandsstatistikken
- Husstandsoplysninger
- Boligtællingen
- Bygge- og boligregister, BBR

- Lønstatistikken
- Indkomstregistret.

Alle data er koblet til personer, der i de pågældende år har haft en personadresse i en kommune i Danmark. Alle data er aggregeret til kommuneniveau, og alle kommuner er opgjort, så de svarer til de ”nye” kommuner, det vil sige den administrative opdeling efter strukturreformen. For hvert år er personer, der ikke er tilknyttet en kommune, taget ud af det pågældende års datasæt.

Data, der vedrører arbejdssted, opgøres per 30. november, mens befolkningsdata opgøres per 1. januar. I det nærværende studie har vi derfor koblet arbejdsstedsdata fra året før med befolkningsdata fra året efter. Det er året for befolkningsdata, som vi angiver i rapporten.

Flytninger er defineret ved en ændring i bostedskommune fra et år til det næste. Vi kan derfor ikke registrere, om folk flytter mere end én gang på et år. Da data starter i 2002, er første flytning, vi kan registrere, således fra 2002 til 2003.

De højtuddannede udgøres af personer, der har en lang videregående uddannelse. I uddannelsesstatistikken kategoriseres gruppen af højtuddannede som personer med:

- Lange videregående uddannelser (uddannelsesforspaltekode 65)
- Forskeruddannelser (uddannelsesforspaltekode 70).

De socialt udsatte defineres ud fra SOCIO 2002-nomenklaturen, der indgår som variabel i indkomstregistret. I dette studie defineres personer på overførselsindkomst som personer, der er:

- Arbejdsløse mindst halvdelen af året (nettoledighed) (SOCIO02 kode 210)
- Førtidspensionister (SOCIO02 kode 321)
- Kontanthjælpsmodtagere (SOCIO02 kode 330).

SOCIO 2002 indføres først med 2003-data. For at sikre sammenlignelighed i data over perioden har vi derfor kun kategoriseret socialt udsatte personer på overførselsindkomst fra 2003 og frem. Af samme grund er det første år, hvor vi kan registrere en flytning af en person på overførselsindkomst, 2004.

I undersøgelsen differentieres der også mellem personer ansat i den offentlige sektor og personer ansat i den private sektor. Til det anvender vi NACE nomenklaturen, der kategoriserer erhverv i forskellige branchekoder. For den offentlige sektor tæller:

- NACE (2002-2007)
 - Offentlig administration, forsvar og socialforsikring (NACE kode 75)
 - Undervisning (NACE kode 80)
 - Sundhedsvæsen og sociale foranstaltninger (NACE kode 85).

- NACE (2008-2010)
 - Offentlig administration, forsvar og politi (NACE kode 84)
 - Undervisning (NACE kode 85)
 - Sundhed og socialvæsen (NACE kode 86)
 - Sundhed og socialvæsen (NACE kode 87)
 - Sundhed og socialvæsen (NACE kode 88).

Den private sektor udgøres af personer, der ikke er ansat i den offentlige sektor, og som ikke er placeret i kategorien af personer, hvor der mangler oplysninger.

I tilfælde af, at personer har mere end ét arbejdstilhør anvender vi kun den første og dermed den primære branchekode. En person kan derfor kun tælle med et job pr. år i statistikken. Der skelnes ikke mellem personer i heltidsansættelse og personer i deltidsansættelse.

Alle statistikkørsler er udført med STATA.

KVALITATIVE DATA

Med udgangspunkt i kvalitative data undersøger vi tilflytteres motiver for at flytte fra byer til yderområder. Vi har gennemført interview af cirka en times varighed med 25 højtuddannede, 5 personer på kontanthjælp eller førtidspension samt 10 nøglepersoner ansat i yderkommuners udviklingsafdeling, ydelseskontorer, vækstfora og lignende. Endelig har vi gennemført interview med 8 personer, som hverken er højtuddannede eller på kontanthjælp/førtidspension for at have en sammenligningsgruppe. Det skal nævnes, at det har været vanskeligt at rekruttere inter-

viewpersoner fra gruppen af socialt udsatte. Derfor belyses motiver for denne gruppes flytninger også gennem interview med to sagsbehandlere i Lolland Kommune, som gennem efteråret 2013 gennemførte samtaler med ca. 75 tilflyttere på kontanthjælp, hovedparten fra bykommuner. Her har de blandt andet spurgt til tilflytternes motiver for at flytte til Lolland. De højtuddannede interviewpersoner er fordelt over yderkommuner i hovedparten af landets regioner. Således har vi foretaget interview på Bornholm, Langeland, Lolland, Lemvig og Struer Kommuner. Blandt de højtuddannede interviewpersoner er det lidt over halvdelen, der har børn, og hovedparten er i 30'erne.

Vores kvalitative interview med tilflyttere er semistrukturerede og berører hovedsageligt motiver for flytningen, men også tidligere flytninger og bosteder inddrages, ligesom perioden efter flytningen og fremtidsdrømme bliver berørt. Hovedparten af de kvalitative interview med tilflyttere er foretaget i tilflytternes hjem. Enkelte er foretaget pr. telefon. Fem interview har været par-interview, hvor begge voksne parter i husstanden har været til stede. Alle interview er optaget og transskriberet. Interview med højtuddannede er kodet og analyseret med hjælp af Nvivo.

Kontakten til de højtuddannede tilflyttere er hovedsageligt etableret gennem tilflytternetværk i yderkommuner, gennem noglepersoner og via ”sneboldmetoden”, hvor interviewpersoner har henvist os til andre tilflyttere. Kontakten til de socialt udsatte tilflyttere er hovedsageligt skabt gennem Lolland Kommune, som har stillet kontaktoplysninger til tilflyttere på kontanthjælp og førtidspension til rådighed. Desværre afviste en stor del af de kontaktede personer at deltage i interview, og vi har derfor kun opnået interview med et mindre antal tilflyttere i denne gruppe. Dermed kan interview med denne gruppe udelukkende give et første indtryk af forskellige motiver og oplevelser blandt personerne i gruppen. Disse motiver og oplevelser har vi dog haft lejlighed til at perspektivere til de motiver, som de to sagsbehandlere i Lolland Kommune ser hos deres tilflyttere på kontanthjælp.

RAPPORTENS OPBYGNING

Kapitel 3 giver en oversigt over den tidligere forskning omkring regional udvikling og flytninger fra byer til land- og yderområder, som denne rapportes tilgang er baseret på. Kapitel 4 beskriver mønstrene i flytninger fra

bykommuner til land- og yderkommuner i perioden 2003 til 2010. Kapitel 5 har fokus på de højtuddannede og undersøger specifikt de højtuddannedes flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner og sammenholder udviklingen i flytninger med udviklingen i akademiske arbejdspladser i land- og yderkommuner. Kapitel 6 er baseret på kvalitative data og undersøger de højtuddannedes motiver for at flytte fra bykommuner til yderkommuner. Kapitel 7 ser nærmere på midlertidighed og forankring i de højtuddannedes bosætning i yderområdet. Kapitel 8 har fokus på personer fra socialt udsatte grupper, der flytter fra bykommuner. Kapitlet er baseret på både kvantitative og kvalitative data og undersøger både tendenser i flyttemønstret og motiver bag denne gruppes flytninger fra byer til yderområder.

STUDIER AF FLYTNINGER FRA BY TIL LAND

Dette kapitel giver et overblik over den eksisterende danske og europæiske forskning om flytninger fra by til land, som denne rapport bygger ovenpå. Gennemgangen vil munde ud i en beskrivelse af designet af nærværende undersøgelse.

BY-LAND-FLYTNINGER I STUDIER AF COUNTERURBANISERING

Mange studier af land-by-flytninger er relateret til diskussioner omkring eksistensen af såkaldt counterurbanisering (som groft kan defineres som det modsatte af urbanisering og dermed en bevægelse fra by til land) og belyser, om flytninger fra byer er udtryk for counterurbanisering (fx Mitchell, 2004; Mitchell m.fl., 2004; Rivera, 2007; Halfacree, 2008 og 2012). Derfor er perspektiver på mulige forskelle mellem land og by som dele af motivationen for at flytte fra byen også centrale i mange af disse studier.

En central videnskabelig artikel i den sammenhæng er skrevet af Mitchell (2004). Her argumenterer hun for en forståelse af flyttemotiver, som relateret til de ønsker, udflytteren har for sit hverdagsliv. I den anledning har hun skabt en typologi af udflyttere fra by til land baseret på motiver bag flytninger: ex-urbanisation, displaced urbanisation og anti-

urbanisation. Med ex-urbanisation refererer hun til flytninger, som er motiveret af et ønske om at bo i et andet miljø end det urbane, men hvor man stadig ønsker at opretholde beskæftigelse mv. i byen. Begrebet blev først introduceret i 1950'erne i forbindelse med, at velstillede new yorke-re flyttede ud til landområder i pendlingsafstand fra bycentrum. I dag er pendlingsoplandet til de fleste storbyer (også København, se Sick-Nielsen & Hovgesen, 2005) ekspanderet, og det er derfor muligt at finde disse former for udflytninger længere fra byen. Ved displaced urbanisation (forskudt urbanisering) refererer Mitchell til flytninger, som hovedsageligt er motiveret af bedre muligheder på boligmarkedet eller arbejdsmarkedet uden for byen. Disse flytninger er ikke motiveret af et ønske om et egentligt andet bostedsmiljø, men kan nærmere ses som begrundet i manglende muligheder på bolig- eller arbejdsmarkedet i byen. Ved anti-urbanisation forstås de flytninger, som er motiveret af et ønske om at bosætte sig og leve i et helt andet miljø end storbyens. Som Mitchell skriver, er disse anti-urbane flytninger et udtryk for ønsker om at komme væk fra storbyens kriminalitet og forurening og ud til mindre, tryggere og mere naturlige miljøer. Disse flytninger kan eksemplificeres ved det, der i den engelsksprogede litteratur kaldes "back-to-the-land-movement", som indebærer et livsstilsskift. Mindre radikale skift kan også henføres til anti-urbaniserings-flytningerne, idet de også kan eksemplificeres ved flytninger, hvor motivet blot er at komme til at bo, arbejde og leve i mindre miljøer. Ofte vil det være børnefamiliers eller pensionisters udflytning, der kan henføres til denne type. Som det fremgår her, er Mitchells typologi baseret på motiver og ikke på tilflytninger til specifikke lokaliteter. Med udgangspunkt i Mitchells typologi kan man derfor godt finde flytninger, hvor destinationen ligger i tæt nærhed til storbyen, men hvor motivet kan kategoriseres som anti-urbanisering, lige så vel som man kan finde flytninger til områder uden for den bymæssige påvirkning, hvor motivet kan kategoriseres som displaced urbanism (forskudt urbanisme).

Et andet studie (Rivera, 2007) inddrager i højere grad diskussionen om tvang kontra frivillighed i udflytninger. Her kategoriseres udflytterne indenfor tre typer. Den første type (pragmatic distopia) dækker over flytninger, som på den ene eller anden måde ikke opleves som rent frivillige flytninger. Det sted, hvor denne type udflyttere vælger at slå sig ned, er det, Rivera kalder et pragmatisk resultat af overvejelser vedrørende pris, pendling osv. I de to andre typer af flytninger opleves flytningen som et positivt tilvalg – et længe overvejet projekt. I den ene af disse

former for flytninger (refuge utopia) opretholdes stadig en stærk relation til byen, og i nogle tilfælde bliver boligen mest af alt et sted, hvor man kan søge tilflugt om aftenen efter en dag i den hektiske by. I den sidste type flytninger (deep-rooted utopia) er der ikke blot tale om en flytning, men også om et skift i livsstil, hvor der sker en re-orientering af hele udflytternes liv mod at leve på landet. Riveras typologi kan til en vis grad sidestilles med Mitchells, men hvor Mitchell hovedsageligt ser på motiver og hverdagsliv, har Riveras typologi et større fokus på udflytternes oplevelser af muligheder og begrænsninger i bostedsvalget.

Et dansk studie af børnefamiliers flytninger fra København identificerer to overordnede motiver for flytningen, nemlig bostedsmotivet (eller det anti-urbane motiv) og boligmotivet (Aner, 2009, 2013 og under publicering). Motiver som kan relateres til både Mitchells og Riveras typologier, da bostedsmotivet udtrykker flytningen fra byen som et positivt tilvalg baseret på et ønske om at komme ud i nogle mere landlige omgivelser tæt på natur og mindre lokalsamfund, mens boligmotivet er udtryk for en oplevelse af at være blevet presset ud af byen på grund af høje boligpriser. Studiet fokuserer på børnefamilier, og begge typer af motiver er relateret til det at være en børnefamilie. De, der baserer deres flytning på bostedsmotivet, mener, at de landlige områder kan tilbyde bedre opvækstmiljøer end storbyen, mens de, der baserer deres flytning på boligmotivet, gerne ville have ladet deres børn vokse op i byen, men ikke har råd til det, de anser som en familievenlig bolig i byen.

BOSTEDSHABITUS OG FLYTNINGER

Hvor de ovennævnte studier hovedsageligt fokuserer på flyttemotiver og hverdagsliv, er der andre studier, der er mere fokuserede på den bosætningsmæssige baggrund, som udflyttere fra byen har. Således er der en række studier af by-land-flytninger, som i højere grad skaber typologier på baggrund af udflytternes opvækst og skelner mellem tilflyttere og hjemvendere (fx Dean m.fl. 1984; Ní Laoire, 2007; Niedomysl & Amcoff, 2011). Især hos Ní Laoire viser det sig, at bostedsbiografien spiller en afgørende rolle både for de motiver, der ligger bag flytningerne og for måden, hvorpå tilflytterne relaterer sig til det nye bosted. Det samme gør sig gældende i danske studier af flytninger, hvor både Mazanti (2007), Ærø (2002 og 2006) og Ærø m.fl. (2005) vægter tidligere bostedserfarin-

ger i forståelsen af flytninger og bostedsvalg. Også det tidligere nævnte studie af børnefamiliers flytninger fra København peger på, at erfaringer både fra ens egen barndom og fra ungdomstiden i byen har indflydelse på forståelsen af henholdsvis bymæssige og landlige miljøer, ligesom strukturelle vilkår som bolig- og arbejdsmarked samt diskursive fremstillinger af by og land har betydning for bostedsvalget. Alt sammen forhold, der tilsammen er med til at skabe den enkeltes ”bostedshabitus” (Aner, 2009 og under publicering).

LIVSCYKLUS OG FLYTNINGER TIL OG FRA BYER

I en række nordiske studier af flytninger konkluderes det, at der er stærke sammenhænge mellem livscyklus og flyttemønstre. Således flytter de unge i højere grad fra landområder til byerne, mens børnefamilier og pensionister er overrepræsenterede blandt tilflyttere til yderområderne. Undersøgelserne viser også, at det er de unge, der er mest mobile, og at der er en tendens til, at flytteaktiviteten falder, når familien har etableret sig og børnene er startet i skole. Derfor kan en tilflytning af stærke børnefamilier til yderområderne have betydning for stabiliteten i skatte- og befolkningsgrundlaget. Détang-Dessendre m.fl. (2002) konkluderer, at det er forskelligt, hvad der har betydning for flyttepraksis i forskellige stadier i livscyklus. En interessant pointe fra Villa (2000) er, at en flytning til landet kan være en del af en livsfasestrategi. I hendes studie af flytninger til landet i Norge viser det sig, at flere af interviewpersonerne ser landet som et godt sted at bo i nogle faser af livet, mens byen er at foretrække i andre faser af livet. På den baggrund konkluderer Villa, at land og by ikke er modsætninger, men komplementære størrelser, som det enkelte menneske strategisk kombinerer i deres livsførelse. Igen kan undersøgelsen af børnefamiliers flytninger fra København trækkes frem, idet interviewpersonerne i denne undersøgelse også ser deres flytning som tæt relateret til deres situation som børnefamilier (Aner, 2009).

”Tilbage-flytninger” falder også ofte ind under livscyklus-flytninger. Her viser et studie af Ni Laoire (2007), at der er nogle af tilflyttere til landområder, som oprindeligt er vokset op i områderne og søger tilbage i forbindelse med familiestiftelse og lignende. En pointe hos Ni Laoire er, at disse tilbageflyttere befinder sig i en mellemkategori, hvor de hverken er tilflyttere eller rigtige lokale. Det betyder også, at man

måske i højere grad skal se ud over de statiske kategorier af tilflyttere og lokale og i stedet have en mere dynamisk forståelse, hvor midlertidige bosætninger også spiller en rolle. Milbourne (2007, s. 385) skriver i den forbindelse: ”Looked at like this, rural places become meeting places for people at different stages of complex journeys through time and space”.

SOCIALE GRUPPER OG FLYTNINGER TIL YDEROMRÅDER

I forskningen omkring counterurbanisering og flytninger til landområder, har der i en europæisk kontekst været en tendens til at fokusere på flytninger til attraktive landlige områder, hvor middelklassen flyttede til for at bosætte sig i smukke omgivelser og skabe sig en rolig hverdag (Bijker m.fl., 2012), ligesom studierne har været relateret til ”landlig idyl” som koncept (Halfacree, 2008). De senere år er forskningen dog i stigende grad begyndt at sætte spørgsmålstegn ved dette klassiske syn på counterurbanisering som den eneste måde at forstå flytninger til landområder på, fordi der i denne tilgang ikke tages højde for, at landlige områder kan variere i popularitet, og forskellige områder kan tiltrække forskellige typer af tilflyttere med forskellige motiver, ligesom forskellige sociale gruppers mobilitet varierer, og flytninger fra by til land ikke kun foretages af middelklassen (Bijker m.fl., 2012; Bijker & Haartsen, 2012; Grimsrud, 2011; Halfacree, 2008 og 2012; Milbourne, 2007). Således viser flere studier, at flytninger fra byerne ikke kan forstås ud fra landlig idyl-motivet. Tilflyttere fra byer motiveres også af boligudbud, boligpriser, beskæftigelsesmuligheder samt sociale og familiære netværk (Bijker & Haartsen, 2012, s. 646), ligesom der argumenteres for et styrket fokus på lavindkomstgruppens flytninger til landområder og relationer mellem flytninger og ”rural poor” (Milbourne, 2007).

En undersøgelse fra Holland viser, at de højtuddannede fra byerne i højere grad flytter til de populære landlige områder i nærheden af de store byer og i mindre grad til de mindre populære områder længere fra byerne, mens tilflyttere til de perifere områder gennemsnitligt har en lavere uddannelse (Bijker og Haartsen, 2012). En undersøgelse fra Norge (Grimsrud, 2001) peger på, at ønsket om at bo i en landlig idyl som et motiv for flytning fra byer i højest grad kommer til udtryk blandt tilflyttere til områder tæt på byerne, mens der er andre motiver på spil i yderområder. En dansk analyse af flytninger til yderområder i 2002 viser, at

en relativ høj andel af tilflytterne udgøres af lavindkomstgrupper – 23 pct. modtager førtidspension, kontanthjælp eller dagpenge – som søger lavere boligomkostninger (Andersen, 2011).

Alt i alt viser disse forskningsbidrag, at flytninger fra byer er komplekse processer, og at flytninger til yderområder og motiverne bag disse er af en anden karakter end flytninger til landområder tættere på de større byer, ligesom forskellige befolkningsgrupper har forskellige muligheder, behov og motiver bag flytninger fra byen.

HØJTUDDANNEDES FLYTNINGER

Højtuddannede personer bliver i stigende grad anset for at være en nøgle til regional udvikling og konkurrenceevne (Niedomysl & Hansen, 2010). Derfor er der generelt stor interesse for, hvordan byer og regioner kan tiltrække den højtuddannede arbejdskraft. Det har ført til en forskningsmæssig diskussion af, hvilke aspekter de højtuddannede lægger vægt på, når de beslutter deres bosætning – om det er job eller miljøtilbud, der er afgørende. I nogle sammenhænge (særligt inden for den Florida-inspirerede forskning (Florida, 2002 og 2005) er det antagelsen, at den højtuddannede arbejdskraft, eller den kreative klasse, søger bosteder, som er præget af stor diversitet og kulturelt udbud. Imidlertid viser en undersøgelse fra Sverige, at den højtuddannede arbejdskraft i højere grad motiverer deres flytninger med jobmuligheder. Denne undersøgelse viser, at beskæftigelsesmuligheder er af markant større betydning for højtuddannedes beslutning om at flytte, end de er for migranter med lavere uddannelsesniveau (Niedomysl & Hansen, 2010). Samme undersøgelse viser, at muligheder for udendørsaktiviteter også har betydning for tiltrækningen af den højtuddannede arbejdskraft (ibid.). Endvidere viser undersøgelser fra Sverige, at den kreative klasse kun flytter marginalt mere end andre grupper, at de oftest flytter i forbindelse med afslutning af en universitetsuddannelse, og at de i højere grad flytter på grund af job end af årsager, der kan relateres til sted og miljø (Hansen & Niedomysl, 2009). Dermed understøtter disse svenske undersøgelser ikke de teoretiske argumenter om den kreative klasses mobilitet.

En af de væsentligste årsager til, at der ikke kan identificeres en stor mobilitet blandt kreative og højtuddannede personer i de skandinaviske lande, er, at der ikke er mange regioner at flytte imellem, hvis man

søger områder med brede arbejdsmarkeder, hvor der er et stort og varieret udbud af job. Specielt for de højtuddannede gælder, at deres jobmarked er meget centreret omkring de mest urbaniserede områder, og at det er blevet mere centreret over de seneste år. Det skyldes, at de sektorer, de højtuddannede arbejder i, primært vokser i de større byområder, da byområdernes divergerende erhvervsstruktur og store udbud af højt kvalificeret arbejdskraft skaber de mest optimale rammer for vidensintensive erhverv (Hansen & Winther, 2012).

OPSUMMERING OG RAPPORTENS TILGANG

Som gennemgangen af forskning vedrørende flytninger fra by til land viser, så er det vanskeligt at identificere ét motiv for en persons eller families beslutning om at flytte. Mange elementer spiller ind. Således har livscyklus og familiesammensætning betydning for flytninger mellem regioner, diskurser om forskelle mellem land og by spiller ind, og det samme gør identifikation og erfaringer med forskellige typer af regioner og områder, kulturudbud, naturudbud, offentlig service, job- og karrieremuligheder og endelig boligmarked og boligpriser i forskellige regioner. Derudover viser tidligere undersøgelser, at der er forskel både på, hvorfor nogen flytter til henholdsvis de bynære landområder og yderområder, og hvem der gør det. De tidligere undersøgelser af flytninger fra by til land viser således et kompleks billede, som i vores øjne peger på, at det kan være nyttigt at differentiere mellem forskellige typer af områder (blandt andet med hensyn til afstanden til større byer og vækstområder) og fokusere på afgrænsede typer af tilflyttere for at kunne inddrage en bredspektret forståelse af motiver for at flytte. I nærværende undersøgelse har vi derfor valgt at fokusere på to grupper, nemlig de højtuddannede og personer på kontanthjælp eller førtidspension. Derudover har vi valgt at differentiere mellem landkommuner og yderkommuner, ligesom vi ser på regionale forskelle i de kvantitative analyser. I de kvalitative analyser fokuserer vi på flytninger til yderkommuner, da det giver det bedste fundament for at få en dybdegående forståelse af flytninger til den type områder. Her ser vi på motiver bredt forstået, og arbejder dermed helhedsorienteret med udgangspunkt i kvalitative interview. I den sammenhæng belyser vi, hvilken rolle livscyklus, karrieremuligheder, boligmarked, sociale hændelser, erfaringer, netværk, natur, kultur, land og by spiller for

højtuddannedes og udsatte gruppers motiver for at flytte fra byer til yderområder.

REGIONALE FLYTTEMØNSTRE I DANMARK

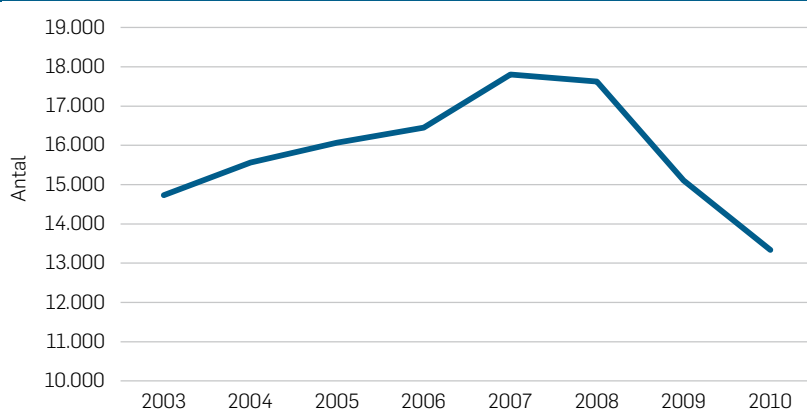
I dette kapitel gennemgår vi tendenser i flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner over perioden 2003 til 2010. Gennemgangen er baseret på registerdata, hvor hele befolkningen indgår. I første del af kapitlet tegnes et overordnet billede af tendenser i flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner. Disse mønstre sammenholdes med ændringer i beskæftigelsesstrukturen i de tre kommunetyper i samme periode. Derefter ser vi nærmere på regionale forskelle i tilflytninger. Sidst i kapitlet tegner vi på baggrund af registerdata en karakteristik af tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner i de fire regioner.

UDVIKLINGEN I FLYTNINGER FRA BYKOMMUNER TIL LAND- OG YDERKOMMUNER

Figur 4.1 viser det årlige antal personer i alderen 17 til 64 år, som er flyttet fra en bykommune til en landkommune i perioden 2003 til 2010. Som det fremgår af figuren, er der en relativt jævn stigning i den første del af perioden frem til 2007. Her stiger antallet af tilflyttere fra 14.728 til 17.806. De efterfølgende år sker der et relativt stort fald i tilflytningen fra bykommuner til landkommuner, og antallet af tilflyttere kommer ned på 13.338. Det svarer til et fald i den årlige tilflytning på 25 pct.

FIGUR 4.1

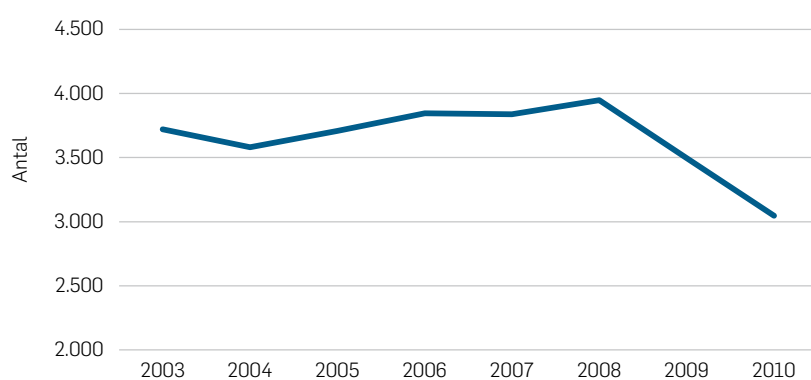
Personer i alderen 17-64 år, der er flyttet fra en bykommune til en landkommune. 2003-2010. Antal.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

FIGUR 4.2

Personer i alderen 17-64 år, der er flyttet fra en bykommune til en yderkommune. 2003-2010. Antal.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Figur 4.2 viser flytninger fra bykommuner til yderkommuner. Antallet af tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner er forholdsvis stabilt i perioden fra 2003 og frem til 2008. I løbet af de efterfølgende to år falder

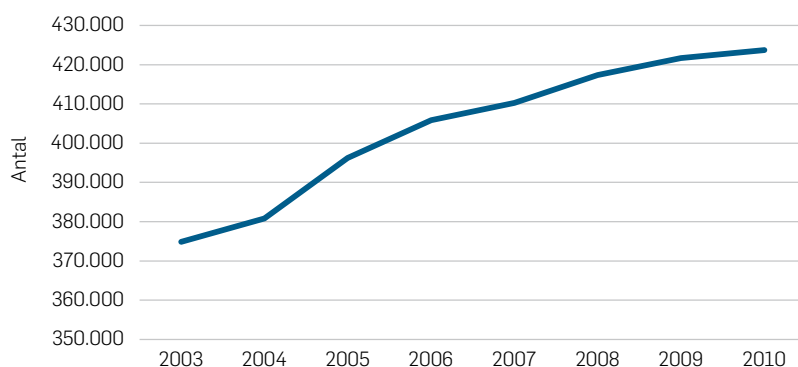
tilflytningen fra bykommuner til yderkommuner fra 3.947 til 3.047, hvilket svarer til et fald i tilflytningen på 23 pct.

For både land- og yderkommuner sker der altså et markant fald i antallet af tilflyttede personer fra bykommuner fra den økonomiske krisens opstart i 2007/2008. I opgangsårene op til krisen har landkommunerne haft en stigende tilflytning fra bykommunerne, mens opgangen ikke kan aflæses i tilflytningen til yderkommunerne. Derfor ender yderkommunerne i 2010 på et antal årlige tilflytninger fra bykommuner, der ligger markant under antallet i begyndelsen af perioden i 2003, mens landkommuner har haft et mindre fald i den årlige tilflytning, når vi sammenligner 2003 og 2010.

Det er spørgsmålet, om tendensernes i flytninger fra byer til land- og yderkommuner påvirkes anderledes af konjunktursvingninger end andre flytninger i landet generelt. Sagt med andre ord: Er nedgangen i flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner under krisen et udtryk for en generel tendens til at flytte mindre og dermed for en generel nedgang i antal flytninger? Figur 4.3 viser antallet af alle flytninger over kommunegrænser i den samme periode.

FIGUR 4.3

Personer i alderen 17-64 år, der ændrer bosætningskommune. 2003-2010. Antal.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Her viser det sig, at tendenserne er lidt anderledes. Her sker der over hele perioden en jævn stigning i antallet af flytninger.

Når vi ser på det samlede antal flytninger over kommunegrænser, sker der altså ikke det samme fald i antal flytninger, som der gør sidst i

perioden for antallet af flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner.

I det følgende ser vi nærmere på, om der er indikationer på, at en forklaring på ændringer i tilflytningen til land- og yderkommunerne fra bykommuner over perioden kan findes i udviklingen i antal af arbejdspladser i land- og yderkommuner.

UDVIKLINGEN I BESKÆFTIGELSESTRUKTUR I FORSKELLIGE KOMMUNETYPEN

Tabel 4.1 viser ændringer i antal arbejdspladser i de to kommunetyper, samt ændringer i antal tilflyttere fra bykommuner i de to kommunetyper, og muliggør dermed en sammenligning af tendenser i tilflytning med udviklingen på det lokale arbejdsmarked.

TABEL 4.1

Ændring i antal arbejdspladser og antal tilflyttere, særskilt for landkommuner og yderkommuner og for periode. Procent.

	2002 til 2008		2008 til 2010		2002 til 2010	
	Land-kommuner	Yder-kommuner	Land-kommuner	Yder-kommuner	Land-kommuner	Yder-kommuner
Arbejdspladser	8,0	2,3	-8,9	-9,4	-1,6	-7,3
Tilflyttere	19,7	6,1	-24,3	-22,8	-9,4	-18,1

Anm.: Antal arbejdspladser defineres som antal personer, der har en arbejdsstedsadresse inden for en given kommunegrænse (dvs. inklusive inddpendlere og eksklusive udpendlere). Ændringer er den procentvise forskel mellem to år.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Generelt kan vi se, at udsvingene i tilflytninger fra byer følger tendenserne i udviklingen i arbejdspladser. Det tyder altså på, at der kan være en sammenhæng mellem tilflytning fra byer og nedgang henholdsvis erhvervsmæssig vækst i tilflytningskommunerne.

Både for landkommuner og yderkommuner øges tilflytningen fra byer i perioden fra 2002 til 2008, hvor der også i begge kommunetyper har været en vækst i antallet af arbejdspladser i kommunerne. I perioden fra 2008 til 2010 sker der et fald i antallet af arbejdspladser, samtidig med at der sker et fald i antallet af tilflytninger i begge kommunetyper. Tabellen viser også, at udsvingene i tilflytningen fra byerne er større end udsvingene i antallet af arbejdspladser. Endelig viser tabellen, at det tyder på, at det er yderkommunerne, der i højest grad påvirkes negativt af konjunktursvingninger. Således er væksten i opgangsperioden fra 2002 til

2010 mindre i yderkommuner end i landkommuner, både når vi ser på antal af arbejdspladser og på antal tilflyttere fra bykommuner. Samtidig er faldet i nedgangsperioden fra 2008 til 2010 større i yderkommuner, igen både i antal arbejdspladser og antal tilflyttere. Dermed har yderkommunerne samlet set over hele perioden haft et relativt stort fald i både antal arbejdspladser og antal tilflyttere fra byer og ender i 2010 på et antal arbejdspladser, som er 7,3 pct. lavere end i 2010 og et antal tilflyttere fra byer, som er 18,1 pct. lavere. Også landkommunerne har samlet set over perioden et fald både i antal arbejdspladser og i antal tilflyttere fra bykommuner, men faldet er mindre end for yderkommunerne. Således ender landkommunerne i 2010 med at have 1,6 pct. færre arbejdspladser og 9,4 pct. færre tilflyttere fra byer end i 2002.

Ud fra disse overordnede analyser kan vi altså se, at tendenser i tilflytning fra byer til de to kommunetyper følger udviklingen i erhvervs- og arbejdsmarkedet, men at det ikke er et 1:1-forhold. Faldet i tilflytningen er mere markant end faldet i antallet af arbejdspladser. Ud over fald i arbejdspladser kan andre årsager være et stagneret boligmarked, samt det dårlige renommé som især mange yderkommuner kæmper med i disse år. Vi kan også se, at både landkommuner og yderkommuner i 2010 er lidt dårligere stillet med hensyn til både antal arbejdspladser og antal tilflyttere fra bykommuner end i 2002. Endelig kan vi se, at yderkommunerne er hårdere ramt end landkommunerne.

I disse overordnede analyser er der ikke taget højde for de regionale forskelle, der måtte være. Det vil vi se nærmere på i de følgende afsnit.

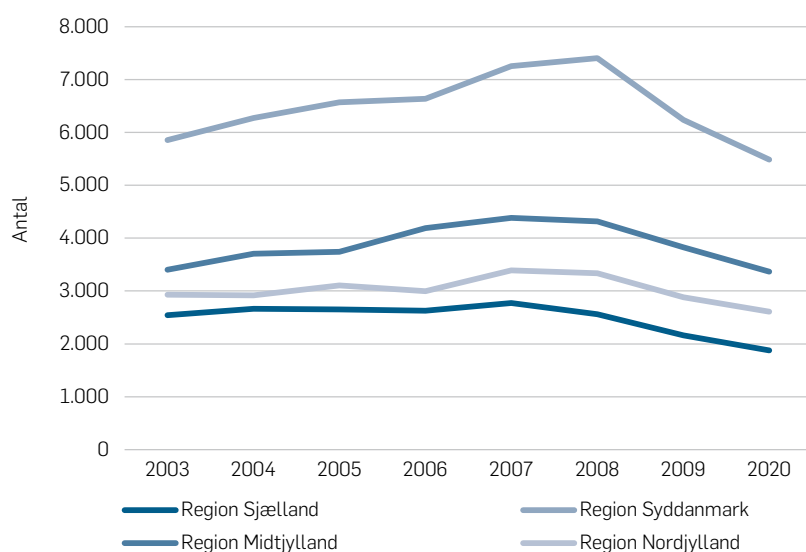
REGIONALE FORSKELLE I TILFLYTNING FRA BYER

Figur 4.4 viser tendenserne i tilflytningen fra bykommuner til landkommuner opgjort efter tilflytningsregioner. Som det fremgår af figuren, er der langt flere personer, der er flyttet fra en af landets bykommuner til en landkommune i Region Syddanmark, end det gælder de øvrige regioner. Det skyldes ganske enkelt, at der er flere landkommuner i Region Syddanmark end i de øvrige regioner. Relateres tilflytningen til den eksisterende befolkning i landkommuner i de fire regioner er det et andet mønster, der træder frem. Her er det Region Sjælland, der modtager det største antal tilflyttere, mens Region Midtjylland modtager det laveste antal

tilflyttere pr. borger. I 2010 er der tilflyttet 16 personer fra bykommuner pr. 1.000 indbyggere i landkommunerne i Region Sjælland, mens der i Region Midtjylland er tilflyttet 12 personer pr. 1.000 indbyggere i regionens landkommuner.

FIGUR 4.4

Flytninger af personer i alderen 17-64 år fra bykommuner til landkommuner, særskilt for tilflytningsregion. 2003-2010. Antal.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Ser vi på regionale forskelle i de ændringer, der sker over tid, viser det sig, at landkommunerne i alle de fire regioner har haft en vækst i tilflytningen frem til 2007 eller 2008, hvorefter der sker et fald. Tendenserne er altså nogenlunde de samme for alle fire regioner. Dog er der forskelle på, hvor store stigninger og fald der sker i tilflytningen fra byer til landkommuner i de fire regioner. Således har Region Syddanmark, og i endnu højere grad Region Midtjylland, haft en vækst i antallet af tilflyttere til landkommuner fra landets bykommuner i perioden frem til 2007. Herefter er det i særligt høj grad Region Sjælland, der oplever et fald i tilflytningen til landkommuner fra landets bykommuner. Mulige forklaringer på den seneste tendens kan dels være træghed i boligmarkedet, som har gjort det vanskeligere at sælge bolig i København, dels at incitamentet til at flytte

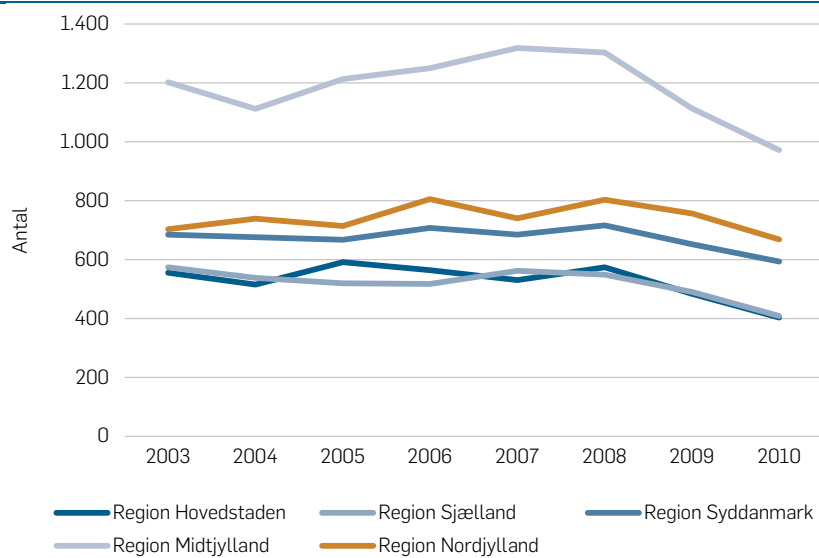
har været nedadgående, fordi jobmarkedet i land- og yderkommuner i Region Sjælland har været dårligere end i Københavnsområdet (Hansen og Winther, 2012; Arbejdernes Erhvervsråd, 2014).

I figur 4.5 er flytninger fra landets bykommuner til yderkommuner i de enkelte regioner opgjort. Her ser vi, at yderkommunerne i Region Midtjylland modtager det største antal tilflyttere fra landets bykommuner. Sammenholdes det med den eksisterende befolkning i områderne, ændres forskellene igen. Her har yderkommunerne (Bornholm) i Region Hovedstaden den største tilflytning fra bykommunerne, mens yderkommunerne i Region Midtjylland har den laveste. I 2010 er der tilflyttet 16 personer fra bykommuner pr. 1.000 indbyggere i yderkommuner i Region Hovedstaden, og blot 8 personer pr. 1.000 indbyggere er flyttet til yderkommuner i Region Midtjylland.

Når vi ser på regionale forskelle i ændringer i tilflytning over tid, varierer udviklingen i tilflytningen fra bykommuner til yderkommuner mellem regioner frem til krisen. Således oplever Region Nordjylland en vækst i antallet af tilflyttere fra landets bykommuner til regionens yderkommuner på 14 pct. fra 2003 til 2008. I samme periode har yderkommunerne i Region Sjælland (det vil sige Lolland Kommune, da der kun er den ene yderkommune i regionen) et fald på 4,4 pct. i tilflytningen fra bykommuner. Efter 2008 oplever yderkommuner i alle regioner et fald i tilflytningen fra bykommuner. Faldet varierer dog kommunerne imellem og er størst for yderkommunerne i Region Hovedstaden (det vil sige Bornholm), som har et fald i tilflytningen fra bykommuner på knap 30 pct. fra 2008 til 2010. Også yderkommunerne i Region Midtjylland og Region Sjælland har store fald i perioden fra 2008 til 2010 på godt 25 pct.

FIGUR 4.5

Flytninger af personer i alderen 17-64 år fra bykommuner til yderkommuner, særskilt for tilflytningsregion. 2003-2010. Antal.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

REGIONALE FORSKELLE I BESKÆFTIGELSE- OG ARBEJDSPLADSUDVIKLING

I tabel 4.2 er opgjort ændringer i antal arbejdspladser i landkommuner, særskilt for regioner samt ændring i tilflytningen fra bykommuner. Som det fremgår, er der ikke et klart regionalt mønster i sammenhænge mellem udviklingen i antal arbejdspladser og udviklingen i tilflytningen. Samlet set over perioden kan vi dog se, at landkommuner i Region Midtjylland, modsat landkommuner i de øvrige regioner, har haft en vækst i antallet af arbejdspladser. Og det er også landkommuner i region Midtjylland, som har det mindste fald i antal tilflyttere.

TABEL 4.2

Ændring i antal arbejdspladser og ændring i antal tilflyttere til landkommuner særskilt for regioner og periode. Procent.

	Arbejdspladser				Tilflyttere	
	2002 til 2008	2008 til 2010	2002 til 2010	2002 til 2008	2008 til 2010	2002 til 2010
Region Sjælland	7,8	-9,4	-2,4	0,9	-26,7	-26,1
Region Syddanmark	6,1	-9,1	-3,6	26,5	-25,9	-6,3
Region Midtjylland	11,3	-7,9	2,5	27,0	-22,1	-1,1
Region Nordjylland	6,6	-9,9	-3,9	13,8	-21,8	-11,0

Anm.: Antal arbejdspladser defineres som antal personer, der har en arbejdsstedsadresse inden for en given kommunegrænse (dvs. inklusive indpendlere og eksklusive udpændlere). Ændringer er den procentvise forskel mellem to år.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Tabel 4.3 viser udviklingen i antal arbejdspladser og tilflytning i yderkommuner, særskilt for regioner. For yderkommunerne er der en tendens til, at de regioner, der har den største vækst i antal arbejdspladser, også er dem, der har vækst i tilflytning i perioden 2002 til 2008 (se Region Nordjylland). Det er til en vis grad også de regioner, der har haft det største fald i antal arbejdspladser, der har det største fald i antal tilflyttere.

TABEL 4.3

Ændring i antal arbejdspladser og ændring i antal tilflyttere til yderkommuner, særskilt for regioner og periode. Procent.

	Arbejdspladser				Tilflyttere	
	2002 til 2008	2008 til 2010	2002 til 2010	2002 til 2008	2008 til 2010	2002 til 2010
Region Hovedstaden	3,6	-10,0	-6,8	3,2	-29,8	-27,5
Region Sjælland	-0,4	-8,7	-9,1	-4,4	-25,5	-28,7
Region Syddanmark	2,6	-7,0	-4,6	4,7	-17,2	-13,3
Region Midtjylland	1,4	-10,3	-9,0	8,4	-25,4	-19,1
Region Nordjylland	3,7	-9,5	-6,1	14,4	-16,8	-4,8

Anm.: Antal arbejdspladser defineres som antal personer, der er beskæftiget inden for kommunegrænsen (inkl. indpendlere). Ændringer er den procentvise forskel mellem to år.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

En forklaring på, at der umiddelbart ser ud til at være en stærkere sammenhæng mellem udvikling i antal arbejdspladser og udviklingen i tilflytningen i yderkommuner, kan være, at der er længere til yderkommuner fra bykommuner, og at man derfor i højere grad først flytter fra en bykommune til en yderkommune, når man har et job i yderkommunen. Dette kan underbygges med, at en relativ høj andel af beboere i yderkommuner bor og arbejder i samme kommune. I 2010 gjaldt det for 81

pct. af beboerne i yderkommunerne og 78,5 pct. i landkommuner mod 66 pct. i mellemkommuner. Samtidig er der færre, der bor i en yderkommune og arbejder i en bykommune, nemlig 3,9 pct., mens 12,3 pct. af de, der bor i en landkommune, arbejder i en bykommune. Det kan ses som en indikation på, at det umiddelbart er mere nærliggende at flytte til en landkommune og bibeholde sit job i en bykommune.

Tabel 4.4 viser, hvilken sektor tilflytterne fra bykommunerne opnår beskæftigelse i efter flytningen, samt hvor stor en andel der er på overførselsindkomst efter flytningen. Som det fremgår af tabellen, skiller tilflyttere til både land- og yderkommuner i Region Sjælland og tilflyttere til yderkommuner i Region Hovedstaden sig ud ved, at der er en markant højere andel af tilflytterne fra bykommuner til disse områder, som er på overførselsindkomst.

TABEL 4.4

Andelen af tilflyttere fordelt efter beskæftigelsessector, særskilt for landkommuner og yderkommuner og region. 2010. Procent.

	Landkommuner			Yderkommuner		
	Offentlig sektor	Privat sektor	Overførselsindkomst	Offentlig sektor	Privat sektor	Overførselsindkomst
Region Hovedstaden				30,8	48,4	20,8
Region Sjælland	25,6	53,7	20,8	25,4	46,3	28,3
Region Syddanmark	29,2	58,3	12,5	28,5	56,5	15,0
Region Midtjylland	31,0	57,5	11,6	31,1	53,4	15,4
Region Nordjylland	29,2	57,9	12,9	29,1	55,6	15,3

Anm.: Tilflytteres beskæftigelse året efter flytning.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

KARAKTERISTIK AF TILFLYTTERNE

I tabel 4.5 er tegnet en overordnet karakteristik af personer mellem 17 og 64 år, som er flyttet fra en bykommune til en land- eller yderkommune i perioden 2002 til 2010, og som fortsat er bosat i en land- eller yderkommune i 2010. Af tabellen fremgår det, at tilflyttere til både landkommuner og yderkommuner er nogenlunde lige fordelt mellem køn, dog med en lille overvægt af kvinder. Den gennemsnitlige alder for tilflytterne ligger på 37,4 og 38,6 år for tilflyttere til landkommuner henholdsvis yderkommuner. Her er altså heller ikke nogen betydelig forskel mellem kommunetyper. Medianen ligger en smule under den gennemsnitlige al-

der både i land- og yderkommuner. Det vil sige, at halvdelen af de personer, der er tilflyttet siden 2002 og fortsat er bosat i en land- eller yderkommune, er under 35 henholdsvis 36. Samtidig ligger det gennemsnitlige antal personer i husstanden på 3,2, og mange af tilflytterne er altså yngre familier med børn.

TABEL 4.5

Karakteristik af tilflyttere mellem 17 og 64 år fra bykommuner til land- og yderkommuner i perioden 2002 til 2010.

	Landkommuner	Yderkommuner
<i>Køn</i>		
Kvinder, pct.	50,33	50,4
<i>Personindkomst¹</i>		
Gennemsnit, kr.	295.464	264.921
Median, kr.	284.000	251.662
Standardafvigelse, kr.	196.155	232.520
<i>Alder</i>		
Gennemsnitsalder	37,4	38,6
Median	35	36
Standardafvigelse	10,7	11,6
<i>Familie</i>		
Antal børn	0,9	0,9
Antal i husstand	3,2	3,2

Anm.: Tabellen tegner en karakteristik af personer, der er flyttet fra en bykommune til en land- eller yderkommune i perioden 2002 til 2010 og stadig er bosat i tilflytningskommunen i 2010.

1. Personindkomst er den personlige indkomst i alt eksklusiv den beregnede lejeværdi af egen bolig og før fradrag.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Den gennemsnitlige personindkomst for tilflyttere til land- og yderkommuner ligger på henholdsvis 295.464 kr. og 264.921 kr. Til sammenligning viser vores beregninger, at den gennemsnitlige personindkomst på nationalt plan ligger på 289.222 kr. for personer i alderen 17 til 64 år. Det vil sige, at tilflyttere fra byer til landkommuner gennemsnitligt har en lidt højere indkomst end det nationale niveau, mens tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner i gennemsnit ligger ca. 25.000 kr. under det nationale gennemsnit.

Når vi sammenligner tilflyttere fra bykommuner til henholdsvis yderkommuner og landkommuner, er det således tilflytterne til yderkommunerne, der har den laveste indkomst. Samtidig er variationen for indkomsten blandt tilflyttere til yderkommuner relativt høj. Da den gennemsnitlige indkomst er lav, og der samtidig er en høj variation, betyder

det, at der blandt tilflyttere til yderkommuner findes personer med en meget lav indkomst.

KARAKTERISTIK AF TILFLYTTERE – REGIONALE FORSKELLE

I tabel 4.6 er karakteristikken af tilflyttere fra bykommuner til landkommuner opgjort særskilt for regioner.

TABEL 4.6

Karakteristik af tilflyttere mellem 17 og 64 år fra bykommuner til landkommuner, særskilt for region.

	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland
<i>Køn</i>				
Kvinder, pct.	49,9	50,8	50,2	49,9
<i>Personindkomst¹</i>				
Gennemsnit, kr.	285.070	293.121	305.434	295.488
Median, kr.	270.781	282.462	292.821	285.939
Standardafvigelse, kr.	195.916	186.055	220.657	181.300
<i>Alder</i>				
Gennemsnitsalder	41,5	36,9	36,1	37,0
Median	40,0	35,0	34,0	35,0
Standardafvigelse	12,0	10,4	9,9	10,5
<i>Familie</i>				
Antal børn	0,9	1,0	0,9	1,0
Antal i husstand	3,6	3,2	3,3	3,0

Anm.: Tabellen tegner en karakteristik af personer, der er flyttet fra en bykommune til en landkommune i perioden 2002 til 2010 og stadig er bosat i en landkommune i 2010.

1. Personindkomst er den personlige indkomst i alt eksklusiv den beregnede lejeværdi af egen bolig og før fradrag.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Her er det særligt landkommunerne i Region Sjælland, der skiller sig ud, i og med tilflytterne fra bykommuner til disse områder har en lavere indkomst, er ældre, og som gennemsnit er flere personer i husstanden end tilflyttere til landkommuner i de øvrige regioner.

Tabel 4.7 viser regionale forskelle på karakteristikken af de personer, der er flyttet fra en bykommune til en yderkommune siden 2002 og fortsat er bosat i en yderkommune i 2010. Som det fremgår af tabellen, skiller tilflyttere til yderkommunen i Region Sjælland (der er kun én, nemlig Lolland) sig ud ved at have en lavere gennemsnitlig indkomst og en lavere median-indkomst end tilflyttere til yderkommuner i de øvrige regioner. Samtidig er standardafvigelsen større i Region Sjælland. Det er alt sammen indikationer på, at der er en relativt stor andel af tilflytterne

fra byer til yderkommuner – særligt i Region Sjælland – som har en lav indkomst.

TABEL 4.7

Karakteristik af tilflyttere mellem 17 og 64 år fra bykommuner til yderkommuner, særskilt for regioner.

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland
<i>Køn</i>					
Kvinder, pct.	50,6	47,5	51,1	49,9	52,5
<i>Personindkomst¹</i>					
Gennemsnit, kr.	266.399	240.621	267.903	276.796	258.887
Median, kr.	244.878	220.167	253.627	266.279	252.367
Standardafvigelse, kr.	285.384	289.466	190.699	220.604	195.060
<i>Alder</i>					
Gennemsnitsalder	41,1	41,0	38,5	36,8	36,9
Median	39,0	40,0	36,0	34,0	34,0
Standardafvigelse	11,8	12,2	11,8	10,9	11,2
<i>Familie</i>					
Antal børn	0,9	0,8	0,8	0,9	0,8
Antal i husstand	3,4	3,3	2,9	3,3	3,1

Anm.: Tabellen tegner en karakteristik af personer, der er flyttet fra en bykommune til en yderkommune i perioden 2002 til 2010 og stadig er bosat i en yderkommune i 2010.

1. Personindkomst er den personlige indkomst i alt eksklusiv den beregnede lejeværdi af egen bolig og før fradrag.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

SAMMENFATNING

Antallet af flytninger til landkommuner har været stigende frem til 2008 og derefter kraftigt faldende. Antallet af flytninger til yderkommuner har været jævnt frem til 2008 og derefter faldende. Samtidig har der været et stigende antal flytninger over kommunegrænser generelt gennem hele perioden. Det tyder dermed på, at det er tilflytningen til yderkommunerne, som har været mest påvirket af den økonomiske krise.

Den gennemsnitlige indkomst for tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner er lavere end den nationale gennemsnitsindkomst, og gennemsnitsindkomsten for tilflyttere til yderkommunerne er lavere end for tilflyttere til landkommuner. Faldet i tilflytningen er kraftigere end faldet i antallet af arbejdspladser både i yder- og landkommuner. Igen har yderkommunerne dog været hårdere ramt end landkommunerne.

Disse mønstre bekræfter dermed tidligere forskning i, at væksten i stigende grad koncentrerer sig i byregioner, mens de perifere egne udfordres af stagnation eller tilbagegang (Nørgaard, 2011; Andersen m.fl., 2011; Schroll & Søgaard, 2011), samt at dette til en vis grad har betydning for tilflytningen. Processerne ser ud til at styrkes i perioder med lavkonjunktur.

HØJTUDDANNEDES FLYTTEMØNSTRE

I dette kapitel fokuserer vi på en mere afgrænset gruppe af tilflyttere til land- og yderkommuner fra landets bykommuner, nemlig de højtuddannede personer. Både i den regionale og kommunale planlægningspraksis og i dele af by- og regionalforskningen er der stort fokus på personer med en lang videregående uddannelse som afgørende for erhvervsmæssig og økonomisk vækst. Dette fokus er ikke blevet mindre i en tid, hvor konkurrenceparameteret i højere grad end tidligere er viden. I den sammenhæng anses kommuners evne til at tiltrække den højtuddannede arbejdskraft for central for kommunens erhvervsmæssige udvikling og konkurrenceevne.

Det er hovedsageligt i landets byer, at vidensøkonomien har slået igennem. Det skyldes, at mange af de vidensintensive erhverv har behov for at være lokaliseret i nærhed til videnskabsinstitutioner såsom universiteter, og at de ofte har et behov for nærhed til deres kunder, hvilket oftest nemmere lader sig gøre i større byer (Hansen & Winther 2012).

I landets land- og yderområder er erhvervslivet mere udfordret. Det er ikke i disse områder, at de videnstunge erhverv typisk eller traditionelt er lokaliseret. Derimod er der, sammenlignet med landet som helhed, i land- og yderkommuner flere ansatte i de sektorer, som i disse år oplever en relativt stor tilbagegang. Det drejer sig om sektorer som land-

brug, skovbrug, fiskeri, industri, råstofudvikling og forsyningsvirksomhed. Omvendt er der generelt i land- og yderkommuner færre ansatte i vækstsektorer, som information, kommunikation, finansiering, forsikring, erhvervsservice og kultur, end der er i landet som helhed. Det betyder, at der kan være en risiko for, at land- og yderkommunerne fastholdes i en ikke-konkurrencedygtig erhvervsstruktur med lav grad af innovation. Derfor kan evnen til at tiltrække velkvalificeret arbejdskraft også ses som en indikator for fremtidigt vækstpotentiale.

I denne rapport har vi derfor valgt at se nærmere på de højtuddannedes flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner. Dette kapitel kortlægger gruppens flyttemønstre. Først ser vi på ændringer over tid, dernæst på regionale forskelle, og endelig laver vi en karakteristik af de højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner. Næste kapitel undersøger, hvad der kan få højtuddannede til at flytte fra byen til en yderkommune.

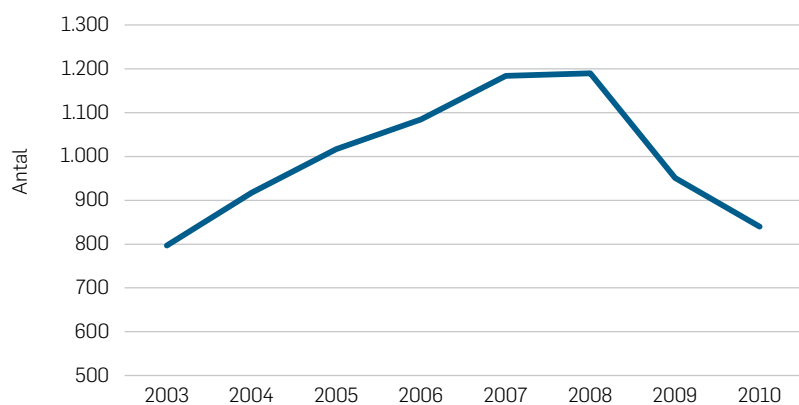
HØJTUDDANNEDES FLYTNINGER FRA BYKOMMUNER

Først og fremmest er det værd at bemærke at andelen af højtuddannede, der flytter fra bykommuner til land- og yderkommuner, er relativ lille. Figur 5.1 viser udviklingen i antallet af personer i alderen 17 til 64 år med en lang videregående uddannelse, der flytter fra en bykommune til en landkommune.

Som det fremgår af figuren, har der været en markant og jævn stigning i antallet af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til landkommuner under det økonomiske opsving fra periodens begyndelse i 2003 og frem til den økonomiske krises begyndelse i 2008. Antallet af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til landkommuner steg således fra 797 i 2003 til 1.190 i 2008, hvilket svarer til en stigning på 49 pct. Fra 2008 til 2010 falder tilflytningen af højtuddannede til landkommunerne igen drastisk med 29 pct. i løbet af disse få år og ender dermed på et niveau, der stort set svarer til niveauet i begyndelsen af perioden.

FIGUR 5.1

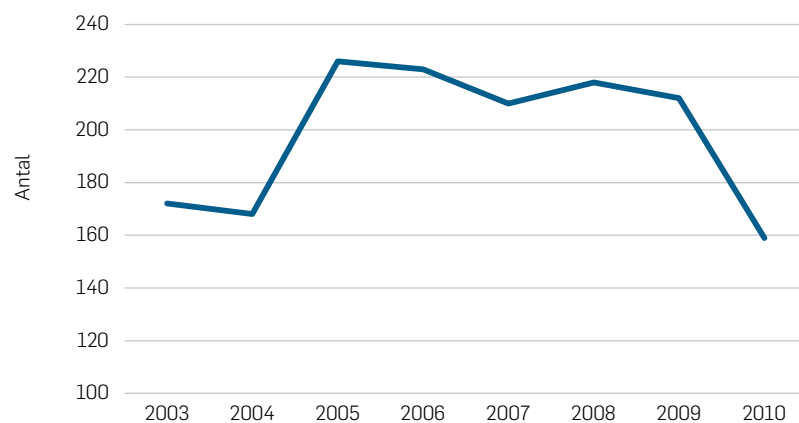
Personer i alderen 17 til 64 år med en lang videregående uddannelse, der flytter fra en bykommune til en landkommune. 2003-2010. Antal.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

FIGUR 5.2

Personer i alderen 17 til 64 år med en lang videregående uddannelse, der flytter fra en bykommune til en yderkommune. 2003-2010. Antal.

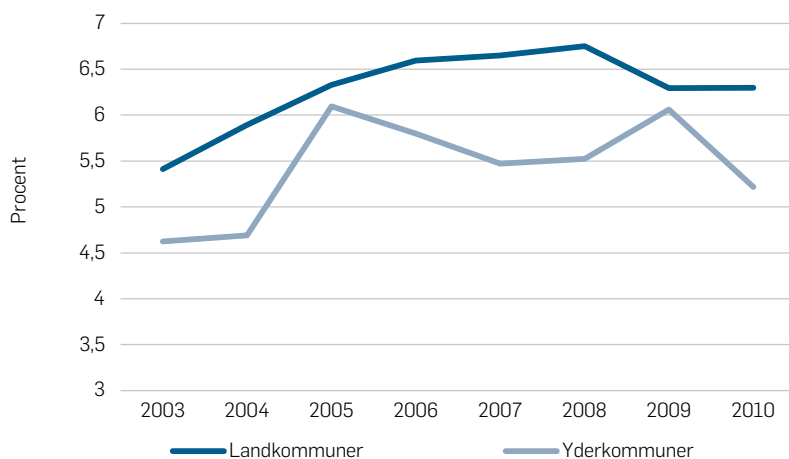
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Figur 5.2 viser den tilsvarende udvikling af antallet af højtuddannede personer, der flytter fra bykommuner til yderkommuner. Her er udviklingen fra 2003 og frem til 2008 også præget af en stigning i antallet af højtuddannede tilflyttere, men dog med en noget mere ujævn tendens end for landkommunerne. Fra 2008 og frem til 2010 sker der også i yderkommunerne et fald i antallet af højtuddannede tilflyttere, så niveauet også her ender på stort set samme niveau som i starten af perioden.

Ændringer i antallet af højtuddannede, der flytter til land- og yderkommuner, hænger sammen med og kan relateres til de generelle flyttemønstre. Antallet af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner følger i store træk udviklingen i denne generelle tilflytning. Der er dog mindre udsving. Derfor viser vi i figur 5.3, hvor stor en andel af tilflytterne, som udgøres af personer med en lang videregående uddannelse.

FIGUR 5.3

Andelen af tilflyttere fra bykommuner i alderen 17 til 64 år, der har en lang videregående uddannelse, særligt for landkommuner og yderkommuner. 2003-2010. Procent.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Her fremgår det, at andelen af højtuddannede blandt tilflyttere generelt er lidt lavere i yderkommunerne end i landkommunerne. Yderkommuner har dermed lidt vanskeligere ved at tiltrække højtuddannede personer.

For landkommunerne var andelen af højtuddannede blandt tilflyttere fra bykommunerne støt stigende frem til 2008, hvorefter den falder lidt. Andelen af højtuddannede blandt tilflyttere til landkommunerne ligger dog fortsat højere i 2010 end i 2003. For yderkommunerne har andelen af højtuddannede blandt tilflyttere fra bykommunerne været noget mere ujævn. Dette skal ses i lyset af, at der har været en fremgang i andelen af befolkningen med en lang videregående uddannelse i den danske befolkning generelt.

UDVIKLINGEN I ANTAL AKADEMISKE ARBEJDSPLADSER

TABEL 5.1

Ændring i antal arbejdspladser og antal højtuddannede tilflyttere mellem 17 og 64 år, særskilt for landkommuner og yderkommuner og for periode. Procent.

	2002 til 2008		2008 til 2010		2002 til 2010	
	Land-kommuner	Yder-kommuner	Land-kommuner	Yder-kommuner	Land-kommuner	Yder-kommuner
Akademiske arbejdspladser	37,5	20,3	4,0	-1,5	43,1	18,6
Højtuddannede tilflyttere	49,3	26,7	-29,4	-27,1	5,4	-7,6

Anm.: Antal akademiske arbejdspladser defineres som antal højtuddannede personer, der er beskæftiget inden for kommunegrænsen (inklusive indpendlere). Ændringer er den procentvise forskel mellem to år.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

I tabel 5.1 kan udviklingen i antal akademiske arbejdspladser sammenlignes med udviklingen i antal højtuddannede tilflyttere, særskilt for land- og yderkommuner.

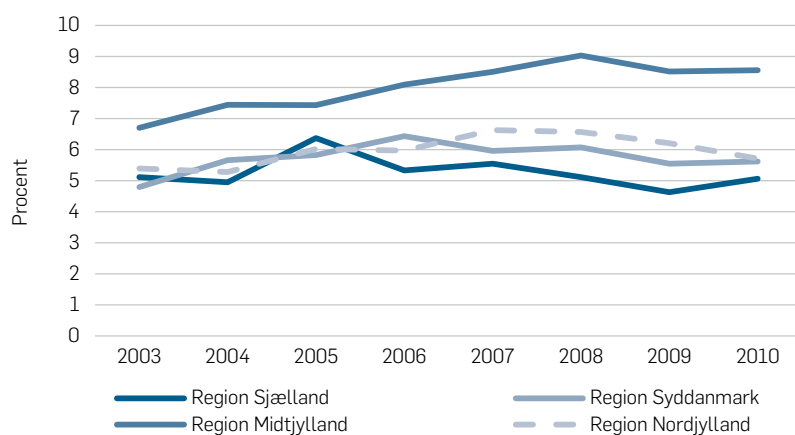
Både for land- og yderkommuner sker der i perioden 2002 til 2008 en stigning både i antallet af arbejdspladser og antallet af højtuddannede tilflyttere. Stigningerne er størst for landkommunerne.

REGIONALE FORSKELLE

Figur 5.4 viser udviklingen i andelen af højtuddannede blandt alle tilflyttere i alderen 17 til 64 år fra bykommuner til landkommuner, opgjort efter regioner.

FIGUR 5.4

Andelen af tilflyttere fra bykommuner til landkommuner i alderen 17 til 64 år, der har en lang videregående uddannelse, særskilt for regioner. 2003-2010. Procent.

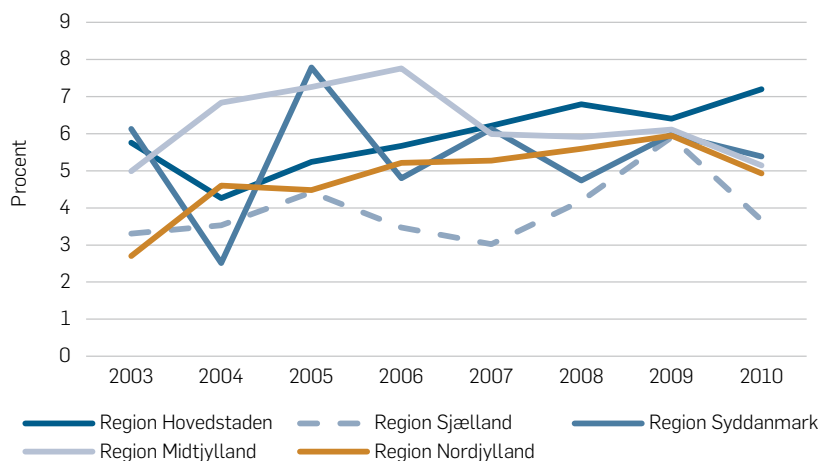
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Som det fremgår af figuren, skiller landkommunerne i Region Midtjylland sig ud ved at have en betydelig højere andel personer med en lang videregående uddannelse blandt tilflyttere fra byer, end vi ser i landkommunerne i de øvrige regioner. Det kan blandt andet skyldes forskelle i erhvervs- og beskæftigelsesstrukturen, hvilket vi kommer tilbage til i næste afsnit.

I figur 5.5 er de tilsvarende data opgjort for yderkommuner. Her er billedet noget mere uklart. Det kan dog skyldes, at der er et mindre antal tilflyttere til yderkommunerne, og at mindre antalsmæssige ændringer dermed kan føre til større andelsmæssige ændringer. Der kan dog udpeges nogle forskelle. Således havde Region Midtjyllands yderkommuner frem til 2006 en højere andel højtuddannede blandt deres tilflyttere fra byerne end yderkommunerne i de øvrige regioner. Fra 2009 har yderkommunerne i stort set alle regioner et fald i andelen af højtuddannede blandt tilflytterne, dog med undtagelse af Region Hovedstaden, som gennem hele perioden har en stigning i andelen.

FIGUR 5.5

Andelen af tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner i alderen 17 til 64 år, der har en lang videregående uddannelse, særskilt for regioner. 2003-2010. Procent.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

UDVIKLINGEN I ANTALLET AF AKADEMISKE ARBEJDSPLADSER
 Tabel 5.2 viser udviklingen i antallet akademiske arbejdspladser i landkommunerne fordelt på regioner. I perioden mellem 2002 og 2008 havde landkommunerne i Region Midtjylland en stigning i antallet af akademiske arbejdspladser på 52,8 pct. En stigning, som ligger markant over udviklingen i landkommunerne i de øvrige regioner. Også i perioden fra 2008 til 2010 stiger antallet af akademiske arbejdspladser i landkommunerne i Region Midtjylland, og i 2010 har landkommunerne i Region Midtjylland 63,4 pct. flere akademiske arbejdspladser end ved periodens start i 2002 og har dermed også over hele perioden samlet set haft en stigning i antallet af akademiske arbejdspladser, der ligger betydeligt over udviklingen i landkommunerne i de øvrige regioner. Landkommunerne i Region Midtjylland er da også kendetegnet ved at indeholde en række større byer, idet kommunerne Herning, Ikast-Brande Randers og Viborg er kategoriseret som landkommuner. I alle regioner er der eksempler på landkommuner med relativt store byer, men antallet af landkommuner med relativt store byer er større i Region Midtjylland.

TABEL 5.2

Ændring i antal akademiske arbejdspladser i landkommuner og ændring i antal højtuddannede tilflyttere til landkommuner i alderen 17 til 64 år, særskilt for region og periode. Procent.

	Arbejdspladser				Tilflyttere	
	2002 til 2008	2008 til 2010	2002 til 2010	2002 til 2008	2008 til 2010	2002 til 2010
Region Sjælland	28,6	-0,6	27,7	0,8	-27,5	-26,9
Region Syddanmark	31,6	1,7	33,8	60,1	-31,6	9,6
Region Midtjylland	52,8	7,0	63,4	71,1	-26,2	26,3
Region Nordjylland	27,5	6,4	35,7	38,6	-32,0	-5,7

Anm.: Antal akademiske arbejdspladser defineres som antal højtuddannede personer, der er beskæftiget inden for kommunegrænsen (inklusive inddpendlere). Ændringer er den procentvise forskel mellem to år.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Denne særlige udvikling i landkommunerne i Region Midtjylland kan være en del af forklaringen på, at der særligt frem til 2008 sker en markant stigning i antallet af højtuddannede tilflyttere fra bykommunerne i disse områder. Antallet af højtuddannede tilflyttere til yderkommuner i de enkelte regioner er ikke tilstrækkeligt høje til, at det giver mening at sammenligne ændringer over tid regioner imellem.

KARAKTERISTIK AF DE HØJTUDDANNEDE TILFLYTTERE

I tabel 5.3 har vi tegnet en karakteristik af de højtuddannede tilflyttere, der siden 2002 er flyttet fra bykommuner til henholdsvis landkommuner og yderkommuner, og som i 2010 fortsat er bosat i land- eller yderkommuner. Generelt har tilflytterne gennemsnitligt lavere personindkomster end højtuddannede i landet som helhed. Vores beregninger viser, at personindkomsten for alle højtuddannede i Danmark i 2010 i gennemsnit var på 529.501 kr., mens tilflyttere fra bykommuner til landkommuner havde en gennemsnitlig indkomst på 446.573 kr., og tilflyttere til yderkommuner havde en endnu lavere indkomst, nemlig gennemsnitligt 402.128 kr. Den lavere indkomst blandt de højtuddannede, der flytter til land- og yderkommuner, kan hænge sammen med deres relativt lave gennemsnitsalder, som kan betyde, at det er en gruppe, som ikke har så mange års anciennitet på arbejdsmarkedet.

TABEL 5.3

Karakteristik af højtuddannede tilflyttere mellem 17 og 64 år fra bykommuner særskilt for landkommuner og yderkommuner.

	Landkommuner	Yderkommuner
<i>Køn</i>		
Kvinder, pct.	49,2	52,6
<i>Personindkomst¹</i>		
Gennemsnit, kr.	446.573	402.128
Median, kr.	411.151	382.692
Standardafvigelse, kr.	254.702	404.313
<i>Alder</i>		
Gennemsnitsalder	38,2	38,4
Median	36	36
Standardafvigelse	8,2	8,8
<i>Familie</i>		
Antal børn	1,2	1,1
Antal i husholdning	3,2	3

Anm.: Tabellen tegner en karakteristik af personer, der er flyttet fra en bykommune til en land- eller yderkommune i perioden 2002 til 2010 og stadig er bosat i tilflytningskommunen i 2010, og som har en længerevarende uddannelse.

1. Personindkomst er den personlige indkomst i alt eksklusiv den beregnede lejeværdi af egen bolig og før fradrag.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Når vi sammenligner de højtuddannede med hele gruppen af voksne personer, der flytter fra bykommuner til yderkommuner, ligger indkomsten blandt de højtuddannede (ikke overraskende) noget højere. For tilflyttere generelt fra bykommuner til landkommuner er den gennemsnitlige indkomst 295.463 kr., mens den for tilflyttere til yderkommuner er 264.920 kr.

Når man som højtuddannet vælger at flytte fra en bykommune til en landkommune, er man en lille smule ældre og har lidt flere børn end den gennemsnitlige tilflytter fra bykommuner til landkommuner. Det omvendte gør sig gældende for højtuddannede tilflyttere til yderkommuner. De højtuddannede tilflytteres alder og familiestruktur varierer ikke betydeligt efter, om de er flyttet til en land- eller en yderkommune.

KARAKTERSTIK AF DE HØJTUDDANNEDE TILFLYTTERE – REGIONALE FORSKELLE

I tabel 5.4 er karakteristikken af de højtuddannede tilflyttere til landkommuner opdelt på regioner. Som det fremgår, er der ikke de store regionale forskelle. Dog er det bemærkelsesværdigt, at gennemsnitsalderen for tilflyttere fra bykommuner til landkommuner er højere i Region Sjæl-

land end i de øvrige regioner, samt at der er en overvægt af mænd blandt de højtuddannede tilflyttere til landkommuner i Region Nordjylland.

TABEL 5.4

Karakteristik af højtuddannede tilflyttere mellem 17 og 64 år, der flytter fra bykommuner til landkommuner, særskilt for regioner.

	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland
<i>Køn</i>				
Kvinder, pct.	52,1	51,1	48,5	44,8
<i>Personindkomst¹</i>				
Gennemsnit, kr.	446.483	447.703	447.901	441.416
Median, kr.	418.006	409.669	409.586	414.179
Standardafvigelse, kr.	265.093	265.545	256.870	216.485
<i>Alder</i>				
Gennemsnitsalder	42,4	38,2	37,0	38,0
Median	40	36	35	36
Standardafvigelse	9,9	7,9	7,4	8,1
<i>Familie</i>				
Antal børn	1,1	1,2	1,3	1,3
Antal i husstand	3,1	3,2	3,3	3,3

Anm.: Tabellen tegner en karakteristik af personer, der er flyttet fra en bykommune til en landkommune i perioden 2002 til 2010 og stadig er bosat i en landkommune i 2010, og som har en længerevarende uddannelse..

1. Personindkomst er den personlige indkomst i alt eksklusiv den beregnede lejeværdi af egen bolig og før fradrag.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

I tabel 5.5 kan vi se, at der er lidt større regionale forskelle i karakteristika ved de højtuddannede tilflyttere til yderkommuner. Her er højtuddannede tilflyttere til yderkommuner i Region Hovedstaden og Region Sjælland ældre og har en lidt højere indkomst end tilflyttere til yderkommuner i de andre regioner, hvilket kan skyldes nærheden til det københavnske arbejdsmarked. Dog har de højtuddannede tilflyttere til Region Syddanmark den højeste gennemsnitsindkomst blandt tilflyttere til yderkommuner. Der er en overvægt af kvinder blandt højtuddannede tilflyttere til yderkommuner uden for Hovedstadsregionen og en lille overvægt af mænd, der flytter til yderkommuner inden for Hovedstadsregionen.

TABEL 5.5

Karakteristik af højtuddannede tilflyttere mellem 17 og 64 år, der flytter fra bykommuner til yderkommuner, særskilt for regioner.

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland
<i>Køn</i>					
Kvinder, pct.	49	55,9	55,3	51,3	53,6
<i>Personindkomst¹</i>					
Gennemsnit, kr.	409.756	407.837	418.642	396.719	388.833
Median, kr.	392.305	395.149	372.152	385.634	370.788
Standardafvigelse, kr.	271.859	1.160.616	326.288	230.767	245.295
<i>Alder</i>					
Gennemsnitsalder	42,7	41,6	37,8	37,2	37,7
Median	40	38	35	35	35
Standardafvigelse	9,5	10,2	8,9	7,8	8,2
<i>Familie</i>					
Antal børn	1,2	1,0	1,1	1,2	1,0
Antal i hustand	3,1	2,8	3,0	3,1	3,0

Anm.: Tabellen tegner en karakteristik af personer, der er flyttet fra en bykommune til en yderkommune i perioden 2002 til 2010 og stadig er bosat i en yderkommune i 2010, og som har en længerevarende uddannelse.

1. Personindkomst er den personlige indkomst i alt eksklusiv den beregnede lejeværdi af egen bolig og før fradrag.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

TRE TYPER AF HØJTUDDANNEDE TILFLYTTERE

I en karakteristik, som er baseret på gennemsnitsdata, kan vi ikke identificere forskelle mellem grupper af tilflyttere. Dels på baggrund af tidligere forskning (jf. kapitel 3) og på baggrund af de forskellige motiver, vi kan identificere hos højtuddannede tilflyttere fra byer til yderkommuner (jf. kapitel 6), kan vi se, at de højtuddannede tilflyttere kan underopdeles i (mindst) tre grupper. Underopdelingen er defineret ud fra nogle indikatorer, som er relateret til livsstadium og dermed også til familietype og anciennitet på arbejdsmarkedet. Således er det nogle forskellige mønstre, behov og ønsker, som kommer til udtryk blandt henholdsvis nyuddannede tilflyttere, tilflyttere med børn og tilflyttere, der er over 40 år. Det vil vi komme nærmere ind på i næste kapitel. Her vil vi blot i tabel 5.6 konstatere, hvor stor en andel af de højtuddannede tilflyttere, undergrupperne udgør.

TABEL 5.6

Andelen af højtuddannede tilflyttere, som er hhv. nyuddannede, forældre eller over 40 år, særskilt for landkommuner og yderkommuner. 2004. Procent.

	Landkommuner	Yderkommuner
Nyuddannede	23	29
Børnefamilier	43	40
Over 40 år	27	28

Anm.: Nyuddannede er dem, der er registreret færdiguddannede i 2003, bosat i en bykommune i 2003 og i en land- eller yderkommune i 2004. Børnefamilier er personer, som har mindst ét hjemmeboende barn under 18 år i 2003. Personer over 40 år er minimum 40 år i 2003. Et individ kan godt tilhøre flere kategorier.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

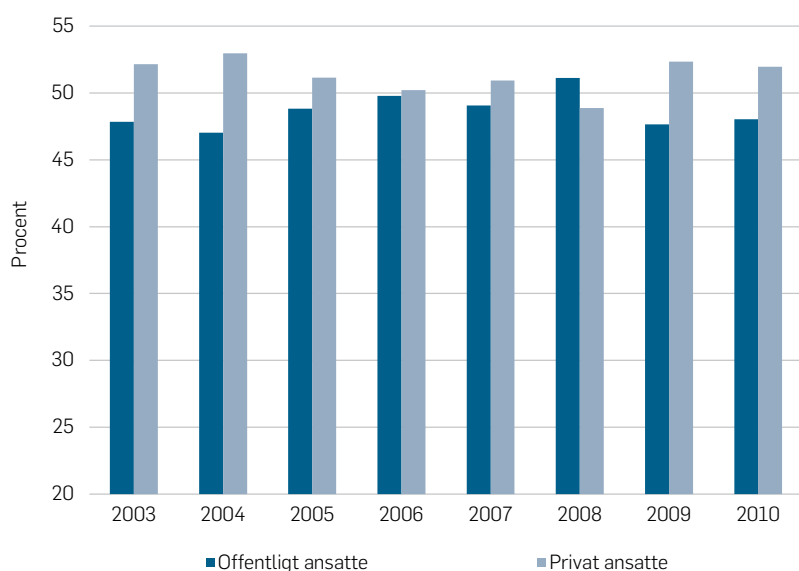
Som det fremgår af tabellen er der en relativt høj andel af de højtuddannede tilflyttere til land- og yderkommuner, der har børn. Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at der er flere nyuddannede blandt de højtuddannede tilflyttere til yderkommunerne end blandt højtuddannede tilflyttere til landkommunerne.

HØJTUDDANNEDE TILFLYTTERES ANSÆTTELSE

Figur 5.6 viser andelen af de beskæftigede højtuddannede tilflyttere til landkommuner, der er ansat i henholdsvis den offentlige og den private sektor. Som det fremgår, er der lidt flere, der ansættes i den private sektor end i den offentlige sektor. Figuren viser også, at der sker nogle små forskydninger over perioden. Således falder andelen af privatansatte i perioden op til den økonomiske krise, men den stiger så igen efterfølgende.

FIGUR 5.6

Andelen af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til landkommuner, særskilt for offentlig og privat ansættelse. 2003-2010. Procent.

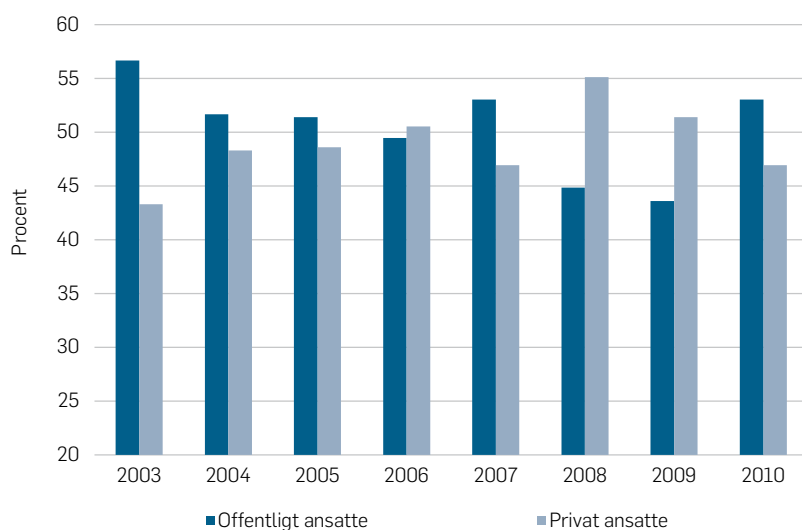

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Figur 5.7 viser de samme data for tilflyttere til yderkommunerne. Her fremgår det, at de højtuddannede tilflyttere i lidt højere grad ansættes i den offentlige sektor end i den private. Dog sker der en forskydning i årene omkring krisens start, hvorefter en større andel igen ansættes i den offentlige sektor.

FIGUR 5.7

Højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner, særskilt for offentlig og privat ansættelse. 2003-2010. Procent.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Tabel 5.7 sammenligner strukturen på det højtuddannede jobmarked i land- og yderkommuner med Danmark generelt. Tabellen viser, at i land- og yderkommuner er andelen af job, som er besat af højtuddannede, cirka halvt så stor som i Danmark generelt, ligesom andelen af højtuddannede, der er beskæftiget i den offentlige sektor, er lavere i land- og yderkommuner end i Danmark generelt. Andelen af hele befolkningen, der er ansat i den offentlige sektor, ligger i land- og yderkommunerne på niveau med landsgennemsnittet. Samtidig er en større andel af de højtuddannede i land- og yderkommuner ansat i den offentlige sektor, end det vi ser i Danmark generelt. Det indikerer, at den offentlige sektor spiller en vigtig rolle i forhold til at beskæftige højtuddannede.

TABEL 5.7

Andelen af den beskæftigede befolkning, der hhv. er ansat i den offentlige sektor, er højtuddannede, er højtuddannede og ansat i den offentlige sektor samt andelen af offentligt ansatte, der er højtuddannede, særskilt for landkommuner og yderkommuner. Procent.

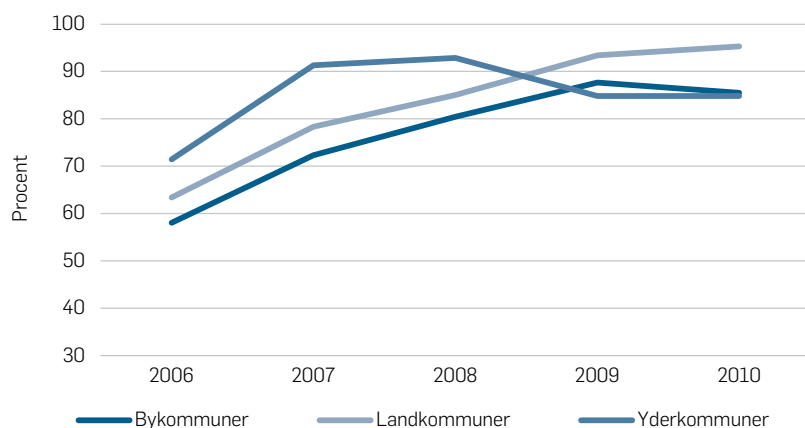
	Andel af den beskæftigede befolkning, der er højtuddannede	Andel af ansatte i den offentlige sektor, der er højtuddannede	Andel af den beskæftigede befolkning, der er ansat i den offentlige sektor	Andel af den højtuddannede befolkning, der er ansat i den offentlige sektor
Landkommuner	4,6	13,9	32,9	54,2
Yderkommuner	3,5	11,3	31,1	52,3
Danmark	8,7	26,6	32,8	45,5

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Da vi har en formodning om, at højtuddannedes flytninger i høj grad er relateret til muligheder på jobmarkedet, har vi undersøgt, hvorvidt højtuddannede uden beskæftigelse i højere grad opnår beskæftigelse gennem en flytning fra bykommunerne. Figur 5.8 viser udviklingen for de personer, der er 2004 er højtuddannede, bosat i en bykommune og i job, og som i 2005 mister jobbet. Både blandt de, der vælger at blive i en bykommune og blandt de, der vælger at flytte til en landkommune, sker der en støt stigning i beskæftigelsen i årene frem til 2009, hvorefter andelen i beskæftigelse blandt de, der bliver i en bykommune falder. Gennem hele perioden er andelen i beskæftigelse højere blandt de, der vælger at flytte til en landkommune. Denne forskel øges mellem 2009 og 2010, hvor andelen i beskæftigelse falder blandt de, der forbliver bosat i en bykommune. Blandt de, der i løbet af perioden vælger at flytte til en yderkommune, varierer det mere fra år til år, hvor stor en andel der er i beskæftigelse. Denne variation skyldes sandsynligvis, at det er et lille og varierende antal personer, der indgår i kategorien, og forskellene mellem de, der vælger at flytte til en yderkommune og de, der bliver i en bykommune, er derfor ikke signifikante. Tallene tyder dog på, at de personer, der vælger at flytte til en land- eller yderkommune har lige så gode eller bedre chancer for at komme i beskæftigelse, end de der forbliver bosat i en bykommune. Det skal dog bemærkes, at den større beskæftigelsesandel blandt tilflyttere til landområder end blandt de, der bliver i en bykommune, kan skyldes, at flytningen netop er baseret på, at tilflytteren har fået job i landkommunen.

FIGUR 5.8

Andelen af højtuddannede personer, som i 2005 boede i byen og mistede deres job og er kommet i arbejde, særskilt for bosættelse efter jobtab i by-, land- eller yderkommune. 2006-2010. Procent.

Kilde: Registerdatas, Danmarks Statistik.

SAMMENFATNING

De højtuddannede udgør over hele perioden en relativt lille andel af gruppen af tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner. På trods af en stigning i antallet af akademiske arbejdspladser i land- og yderkommuner over perioden, sker der et fald i antallet af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner. Regionale forskelle i antal højtuddannede tilflyttere kan ikke umiddelbart forklare med forskelle i udviklingen i antal akademiske arbejdspladser. Alt i alt tyder det dermed på, at tilflytningen af højtuddannede ikke kan ses udelukkende som et resultat af udviklingen i det lokale arbejdsmarked. Her kan andre forhold, som eksempelvis de omkringliggende arbejdsmarkeds- og pendlingsforhold, muligvis også spille en rolle. Samtidig tyder resultaterne på, at der er regionale forskelle og forskelle mellem forskellige kommunetyper, hvor land- og særligt yderkommunerne fortsat er udfordret i forhold til deres evne til at tiltrække den højtuddannede arbejdskraft. Dermed bekræftes tidligere forskning i, at væksten koncentrerer sig i byregioner (Nørgaard, 2011; Andersen m.fl., 2011; Schroll & Søgaard, 2011),

ligesom at undersøgelser, der fokuserer på højtuddannedes flytninger, bekræftes i, at de højtuddannede i stor udstrækning bosætter sig i urbaniserede områder eller tæt på større byer, hvor der er et bredt arbejdsmarked for denne gruppe (Hansen & Winther, 2012; Bijker & Haartensen, 2012).

Samtidig viser analyserne i dette kapitel, at en relativt høj andel af de højtuddannede tilflyttere bliver ansat i den offentlige sektor. Det tyder dermed på, at den offentlige sektor har relativt stor betydning for tiltrækningen af højtuddannede tilflyttere, særligt i yderkommunerne.

Endelig kan vi se, at de, der mister arbejde i en bykommune og derefter flytter til en yder- eller landkommune, i højere grad er i beskæftigelse i de efterfølgende år end dem, der bliver i bykommunen. Der kan altså være en lille beskæftigelsesmæssig gevinst ved at være indstillet på at flytte til yder- og landkommuner.

HØJTUDDANNEDES FLYTTEMOTIVER

Dette kapitel er baseret på kvalitative interview med 25 højtuddannede personer, der har valgt at flytte fra en bykommune til en yderkommune. Det primære formål med kapitlet er at give et indblik i, hvorfor disse højtuddannede mennesker har valgt at flytte fra en by- til en yderkommune. Derudover har formålet været at skabe indsigt i denne gruppes oplevelser af flytningen, deres overvejelser for og imod og deres tanker om fremtiden. Endelig sammenligner vi de højtuddannede tilflytteres motiver og oplevelser med andre tilflyttere til yderkommuner for at undersøge, om der er nogle særlige forhold, der gør sig gældende for netop denne gruppe.

Analysen af denne gruppes motiver tager udgangspunkt i den tidligere forskning, der er foretaget inden for emnet, og som vi ridsede op i kapitel 3. Derfor har vi i dette kapitel fokus på, hvilken betydning jobmuligheder har for denne gruppes beslutning om at flytte. Her ser vi også nærmere på, hvilke fordele og udfordringer de højtuddannede tilflyttere ser i forhold til karriere og jobmuligheder i tilflytningskommunen. Som det også fremgik af kapitel 3, viser tidligere forskning, at beslutninger om at flytte ofte er sammensat af forskellige motiver. Således kan boligforhold, det omkringliggende miljø, ønsket om at komme ud af byen, landlig idyl og livscyklus også have betydning for motiverne bag en beslutning om at flytte. Derfor ser vi også på forhold som disse og foku-

serer altså ikke kun på jobmulighederne for denne gruppe. Det er således et bredspektret og sammensat perspektiv, vi har på motiverne bag flytningerne.

I dette kapitel vil vi først ridse nogle gennemgående træk ved de højtuddannede tilflytteres motiver bag deres flytning op. Derefter har vi identificeret tre typer af højtuddannede, hvor motiverne varierer, som vi efterfølgende vil gennemgå.

Når vi refererer til interview med højtuddannede tilflyttere, angives det ved HT og nummer på interviewperson.

JOB SOM PRIMÆR ÅRSAG FOR DE HØJTUDDANNEDE

Når vi har spurgt de højtuddannede tilflyttere, hvorfor de har valgt at bosætte sig der, hvor de har, er svaret generelt i højere grad relateret til jobmulighederne i tilflytningsområdet, end det er hos andre typer af tilflyttere. HT19 fortæller om, hvorfor hun og hendes familie valgte at flytte:

HT19 (kvinde): Kun på grund af job.

Interviewer: Det var ikke en trang til at komme væk fra byen?

HT19 (kvinde): Ikke til sådan noget her (...) Det skulle have været den anden vej. Det skulle have været til en større by. Hvis jeg skulle flytte ud af Aalborg, så skulle det være til en større by. Så nej, det var ikke på grund af det.

For hovedparten af de interviewede højtuddannede tilflyttere skal den primære årsag til tilflytningen til yderområdet findes i de specifikke jobmuligheder, de fandt i området. For nogle af interviewpersonerne handler det om, at de kunne finde et fast arbejde i yderområdet. Hvor de i byen har været vant til tidsbegrænsede og utrygge ansættelser. HT3 fortæller fx:

Jeg flyttede herud, fordi jeg fik fast arbejde, altså det job, jeg havde i Herning, det var sådan et vikariat, hvor jeg så havde det forlænget to gange, og der er de der regler med, at man kun kan få forlænget to gange, og de kunne ikke tilbyde mig noget fast, og så søgte jeg selvfølgelig faste stillinger, mens jeg var ansat der.

Og så fik jeg tilbudt job herude, som også, selvfølgelig var det fast, men det lød også rigtigt spændende, og jeg kendte godt byen i forvejen, fordi mine forældre har sommerhus herude i nærheden, så det betyder alligevel også noget.

For andre er det muligheden for at kunne bruge præcis de kvalifikationer, man har opnået gennem sin uddannelse, der trækker.

HT15 (kvinde): Jeg har sådan en overbygning i sygepleje i sådan noget, der hedder cand.cur., og dengang kunne man kun tage den i Århus, og der var sådan ret mange cand.cur.'er deroppe, og jeg havde ikke sådan rigtigt kunne finde noget job omkring Århus i og med, der var rift om stillingerne, og jeg ville rigtig gerne arbejde med den der overbygning (...) Og så var der en stilling herovre, og så var det, at vi blev enige om, at måske kunne det være en god idé for mig, en måde at få noget erfaring på, også fordi, det er en ret tiltrækkende arbejdsplads, vi har nogle gode forhold (...) Så vi besluttede os for, at min mand tog orlov, og min mand skulle se, hvordan det gik.

Inden for denne kategori er der også personer, som er meget specialiserede, og som vil gøre rigtig meget for at få lov til at beskæftige sig med lige præcis det specialområde, som de er uddannet inden for. HT9 er ph.d. i kemi og har igennem en årrække arbejdet inden for bioteknologi. For ham er jobmuligheder, der lever op til hans kvalifikationer, afgørende, mens andre aspekter er underordnede:

HT9 (mand): Ja, jeg flyttede efter jobbet, det må jeg tilstå. Jeg er sikker på, at jeg ikke ville være flyttet herover, hvis det ikke var for mit job. Mine forældre bor lige omkring Kolding, og det ville være oplagt at flytte derhen, men i og med at jobmulighederne er bedre i hovedstadsområdet, og der er flere biotech-virksomheder, end der er noget andet sted i Danmark, så ville det være oplagt at bo derovre, hvis jeg ikke var flyttet herover. Det er klart, at man ikke flytter herover uden at have et job. Det ville jeg ikke gøre i al fald. Selvom husene er billige.

Også HT24, der er meget fokuseret på at skabe sig en karriere inden for kunsthistorie, fortæller:

HT24 (kvinde): Selvfølgelig vil jeg gerne herover og arbejde for en rigtig dygtig kunsthistoriker, som lederen er. Så det gør man bare, når man får det tilbudt. Men samtidig så er det ikke et valg om at tage til det her område.

For andre er det muligheden for at lave noget andet eller få et større ansvar, end de fik i en tidligere stilling i byen. Her fortæller HT7 og HT6 om de særlige muligheder, de har fået ved at arbejde i en lille kommune.

HT7 (mand): Ja, fordi arbejdet blev faktisk så spændende. På det tidspunkt var det et stort akademisk tagselvbord i virkeligheden, så du kunne faktisk få lov til at lave alt i forhold til den kommunesammenlægning, og det var rigtig spændende. Det blev en slags drømmejob. Det blev det i hvert fald til i den forstand, at jeg havde været rigtig lang tid inden for ældreområdet, og jeg ville rigtig gerne ud af det, og her fik man så lige pludselig lov til at lave alt det, som man synes, at man egentlig havde længtes efter alle årene.

HT6 (kvinde): Man får utroligt frie rammer. Der er slet ikke den specialisering, som der er andre steder.

HT7 (mand): Du får lov til at få et langt større opgaveområde, end hvis du kommer ind i København, hvor du bliver meget fokuseret, hvis du kommer ind i ministerierne. Du bliver i virkeligheden langt bedre forberedt på nogle forskellige jobs bagefter, fordi du laver *alt*.

HT6 (kvinde): Det er i hvert fald en legeplads på en anden måde.

Ligesom HT7 og HT6 er der flere andre, der oplever, at de har fået større ansvar og større råderum, end de havde i ansættelser i de større bykommuner. Flere peger også på, at de har fået mulighed for at prøve flere forskellige ting i den ansættelse, de nu har fået i yderområdet – at man, når man er ansat i en mindre kommune, mere bliver generalist og får lov til at arbejde med et bredere spekter af opgaver og ansvarsområder. Atter andre er fagligt meget specialiserede, og for dem betyder det rigtig meget, at deres specialisering kan komme i anvendelse i jobbet. HT5 fortæller:

Det gjorde jeg [flyttede herover] primært, fordi jeg fik et job herovre. Det var hovedårsagen. Jeg var nyuddannet. Da jeg lige

blev færdig med mit speciale. Jeg har læst biologi og kemi på universitet (...) Jeg arbejder i [virksomhed]. Det er uden at prale Danmarks største virksomhed, i hvert fald i volumenmæssigt og omsætningsmæssigt. Så det var lige til højrebænet i forhold til min faglige profil at søge et sted hen som [virksomhed]. Der er andre virksomheder i Danmark, som også kunne have været interessante, men jeg synes, ja, da muligheden bød sig, der søgte jeg det, og fik det.

Endelig er der flere af interviewpersonerne, der peger på, at kulturen på jobbet i yderområdet er anderledes end i storbyerne, at stemningen er roligere, og der er mere tid til familie og fritidsliv.

SAMSPILLET MED ANDRE ÅRSAGER

Det særlige for de højtuddannede er således, at jobmuligheder og karriereliv spiller ind som et afgørende element i beslutningen om bosted. Samtidig er der ofte flere elementer, der skal spille sammen med jobmulighederne. Således er det gennemgående, at interviewpersonernes netværk, boligmarked, transportmuligheder, natur og kultur spiller sammen med jobmulighederne, når de skal beslutte, hvor de vil bosætte sig.

HT2 (kvinde): For det første fik jeg jo job hernede på kommunen. Jeg sad i et andet job i Odense, men ville egentlig gerne til det sydfynske øhav hernede, så det var egentlig derfor. [...] Men det handlede jo også om i forhold til jobs at få noget relevant arbejde. Det var jobbet, der gjorde, at jeg søgte nye græsgange.

For dem, der er i et parforhold, spiller det også ind, om partneren kan få arbejde. Hvor der er tale om familier, er det således hele familien samlet set, der skal få noget positivt ud af flytningen.

HT1 (kvinde): Det startede med, at [hendes mand] søgte uopfordret herovre på et gymnasium, fordi han også var ved at søge gymnasier generelt i Københavnsområdet. Og så tænkte jeg, at jeg lige så godt også kunne sende en ansøgning herover. Og ja, vi havde tidligere snakket om, at man godt på sigt kunne overveje at flytte herover. Men jeg vil sige, at det nok ikke er noget, jeg har tænkt ud i yderste led eller særligt konkret overhovedet. Men han havde, uden at have spurgt mig, sendt den uopfordrede ansøgning, og det skal man passe på med. Det var hans gamle gymnasium.

Gennemgående er det dog, at jobmuligheder spiller en relativt større rolle blandt de højtuddannede end blandt de øvrige tilflyttere.

TRE TYPER AF HØJTUDDANNEDE TILFLYTTERE TIL YDEROMRÅDER

Blandt interviewpersonerne, som er højtuddannede, tegner sig nogle mønstre, hvor forskellige typer af højtuddannede tilflyttere kan identificeres. Forskellene kan hovedsageligt identificeres i forhold til følgende tre aspekter:

- Hvilken og hvor stor en rolle spiller jobmulighederne?
- Hvad er det for særlige muligheder, der er for denne type højtuddannede tilflyttere i yderområderne?
- Hvilken rolle spiller forskelle mellem land og by - og dermed miljøet og bostedet?

Ud fra de forskellige måder de højtuddannede interviewpersoner forholder sig til disse tre aspekter på, har vi lavet en grov inddeling i tre typer af højtuddannede, der er flyttet fra byer til yderområder:

- De unge nyuddannede, hvor et job i yderområdet kan kickstarte karrieren
- De lidt ældre etablerede, som søger karriereskifte og/eller miljøforandring
- De yngre børnefamilier, som ønsker en mere familievenlig bolig, nærhed til øvrig familie, trygge og naturlige omgivelser og et roligere hverdagsliv.

De tre typer er konstrueret på baggrund af det empiriske materiale, men skal forstås som idealtyper snarere end enkeltpersoner eller familier. Det vil sige, at de enkelte interviewpersoner godt kan indgå i flere af typerne og kan trække på flere typer af motiver for deres bosætning.

Som det fremgår, er de forskelle, vi ser i relation til det primære motiv, til muligheder i yderområdet og til stedets betydning relateret til livsfase. Således tegner der sig et mønster, hvor variationer blandt de højtuddannede interviewpersoner med hensyn til livsfase, alder, erfaring

på arbejdsmarkedet og familiesammensætning også giver variationer i motiver og oplevelser af flytningen fra by til yderområde.

For *de unge nyuddannede* er det særligt muligheden for at få det første faste job i yderområderne, hvor de kan få erfaring, ansvar og alsidige arbejdsopgaver, der trækker dem ud af byen. Ofte er det specifikke tilflytningssted underordnet, og disse tilflyttere er også åbne over for muligheden for at flytte igen, hvis de vil skifte job på et tidspunkt. I det kvalitative materiale er denne type tilflyttere ofte single og mellem midten af tyverne og starten af trediverne. I forhold til mere etablerede par eller familier er denne type særdeles fleksibel i forhold til at flytte til et yderområde.

For *de yngre børnefamilier* er det også af stor betydning for deres beslutning om at flytte til et yderområde, at der er et job (helst til begge parter) i sigte. Samtidig har selve tilflytningsstedet for denne gruppe betydning og i sammenligning med de unge nyuddannede vælger denne gruppe i højere grad yderområdet *til*. Yderområdet giver mulighed for at skifte lejlighed ud med hus og have, samtidig med at arbejdslivets rammer giver mere plads til familieliv. Herudover er det pågældende yderområde oftest bevidst udvalgt i forhold til tidligere tilknytning og nærhed til øvrig familie. I det kvalitative materiale optræder denne type af motiver oftest hos personer, som er i starten af trediverne og som har 1-2 børn.

De lidt ældre etablerede har allerede erfaring fra arbejdsmarkedet og søger, at udfordringer på karrierefrenten i højere grad end hidtil kan harmonere med deres ønsker til bosted. Det er afgørende for disse tilflyttere, at jobbet er spændende og passer til deres faglige profil, men der er samtidig tale om et ønske om et skifte; både fra den tidligere arbejdsplads, men også fra den tidligere bopæl i et større byområde. Typen kan både være single og med familie, men er oftest over fyrre år i det kvalitative materiale. Selve yderområdets lokalisering i forhold til øvrig familie såvel som dets naturrigdom er hos den type mere i fokus end hos de unge nyuddannede.

De tre typer forholder sig forskelligt til overordnede motiver som job og karriere samt bolig og familieliv. Hvor de unge nyuddannede klart relaterer sig stærkest til motiver om job og karriere, er der hos de unge børnefamilier i langt højere grad tale om et sammenfald mellem ønsker for både job, bolig og familieliv. Dette betyder også, at det er de unge børnefamilier, som mest aktivt har valgt det pågældende yderområ-

de til, hvorimod de unge nyuddannede ikke har haft selve stedet som et afgørende parameter for beslutningen om at flytte. De lidt ældre etablerede er i begge tilfælde udtryk for en ”mellemkategori”, der afbalancerer karriere og ønsker for bosted.

TABEL 6.1

Betydende faktorer i forbindelse med flytning fra by- til yderkommune, særskilt for type af højtuddannet tilflytter.

	De nyuddannede	De etablerede	Børnefamilierne
Det primære motiv	At få et job	Karriereskift	Bolig, bosted og bedre opvækstmiljø.
Hvad kan yderområdet tilbyde denne gruppe?	Fast arbejde. Hjælp til at kickstarte karrieren. Varierede opgaver og stort ansvar eller meget specialiseret arbejde.	Mulighed for at afprøve et andet karrierespor. Det kan også være muligheden for at tage et ryk op ad karrierestigen. Et roligere arbejdsliv.	Mulighed for hus og have. Bedre opvækstmiljø. Mindre transporttid. Familievenlig arbejdsplads.
Betydning af bosted – land og by	Mindre betydning.	Stor betydning. Ønsker mere natur og mindre lokalsamfund. For nogle af disse er byen ikke længere så attraktiv som tidligere.	Stor betydning. Land anses for at være et bedre opvækstmiljø. Søger i højere grad til områder, hvor man har familie, og måske selv er vokset op.

Kilde: Udarbejdet på baggrund af analyser af interview med højtuddannede tilflyttere til yderområder.

I det følgende vil vi gå mere i dybden med en kvalitativ beskrivelse af de tre typer af højtuddannede tilflyttere. I gennemgangen af de tre typer af højtuddannede tilflyttere til yderkommuner fra byer har vi valgt at tage udgangspunkt i tre interviewpersoner (én af hver type), fordi det giver en god fornemmelse af flytningen som en proces, der har relation til den enkeltes situation. Vi supplerer løbende disse tre personers fortællinger med kvantitative opgørelser og citater fra andre interviewpersoner.

DE UNGE NYUDDANNEDE TILFLYTTERE

Generelt blandt de unge nyuddannede er det som nævnt muligheden for at få erfaring med akademisk arbejde, der trækker dem til yderområder. Hvad er det så mere specifikt, yderområderne kan tilbyde de nyligt højtuddannede?

MULIGHEDER I YDEROMRÅDET

Særligt for de nyuddannede kan det være muligheden for at få en fast stilling, der trækker. Nogle har typisk været vant til at midlertidige ansættelser og til at skulle skifte job ofte. For dem er det attraktivt, at de kan få en fast stilling. HT3, der er relativt nyuddannet biolog, og som inden sin flytning udelukkende havde haft midlertidige ansættelser fortæller:

HT3 (kvinde): Ja, altså i første omgang var der det med, at det var et fast arbejde. Dengang blev det jo endnu sværere at få fast job som biolog.

HT4 er relativt nyuddannet geograf og har fået en fast stilling i et yderområde. Inden han flyttede, havde han haft et par midlertidige stillinger og havde lige indgået en aftale om et vikariat som gymnasielærer.

HT4 (mand): Og så fik jeg så gymnasiejobbet, men det var så også kun et halv års vikariat, og sådan er det jo typisk som nyuddannede, der er det typisk sådan nogle tidsbegrænsede stillinger, man får, så det var jeg helt indforstået med. Men så ja, så kom det her, og det var jo en fast stilling, og det var jo helt fint, det kan man ikke brokke sig over.

Men som HT4 fortæller, så er hovedårsagen til, at han valgte at flytte, ikke, at det er et fast job, men det indholdsmæssige i jobbet. Inden han søgte jobbet, kendte han til arbejdspladsen og var klar over, at det var et sted, han rigtig gerne ville være. Og som han fortæller:

HT4 (mand): Hovedårsagen er arbejdsopgaven. Jeg får meget større arbejdsopgaver herovre, end hvis jeg var blevet i København. Det jeg sidder og arbejder med, det svarer ikke til, at jeg er nyuddannet. Fordi de tør at uddelegere opgaverne. De har ikke særlig mange at uddelegere opgaverne til, så derfor får man opgaver på sig herover. Hvor i København var der måske mere kamp om arbejdsopgaverne på selve arbejdspladsen. Men herovre får du virkelig arbejdsopgaver. Det var jeg meget tiltrukket af, at komme til en arbejdsplads, hvor du vidste, at du ville få chancen til at få lov at arbejde med meget. Det betød faktisk meget.

Særligt de nyuddannede fortæller, at jobbet i yderområdet er mere udfordrende eller passer bedre til deres jobønsker end det, de kunne have fået

i den by, de kom fra. Også HT3 fortæller, at indholdet i jobbet er mere udfordrende, end hvad hun er vant til:

HT3: Men det har selvfølgelig givet mig nogle udfordringer i og med, at jeg er den eneste biolog, der er ansat. Så det gør ligesom, at der er nogle ting, som kun jeg ved. Så på den måde er det meget spændende. Som sagt flyttede jeg herud pga. jobbet. Det er jo sandheden, kan man sige.

HT10, som er flyttet til et yderområde fortæller, at hun fik muligheden for at arbejde som gymnasielærer allerede inden, hun havde færdiggjort sin kandidatuddannelse.

HT10 (kvinde): Jeg havde ikke forventet at blive gymnasielærer uden at være færdig med min uddannelse. Helt klart positivt. Få lov at få det ansvar. Det ville ikke være sket andre steder. Der skulle jeg have brugt albuerne meget mere for at få lov til at prøve (...). Man kan godt føle, at man er sprunget et par trin over, nogle gange.

For nogle af tilflytterne er de den eneste person med deres faglighed på arbejdspladsen – eller måske ligefrem den eneste akademiker, og det betyder, at de får lov til at lave mange flere forskellige ting. HT12 fortæller:

HT12 (kvinde): Altså, jeg vil sige, fordelene ved at være flyttet ud og have fået job i en mindre kommune i stedet for Odense Kommune, det er, at jeg får lov til at lave mange flere ting. Jeg sidder som den eneste AC'er i jobcenteret. Jeg får lov til at lave alt, nogle gange er det lidt skræmmende, at man er den eneste. At man skal ringe til nogle fra en anden kommune, hvis man vil have sparring på et eller andet (...). Hernede er det jo hele beskæftigelseslovgivningen, og nogle gange kommer der også noget arbejdsret og noget forvaltningsret og offentlig ret og sådan noget, så det er meget bredere (...). Det synes jeg så også, gør det meget mere spændende. Fordi jeg får en meget større erfaring, der er meget bredere, end hvis det var i Odense.

Det betyder også, at det kan være vanskeligt at få sparring på arbejdet, og at man til tider står meget alene med opgaverne og måske ligefrem må ringe til en anden kommune for at få sparring fra en anden akademiker i en tilsvarende stilling.

ET TRIN PÅ KARRIERESTIGEN

Som citaterne ovenfor illustrerer, oplever de nyuddannede tilflyttere, at en ansættelse i yderområdet giver mulighed for at få en bred erfaring meget hurtigt. Man får lov til at springe nogle trin over på karrierestigen og får tidligere mulighed for at påtage sig et stort ansvarsområde.

Generelt gælder det for denne type tilflyttere, at de ikke forestiller sig, at de nødvendigvis skal blive i tilflytningskommunen i mange år. Derimod ser de deres ansættelse i yderkommunen som et skridt på karrierestigen. Som HT4 fortæller:

HT4 (mand): Altså som udgangspunktet ser jeg det som et skridt til noget andet, fordi at jeg får et godt CV, og fagligt er det rigtig godt. Jeg bliver rigtigt godt rustet, og på et tidspunkt kunne jeg da godt tænke mig at komme ud i det private, og det skal jeg nok få mulighed for (...). Men så længe jeg er alene herovre, har jeg ikke lukket dørene for, at jeg skulle flytte et andet sted hen. Ikke nødvendigvis København, det kunne også sagtens være noget andet. Men det var det, jeg tænkte: Det kunne ikke skade, at jeg flyttede herover et par år og blev fagligt stærk herovre, og så kunne man tage herfra, hvis det ikke var fedt at bo herovre.

Umiddelbart mener HT4 ikke, at der er så store muligheder for at finde det interessante næste job i området. Så han forestiller sig som udgangspunkt, at han må flytte videre, når han på et tidspunkt vil skifte job. Generelt er HT4 dog åben over for, at der kan ske ændringer i hans situation – ændringer, som kan betyde, at han alligevel bliver boende på sigt. Som han siger:

HT4 (mand): Men jeg skal da ikke afvise, at hvis jeg lige kom til at dumpe ind i drømmeprinsessen på gågaden, så har jeg ikke noget problem med at blive her, så det er sådan både og (...). Jeg ser det som naturligt, at man skal flytte for sit arbejde. Og jeg ser det også som naturligt, at jeg kan blive her i rigtig lang tid, hvis det går efter planen.

På den måde er det kendetegnende for denne type, at de er klar til at ændre planer, og at de måske ikke har en færdig plan eller ved præcis, hvor de er om en årrække. Generelt beskriver de det ikke som et problem, men nærmere som et livsvilkår.

HT4 (mand): Jeg er ikke en person, der tænker så meget over sådan noget. Så det var ikke så dramatisk overhovedet. For jeg har den tilgang, at man kan jo altid prøve det, og hvis det ikke er noget, kan jeg jo altid flytte tilbage til København. Det er ikke enten eller. Så nej, det var ikke noget, jeg tænkte så meget over, og det gik så stærkt. Det er bare med at prøve det, og se, om det er noget eller ej.

STEDETS BETYDNING – LAND OG BY

Denne type er altså i relativt høj grad mobil og klar til at flytte videre, hvis der opstår spændende jobmuligheder andre steder, og selve stedet og omgivelserne indgår da heller ikke i særlig høj grad, når beslutningen om at flytte skal tages. Det er jobbet, der er den primære årsag til valget af tilflytningssted, mens omgivelserne har sekundær betydning.

HT6: Vi har ikke aktivt valgt stedet på grund af selve stedet, men fordi det var dér, der var arbejde.

Samtidig er der dog tale om personer, som ikke lader sig skræmme ved landlivet og yderområdet, og som i mindre grad føler sig knyttet til byen. Flere af dem fortæller således, at de ikke brugte bylivet så meget, som de havde gjort i studietiden, og at de derfor ikke så det som et stort problem af flytte. Det er HT9 et eksempel på:

HT9 (mand): Ej, men der er jo fordele og ulemper ved alting. Det er jo også det, der er ved København – det er jo en dejlig by, og der er masser af kulturelle tilbud. Men hvis man punkt 1 ser sig om og ser, om man bruger alle de kulturelle tilbud, og man opdager, at man kun bruger nogle få, og punkt 2 får øjnene op for de negative ting. Altså der er jo luftforurening i København, altså partikelforurening fra biler, der er kriminalitet, der er hjemløse, der er narko, bandekrig osv.

Nogle af disse nyuddannede tilflyttere forklarer dermed også deres flytning med, at de er en type menneske, som ikke er så orienteret mod byen, og som godt kan identificere sig med provinsen eller livet på landet. HT3 skaber i sin fortælling en kobling til miljøet, hvor hun mener, at hendes personlighed passer bedre til et liv på landet end til storbyen:

HT3 (kvinde): Ja, jeg har altid været meget indadvendt og genert, og jeg er nok lidt en enspænder. Der kan man sige, at der er der nogle gange, jeg har meget sådan, når jeg er på arbejde, er der jo mange folk omkring mig. Jeg snakker meget i telefon med folk, så jeg har bare behov nogle gange for at være mig selv, kan man sige, og få luft. Og det føler jeg meget, at der er herude. For eksempel hvis jeg gik ned i byen her, kunne jeg godt gå derned uden at møde folk, men i Århus, der er der jo konstant folk omkring én hele tiden. Det synes jeg nok, det var en af de ting, der var sværest, at der var så mange mennesker hele tiden (...). Det er mere åbent herude, der er længere mellem menneskene. Århus er mere lukket, altså, der kan du nærmest ikke gå uden for en dør uden at støde ind i folk, og man er ved at få spat, når man skal ned i byen en fredag eftermiddag og så er der simpelthen så mange mennesker, og man ikke kan komme rundt. Jamen, jeg tror simpelthen bare, at det er de små ting.

HT9 illustrerer det ved at fortælle om, at han altid har haft svært ved at skulle se på byens mange skæbner uden at blive trist:

HT9 (mand): En af de ting jeg har, er, at jeg altid har dårlig samvittighed, når der kommer en hjemløs, og jeg ikke giver vedkommende noget (...). Men det er sådan en ting, der er vildt deprimerende og sørgeligt at se, og det ser man ikke herovre, i al fald ikke på samme måde.

Samtidig er der også personer af denne type, som netop kun er flyttet på grund af jobbet, og som føler det som et afsavn at måtte sige farvel til bylivet. Det er HT15 et eksempel på:

HT15 (kvinde): Nej, faktisk så savner jeg noget mere by. Noget mere caféer, og at byen ikke lukker kl.18 om aftenen, også her til jul. Der var der en lørdag, hvor der var lidt ro derhjemme, hvor jeg gik ud kl. 16.30 og ville købe julegaver, fordi i København kan man købe julegaver, men der var alt lukket, og jeg tænkte: Hold da op!

BØRNEFAMILIERNE

Hvor den type af tilflyttere, vi har kategoriseret som nyuddannede, i højere grad er alene og uden børn, og dermed kan være mere fleksible og flytte, når det passer dem, så har den type af tilflyttere, som vi her kate-

goriserer som børnefamilier flere interesser, der skal spille sammen. En del af de tilflyttere, vi her har kategoriseret under typen børnefamilier er også nyuddannede. En årsag til, at de har valgt at flytte til et yderområde, er derfor ligesom hos de andre nyuddannede de særlige muligheder på jobmarkedet, de finder her. Det drejer sig både om ansættelsesvilkårene (fast arbejde), om kulturen på arbejdspladsen (som nogle af dem oplever som mere familievenlig), og endelig er det indholdet i arbejdet, hvor børnefamilierne, ligesom de nyuddannede, oplever, at de har bedre muligheder for at bruge deres kompetencer, og de får lov til at have større ansvar og arbejder med et bredere område, end de ville have gjort i byen. Men derudover kan vi hos gruppen af børnefamilier også se nogle andre motiver, som er relateret både til boligmarked og til det, interviewpersonerne ser som det ideelle opvækstmiljø, om nærhed til familie.

BOLIG OG BOSTED SOM MOTIVER

Ud over de ovennævnte forhold, som minder om de nyuddannedes motiver, så er der nogle forhold hos denne type af tilflyttere, som adskiller sig fra de andre nyuddannede. For børnefamilierne lægger nemlig i højere grad vægt på de kvaliteter, de ser i yderområdet, og for dem er tilflytningsstedet og det lokale miljø vigtigere end for de nyuddannede. Man kan dele disse elementer op i to helt overordnede kvaliteter ved yderområdet, nemlig for det første mulighed for at få et hus med en have, og for det andet muligheden for at lade børnene vokse op i et lille, trygt miljø tæt på naturen.

HT1, som er flyttet med sin familie til et yderområde, fortæller her om deres ønske om at få en anden bolig:

HT1 (kvinde): Altså, man kan sige tanken om, at vi gerne ville ud af København har nok ligget der længe. Eller vi ville gerne have noget mere plads. Vi boede i en toværelses andelslejlighed på Østerbro, og var rigtig glade for at bo på Østerbro sådan set. Men selv med to sådan relativt faste jobs, som ikke var dårlige jobs, havde vi jo ikke råd til at få noget. Vi havde købt i 2008, så vi havde ikke udsigt til at få noget økonomisk med. Så vi havde ikke råd til at købe noget større i København.

HT12, der er flyttet fra Odense, lægger vægt på nærheden til naturen, som hun ser som et vigtigt element i hendes datters opvækst. Og det har

haft betydning for hende og hendes families beslutning om at flytte ud af byen. Som hun fortæller:

HT12 (kvinde): For at give hende noget andet end Odense Centrum (...). Meget mere natur, det er primært naturen, jeg gerne vil have, at hun får fremmet. Inde i Odense er det svært (...). Altså det der med at forstå, hvor kommer kødet fra. Kødet kommer ikke fra køledisken, den kommer faktisk fra en ko. At børnene har en forståelse af, hvor tingene kommer fra.

HT5, der er flyttet fra København med sin søn, lægger i højere grad vægt på et trygt lokalmiljø, når han fortæller om, hvorfor han flyttede til et yderområde. I sin fortælling trækker han på sine egne barndomserfaringer og fortæller, hvordan det påvirker hans syn på det gode opvækstmiljø:

HT5 (mand): Jeg boede ude på Vesterbro, i Skelbækgade lige ved Kødbyen og har en søn, som på det tidspunkt var 4 år, og det gik egentlig meget fint med at bo der, men jeg kunne jo godt se på sigt at sådan noget med, sådan som jeg kan huske, jeg voksede op (...). Ej, de første år boede vi i København, så det var det samme for mig i virkeligheden. Men da jeg blev sådan lidt oppe i alderen, flyttede vi ud i sådan et villakvarter, og jeg havde venner og gik til skole hver dag, og det var egentlig enormt trygt. Og den tryghed kunne jeg egentlig godt tænke mig at give min søn, og så ... Jamen, det kunne bare ikke lade sig gøre på Vesterbro, altså. Han ville jo ikke, før han var teenager, kunne gå i skole selv eller op til en kammerat, ja, og måske ikke engang dér vel. Det er sgu' sådan lidt ... Det ville jeg have det svært ved i hvert fald. Nu er han 9 år, og jeg ville ikke kunne sende ham i skole alene, og det har vi jo fået her. Han har jo 3-4 klassekammerater, som bor lige heromkring, ikke? Og han kan cykle op til skolen, der er måske en kilometer derop, ikke? Uden at han skal over en stor vej, og det synes jeg, at det var rigtig meget værd, at han kunne få det.

HT5's motiv er da også kombineret med overvejelser omkring boligmarked og geografiske forskelle i priser. Som han fortæller, havde de høje boligpriser i omegnen af København betydning for, at det ikke var der, han flyttede hen med sin søn.

HT5 (mand): Det kan man selvfølgelig også finde i nærheden af København. Men i og med at jeg er enlig, så er det ligegyldigt, selvom jeg får en rimelig pæn løn, så ville jeg jo ikke kunne købe et hus i en forstad til København, for det jeg har givet for det her hus, overhovedet ikke. Det ville jeg jo ikke kunne komme i nærheden af.

ERFARINGER FRA EGEN BARNDOM SPILLER IND

Her er der også en del af interviewpersonerne, der trækker på erfaringer fra deres egen barndom, og nogle af dem har svært ved at forestille sig, at deres børn skulle vokse op i et helt andet miljø inde i storbyen. Som HT10 og HT11 fortæller:

HT10 (kvinde): Fordi det er det, vi selv har med i bagagen, så er det de værdier, vi er fælles om. Det er den form for miljø.

HT11 (mand): Vi kommer begge to fra mindre samfund. Måske ville det have været anderledes, hvis vi selv var vokset op i storbyen. Vi var enige om, at vi gerne ville væk fra storbyen, når vi fik børn.

I lighed med resultater af andre undersøgelser (blandt andet Aner, 2009 og under publicering), så sker der også for dette par et skift i deres syn på henholdsvis by og land og på, hvilket miljø der er det bedste opvækstmiljø, da de selv får børn. Som HT10 fortæller:

HT10 (kvinde): Men da jeg var yngre, og før jeg mødte dig [HT11], kunne jeg sagtens forestille mig at bo midt inde i byen med børn. Det havde jeg ingen problemer med at forestille mig (...). Men jeg tror bare, at jeg blev ældre. Det var nogle andre værdier, der kom til at fylde, da vi fik børn. Vi har ellers altid været rigtig glade for at bo i Århus. Jeg havde aldrig forestillet mig at flytte tilbage, da jeg var 23. Jeg kunne slet ikke forestille mig, at jeg nogensinde ville kunne holde det ud. Jeg troede, at det ville blive for kedeligt og for stille, og at jeg ville savne byen.

Interviewer: Hvordan er det så nu?

HT10 (kvinde): Nu er det jo dejligt stille [griner]. Nu er det en kvalitet helt sikkert. Særlig for ham [sønnen]. Det er en dejlig lille verden, han skal forholde sig til. Det er dejligt trygt at bo i sådan

en lille by, og det er trygt, at vi har en stor familie og stort netværk her.

TILBAGEFLYTNING

Ligesom flere andre interviewpersoner af denne type har HT10 og HT11 valgt at flytte tilbage til det område, som én af parterne (her HT10) selv er vokset op i, og hvor de stadig har familie og andet netværk. Her handler det dels om at kunne tilbyde et opvækstmiljø, som man selv var glad for og dels om, at det er et område, hvor forældrene også allerede har et netværk, som de kan trække på i hverdagen. Der er dermed større mulighed for relativt hurtigt og nemt at få oparbejdet et socialt netværk omkring sig, og der er ofte nogle bedsteforældre og andre familiemedlemmer, som børnefamilierne kan trække på, når de har brug for hjælp i hverdagen. Som HT10 fortæller:

HT10 (kvinde): Det giver ham [sønnen] rigtig meget at have de her granfætre og grankusiner, synes jeg. Han har en udvidet familie.

Og HT11 supplerer:

HT11 (mand): Vi flyttede, fordi jeg fik arbejde, men vi søgte også efter et arbejde, der var tæt på i hvert fald én af vores familier.

HT1, som sammen med sin familie er flyttet til det område, som hendes mand er vokset op i, og hvor en del af hans familie stadig er bosat i, fortæller:

HT1 (kvinde): Det betyder noget i hvert fald. Jeg tror, det ville være vanskeligt at vælge noget, der var et tredje sted. Altså for os ville det ikke give mening at flytte til fx Djursland, fordi det ligger midt i mellem, så ville vi ikke have noget familie at trække på. Ja, det har stor betydning, ja.

HT11 fortæller, at det også har gjort det lettere at overbevise en kommende arbejdsgiver om, at de vil være en blivende arbejdskraft:

HT11 (mand): Arbejdsgivere kan nok godt fornemme, om man i virkeligheden er mere eller mindre interesseret. Det er nemmere at virke oprigtigt interesseret, fordi jeg rent faktisk var det. Det

at [HT10] kommer herfra – både i forhold til mit og [HT10's] arbejde – har betydet, at vores arbejdsgivere har været overbevi-
ste om, at vi også har lyst til at blive. At det ikke bare er en mel-
lemstation for os, fordi vi har relationer til stedet og har noget at
blive boende for.

AMBIVALENS OMKRING YDEROMRÅDET SOM DET GODE OPVÆKSTMILJØ

For de interviewede børnefamilier har det trygge opvækstmiljø tæt på naturen og uden for byen generelt været et forhold, som har været med til at trække dem uden for byen. Samtidig er der dog undtagelser. Dels er der interviewpersoner blandt de højtuddannede børnefamilier, som hovedsageligt er flyttet på grund af jobmuligheder, og som ikke nødvendigvis ser miljøet uden for storbyen som det mest optimale opvækstmiljø. Dels er der personer, som både ser positive og negative sider ved yderområdet som opvækstmiljø. Endelig er der personer, som føler, at de i høj grad er flyttet for børnenes skyld, mens de selv kan opleve, at det er lidt hårdt at skulle give afkald på bylivet og netværket i byen.

HT7 og HT6 er et eksempel på et par, der er flyttet på grund af jobmuligheder, og som nu venter barn. De bor i lejlighed og har ikke planer om at skulle ud at købe hus i lokalområdet. Tværtimod går de med overvejelser om, at flytte tilbage i retning af København. HT7 fortæller:

HT7 (mand): Jeg har ikke tænkt på det på den måde, for jeg er jo opvokset i en storby, så for mit vedkommende kan barnet lige så godt vokse op i en storby. For mit vedkommende kunne barnet lige så godt vokse op i København. Det er jeg vant til, og det ved jeg, at det kan man godt. Nu er det selvfølgelig nogle år siden, og der er måske kommet lidt mere smog til og andre sjove ting, men jeg tror da, at det måske bliver et renere liv hernede.

Og hans kæreste HT6 supplerer:

HT6 (kvinde): Altså, jeg er da klart mere tryk ved, at hun skal lære at cykle hernede end i sådan en københavnsk morgentrafik. Men det er ikke noget, der har betydning for, at vi bliver boende her. Ved Gud ikke. Vi er så heller ikke sådan en familie, som vil vælge at flytte i hus for at få græs under fødderne, som nogle børnefamilier, der flytter til forstæderne (...). Men egentlig er det lidt sjovt, for vi tænker, at vi skal tilbage til København, så vi starter bare i lidt omvendt rækkefølge end så mange andre, som

flytter ud, når den treværelses andelslejlighed bliver for lille, og barn nummer to kommer til, så flytter de ud. Så flytter vi tilbage. Det er i hvert fald tanken, men det er jo svært at sige, om vi faktisk kommer til at gøre det.

Nogle af de interviewpersoner, som gerne vil blive boende i yderområdet, og som sætter pris på yderområdet som det gode opvækstmiljø for børnene kan samtidig godt udtrykke en vis ambivalens og påpeger også, at de kan have nogle bekymringer ved nogle aspekter af det lokale miljø. De ser også nogle positive elementer i byen som opvækstmiljø. Så flere af interviewpersonerne har altså også tvivl og er ambivalente i forhold til yderområdet som opvækstmiljø. HT15 fortæller for eksempel:

HT15 (kvinde): Det har jeg faktisk været meget i tvivl om det [gode opvækstmiljø] kunne tilgodeses herovre også. Det gode opvækstmiljø for mig, det er jo både, at man har nogle forældre, som trives i det, de laver og så også et miljø, hvor der er en rummelighed i forhold til typer, så man i institutionen kan rumme, at der er mange måder, man kan være barn på. Det er faktisk lidt det, jeg godt kan være lidt nervøs for herovre. Fordi det nogle gange mentalt kan være lidt småt. Altså at man, hvis man skiller sig for meget ud fra at være sådan en almindelig bornholmer, vil man så få at vide, at man er anderledes. Det er noget, jeg har været nervøs for.

HT19 fortæller på samme måde, at hun godt kunne tænke sig, at der var en større forskellighed i det lokale miljø:

HT19 (kvinde): Det kunne være rart, hvis det ikke var så konformt. Der behøvede ikke nødvendigvis at være en shawarma-bar på hvert gadehjørne, men det kunne være rart at vokse op i et lidt mere broget miljø. Det kunne jeg godt ønske for min søn. Ikke så meget far, mor og 2 børn og hvide mennesker [alle griner].

Nogle af forældrene oplever da også, at de selv lider nogle afsavn, når de vælger at flytte til yderområdet for børnenes skyld – eller for karrierens skyld:

HT1 (kvinde): Jeg kan da godt savne det impulsive med at ses med veninder. (...) det der med lige at mødes med nogle, og så

går man sammen på legeplads. Den kan jeg godt savne. Og den der med at have nære venner tæt på. Jeg er enormt dårlig til at tale i telefon. Det er noget, jeg godt kan savne, fordi at jeg ikke har nogen herovre. Jo, jeg har nogle bekendte, men altså der skal noget til, før at du får de der nære venner og dybere venskaber.

DE ETABLEREDE

I det kvalitative materiale har vi nogle enkelte interview med en anden type højtuddannede tilflyttere. De tilhører en lidt ældre gruppe med en længere erfaring på arbejdsmarkedet. For disse personer er rammerne anderledes end for de yngre personer og dermed for de to øvrige typer, og motiverne for flytningen tegner sig derfor også lidt anderledes. Blandt interviewpersonerne er der eksempler på personer, der tilhører denne lidt ældre gruppe, og hvor motiverne for flytningen i lige så høj grad skal findes i muligheden for at få et job som hos de unge nyuddannede. Således er der også personer blandt denne type tilflyttere, som slet og ret flytter til yderområdet for at få et fast arbejde.

HT14 (kvinde): Jeg fik et job uden for byen, det var den primære faktor. Jeg skulle stoppe på mit gamle job, og jeg søgte både i København og uden for København, for jeg havde ikke noget imod at komme uden for København.

Derudover er der nogle andre typer af motiver og oplevelser, som gør sig gældende for denne type, og hvor de dermed adskiller sig fra de to øvrige og yngre typer af tilflyttere til yderområderne. For interviewpersoner af denne type kan flytningen i nogle tilfælde også ses som et ønske om at skifte spor og om at ændre forskellige aspekter i livet. Det kan både være et ønske om at skifte spor i karrierelivet, et ønske om at skabe en roligere hverdag og et ønske om at komme ud i et andet miljø, tættere på naturen og i til et mindre lokalsamfund.

ÆNDRING I KARRIEREVEJ

HT8 er et eksempel på denne type. Hun er 46 år og cand.scient.pol. fra 1997. Hun er gift med X, som er 49 år og selvstændig journalist. De har en datter på 13 år. På interviewtidspunktet var det et år siden, at familien var flyttet fra København til et yderområde. Årsagerne til, at de valgte at flytte til det specifikke sted, er sammensatte. Hovedårsagen var dog, at HT8 havde fået et godt job. HT8 fortæller, at hun igennem mange år har

arbejdet i centraladministrationen og har haft en travl karriere, hvor jobbet ofte kom i første række. Samtidig begyndte hun at få lyst til at prøve nogle andre sider af sig selv af. HT8 har boet i Århus og København gennem de seneste 20-25 år og havde egentlig ikke tidligere overvejet at flytte fra København. Det var jobskiftet, der satte gang i overvejelserne. Som hun fortæller:

HT8 (kvinde): Jeg tog mit liv op til revision. Jeg har egentlig altid været tiltrukket af det prestigefyldte miljø, men har også i mange år haft lyst til at flytte mennesker (...). Det startede faktisk med, at jeg begyndte at gå på nettet og søge efter boliger på [tilflytningsområdet]. Jeg kunne se, at man kunne få nogle rigtig dejlige boliger – med udsigt, god beliggenhed og i god stand – til en billig penge. Så gik jeg ind og så efter ledige stillinger. Og vupti, så dukkede stillingen som leder af HR-udviklingsafdelingen op. Det var jo noget andet end det, jeg var vant til at arbejde med. Men det lå lige inden for det, jeg længe havde drømt om at gøre. Nemlig i højere grad at arbejde med at flytte mennesker.

For HT8 har flytningen altså muliggjort et skifte i karriereforløb. Ligesom for de unge nyuddannede, oplever hun, at hun har fået nogle andre muligheder for at prøve nogle ting af, som hun ikke nødvendigvis havde kunnet gøre i byen. Både det nye job med et andet indhold og stemningen på arbejdspladsen og i tilflytningsmiljøet generelt oplever HT8 har givet hende en mere rolig hverdag.

HT8 (kvinde): Jeg kommer ikke længere presset hjem fra arbejde hver dag. Jeg er omgivet af en anden stemning. Både fordi jeg nu arbejder med mennesker og trivsel, og fordi stemningen er anderledes her. Der er en holdning om, at der skal være plads til familieliv og fritid. I centraladministrationen forventedes det, at arbejdet er dit liv. Der blev set skævt til, hvis man gik tidligt hjem. Det handlede ikke altid om, om man havde løst sine opgaver som om, hvor mange timer man arbejdede. Her er der en større balance i livet.

Det, HT8 oplever, at tilflytningsstedet kan tilbyde hende og hendes familie har i høj grad været muligheden for at lade privat- og familielivet fylde mere, end det gjorde før. Som hun fortæller:

HT8 (kvinde): Vi føler os hjemme nu. Jeg kan mærke, at det gør noget godt for vores familie at bo her. Så selvom jeg kan bekymre mig lidt om karrieremuligheder, så siger jeg til mig selv, at prioriteten lige nu er at være her. Her fylder privatlivet lige så meget som karrierelivet. I byen er der meget pushing.

STEDETS BETYDNING

For denne type har stedet og det omgivende miljø gennemgående en større betydning, end det har for de nyuddannedes beslutning om at flytte. Sammen med drømme om at skifte karrieretning fortæller interviewpersoner af denne type om ønsker om at komme ud på landet. For HT2, der er flyttet fra Odense tilbage til det sted, hvor hun er vokset op, var flytningen netop motiveret af et ønske om at komme tilbage:

HT2 (kvinde): Jeg sad i et andet job i Odense, men ville egentlig gerne til det sydfynske øhav hernede, så det var egentlig derfor, og man kan sige, at jeg er jo født og opvokset på Tåsinge, så det er noget med at komme tilbage til rødderne.

For hende har flytningen været båret af en lyst til at komme tilbage til hjemstavnen:

HT2 (kvinde): Jamen, det er et kendt område, og jeg synes, at det er et dejligt område. Jamen, det der med, at det ligesom er her, at man har haft sine barndomsår. Det kan godt være, at jeg ikke præcis kender Langeland, men man kender mange ting og kender udviklingen hernede over tiden. Så det der med, at man har ... Det kan godt være, at man ikke har boet her i 15-20 år, ikke, men at man alligevel i en årrække har fulgt tingene hernede, ikke, så det er ligesom, at man kommer tilbage til kendt stof hernede ligesom, ikke.

Også HT14 fortæller om et ønske om at komme ud i et andet miljø. Så selvom den primære årsag for HT14 var et få et job efter en periode med ledighed, så havde det også betydning, at hun havde lyst til at komme ud af byen:

HT14 (kvinde): Ja, jeg havde lyst til et luftskifte, men det var helt tilfældigt, at det blev her – det kunne være blevet alle vegne, (...) det var jeg ikke umiddelbart så bekymret om [at flytte ud på landet]. Jeg er født på landet, så jeg vidste, at det kunne jeg nok

godt få til at fungere. Men der er nok et større skift ved at flytte til en provinsby, end jeg havde tænkt umiddelbart. Men sådan er det.

HT8 fortæller også, at ud over ønsket om at skifte karriereretning, så var flytningen også motiveret af et ønske om at komme ud af byen, ud i et område tæt på natur:

HT8 (kvinde): Jeg kunne på det tidspunkt godt tænke mig at komme væk fra byen. Få en gård på landet og have islandske heste.

For HT8 handlede det altså både om, at hun havde lyst til at arbejde med nogle andre temaer på en anden type arbejdsplads. Og det handlede om, at hun havde lyst til at komme ud af byen og tættere på naturen.

HT8 (kvinde): Før boede vi på Strøget i en lejelejlighed. Vi var kørt træt i København. Vi var trætte af de politiske prioriteringer. Der var affald i gaderne og technofester med unge, der tog stoffer. Der var en periode, hvor mange billister opdagede, at de kunne parkere på offentlige pladser uden at få bøder. Så der holdt en masse biler fx på Gammel Strand. Det irriterede os. Vi var blevet godt gammeldags mavesure.

Så selvom familien havde boet rigtig mange år i København, så havde de ikke så mange bekymringer i forhold til at flytte:

HT8 (kvinde): Vi er begge meget risikovillige. Vi så ikke så mange ulemper.

HT8 pendlede dog nogle måneder fra København for at sikre sig, at jobbet var godt, inden hele familien flyttede derover.

HT8 fortæller også, at det havde stor betydning for dem, at de så tilflytningsstedet som noget særligt. For dem var det dels den særlige og skønne natur, der trak og dels, at de oplever, at der er et stort kulturelt liv og et kreativt miljø. Som hun fortæller:

HT8 (kvinde): Bornholm var for os et tilvalg. Der er masser af smuk natur, kultur og et kreativt miljø på Bornholm. Det særlige

ved Bornholm er, at der er nogle byer med liv. Med mange tilflyttere, kreative mennesker. Tilflyttere med ressourcer.

Derudover peger hun på de gode muligheder, der er for at bruge naturen – fx med klatring og rapelling. Det kunne ikke lige så godt have været et andet sted. Det var specifikt Bornholm, der trak. Derudover fortæller HT8, at hendes svigerfar og svigerfarens familie var flyttet til Bornholm nogle år tidligere. Så de havde et lille netværk derovre i forvejen og havde været på ferie derovre. Så det lokale netværk, stemningen og naturen har relativt stor betydning for denne types beslutning om at flytte til et (bestemt) yderområde.

For denne type af højtuddannede tilflyttere ser det med udgangspunkt i de relativt få interview, vi har med personer fra denne gruppe ud til, at både jobmuligheder og et ønske om at komme ud af byen præger motiverne bag flytningen. Hvor jobbet var det overordnede motiv for de unge nyuddannedes flytninger, og hvor det gode opvækstmiljø var et ekstra motiv for de unge børnefamilier, så ser det ud til, at det for de etablerede tilflyttere kan være kombinationen af nogle særlige karrieremuligheder og ønsker om at drosle ned på en travl hverdag i et hektisk bymiljø, der trækker dem ud i yderområderne.

SAMMENFATNING

Generelt har jobmuligheder en relativt større betydning for bosætning og flytning for højtuddannede end for andre tilflyttere. Samtidig er det da også gennemgående, at jobmulighederne spiller sammen med andre forhold. Dermed kan det konstateres, at konklusioner fra et studie af den højtuddannede arbejdskrafts flytninger i Sverige til en vis grad er kompatible med dette kapitels konklusioner, idet studiet fra Sverige viser, at jobmuligheder har større betydning for højtuddannedes bosætning relativt til grupper med lavere uddannelsesniveau (Niedomysl & Hansen, 2010). Analyserne i dette kapitel leverer derudover viden om flyttemotiver blandt forskellige grupper af højtuddannede tilflyttere til yderområder.

Gruppen af højtuddannede tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner kan opdeles i tre grupper, som har forskellige motiver for deres flytning og relaterer sig forskelligt til tilflytningsstedet. Forskellene handler særligt om, hvad der er det primære motiv for flytningen, hvad jobbet i yderområdet kan tilbyde dem, og i hvilken grad de lægger vægt

på bostedskvaliteter ved tilflytningsstedet. Der kan naturligvis være overlap og flydende grænser mellem de tre grupper, ligesom ingen personer passer helt ind i én gruppe. Derfor skal typologien ses som idealtyper.

De unge, nyuddannede tilflyttere flytter primært på grund af jobmuligheder. De nyuddannede oplever, at yderområdet i højere grad end byerne kan tilbyde dem et fast arbejde, som svarer til deres ambitionsniveau og faglige kompetencer. Flere af de nyuddannede lægger vægt på, at de i jobbet i yderområdet får større ansvar og beskæftiger sig med flere forskellige faglige områder, end de havde mulighed for i byen. Det giver dem en god erfaring, som de kan bruge i deres videre karriereliv. De nyuddannede lægger ikke i så høj grad vægt på de kvaliteter, som miljøet i yderområdet kan tilbyde. Omvendt er de en gruppe, som ikke er skræmt ved tanken om at bo uden for byen.

For de højtuddannede tilflyttere med børn er det nogle andre forhold, der lægges vægt på. For dem er det lidt vanskeligere at pege på ét primært motiv bag flytningen. Her er der nærmere tale om et sammensurium af motiver, idet jobmuligheder, men også forhold som muligheder i forhold til bolig og bosted spiller ind for denne gruppe. Dermed lægger denne gruppe i højere grad vægt på muligheden for hus og have, et bedre opvækstmiljø, mindre transporttid i hverdagen og en familievenlig arbejdsplads. Derudover søger denne type tilflytter i højere grad til områder, hvor de har familie og måske selv er vokset op.

For tilflyttere over 40 år, som allerede er etableret på arbejdsmarkedet, kan flytningen til yderområdet give mulighed for at afprøve nye karrierespor. For nogle er flytningen også baseret på et ønske om en roligere hverdag, både i relation til arbejdslivet og i relation til miljøet mere generelt uden for byen. Denne gruppe lægger dermed også vægt på de kvaliteter, der er i miljøet i yderområdet. For nogle af disse er byen ikke længere så attraktiv som tidligere. Denne gruppe lægger også i højere grad end de nyuddannede vægt på, hvilket specifikt sted de flytter til. Det kan enten være netværk eller nogle særlige kvaliteter ved området, som tiltrækker dem.

Ligesom tidligere undersøgelser (blandt andet Aner, 2009 og Aner, under udgivelse; Mitchell, 2004; Rivera, 2007) konkluderer, viser analyserne i dette kapitel, at motiver for at flytte fra by til land er sammensatte, og at elementer som hverdagsliv, karriemuligheder, boligmarked, netværk og miljø spiller ind og er med til at skabe nogle sammensatte flyttemotiver. Denne undersøgelse understøtter ligeledes de tidligere

forskningsresultater, som konkluderer, at livsfase har betydning for oplevelsen af steder, for behov og ønsker i forhold til bolig og bosted og dermed for flyttemotiver og beslutninger om at flytte (Aner, 2009; Aner, under udgivelse; Détang-Dessendre m.fl., 2002). Således ændres den enkeltes opfattelse af forskellige steder – herunder land og by - gennem livet, og ligesom i Villas' (2000) undersøgelse af flytninger i Norge viser analyserne i dette kapitel, at en flytning til et yderområde kan være en del af en livsfase-strategi. I tidligere undersøgelser har opfattelsen af flytninger fra byer som en del af en livsfasestrategi hovedsageligt været relateret til børnefamilier og alderspensionisters flytninger. Analyserne i dette kapitel viser, at unge nyuddannede uden familie også kan se flytningen til yderområdet som en del af en livsfase-strategi, blot med fokus på karrierlivet snarere end på boligmarked og familieliv.

Analyserne i dette kapitel understøtter også andre undersøgelser, som peger på, at erfaringer fra tidligere bosteder har betydning for flyttemotiver (Aner, 2009; Aner, under udgivelse; Ní Laoire, 2007; Mazanti, 2007; Ærø, 2006). Således spiller interviewpersonernes oplevelser af deres eget opvækstmiljø ind, når de skal definere et godt opvækstmiljø for deres børn. Men også tiden i byerne kan have betydning for, hvordan man oplever yderområdet. Endelig så vi, at nogle af interviewpersonerne relaterede deres personlighed eller identitet til livet på landet, og at deres selvopfattelse dermed også påvirker motivet for at flytte ud af byen. Disse elementer er eksempler på, hvordan en bostedshabitus (Aner, 2009 og Aner, under udgivelse) former flyttemotiver og bostedsvalg.

Endelig kan vi i analyserne i dette kapitel genkende nogle af de typer af flyttemotiver, som Mitchell (2004) og Rivera (2007) har identificeret i deres studier af flytninger fra byområder. Således er der blandt de højtuddannede tilflyttere til yderområder fra bykommuner eksempler på motiver, der lægger sig op af Mitchells anti-urbane flytninger, nemlig blandt de interviewpersoner, der opfatter deres flytning som et positivt tilvalg, og som baserer deres flytning på en søgning efter et roligere og mere naturligt miljø. Men også elementer af det motiv Mitchell kalder *displaced urbanisation* (forskudt urbanisering) kan genfindes i materialet, idet nogle af interviewpersonerne fortsat identificerer sig med det urbane og forsøger at opretholde en relativt urban livsstil. Endelig kan vi blandt interviewpersonerne se elementer af det, Rivera kalder ”pragmatic distopia”, hvor flytningen ikke opleves som rent frivillige flytninger, men

kan ansues som et pragmatisk resultat af overvejelser omkring boligpriser, jobmuligheder og miljø.

MIDLERTIDIGHED OG FORANKRING I DE HØJTUDDANNEDES TILFLYTNING

I de tidligere kapitler har vi haft fokus på årsager og motiver bag flytningen fra bykommune til yderkommune for de højtuddannede tilflyttere. En stor del af analyserne omkring motiver og beslutningen om at flytte fra byen til en yderkommune er baseret på temaer, som vi som udgangspunkt havde en forventning om, havde betydning. Derudover er der et tema, som trådte frem i analysen af interviewmaterialet, nemlig et tema omkring midlertidigheden – eller en omstillingsparathed – som, vi finder, er gennemgående for en stor del af de højtuddannede personer, vi har interviewet. I dette kapitel ser vi nærmere på, hvordan de højtuddannede tilflyttere ser på fremtiden – hvorvidt de ser deres flytning som midlertidig, eller om de er ved at forankre sig i det nye bosted.

OMSTILLINGSPARATHED OG RISIKOVILLIGHED HOS DE HØJTUDDANNEDE

Et gennemgående træk hos interviewpersonerne er en høj grad af omstillingsparathed og risikovillighed i forhold til selve beslutningen om at flytte til et yderområde. Den direkte sammenhæng mellem et jobtilbud og tilflytning til yderområderne betyder, at der sjældent er tale om meget svære beslutninger, men tværtimod om at turde tage en chance og et for-

holdsvis ukompliceret valg om at prøve livet i yderområdet af, når det rette job byder sig.

HT4 (mand): Jeg er ikke en person, der tænker så meget over sådan noget. Så det var ikke så dramatisk overhovedet. Jeg har den tilgang, at man kan jo altid prøve det, og hvis det ikke er noget, kan jeg jo altid flytte tilbage til København. Det er ikke enten eller.

HT8 (kvinde): Vi er begge to meget risikovillige. Vi så ikke så mange ulemper.

For flere af de højtuddannede personer, forekommer det altså naturligt at flytte efter job, ligesom flere af dem tidligere er flyttet for at få en uddannelse. På den måde er den seneste flytning for nogle af disse personer blot én i en række af flytninger, og flere af dem fortæller, at det er deres generelle indstilling, at man altid kan flytte sig. HT4 fortæller for eksempel, at det er naturligt for ham, at man må flytte sig efter jobmulighederne. Og lige såvel som at bosætningen i den yderkommune, han nu bor i, er relativt midlertidig, så gjaldt det samme for hans bosætning i København.

HT4 (mand): Jeg tror ikke, at det betyder noget, at jeg kommer fra landet. Men jeg tror, at det betyder noget, at jeg er vokset op med den tanke, at man flytter, hvis der er grund til det. Mine forældre er københavnere og flyttede selv til Bogø, fordi der var arbejde, og mine søskende bor også meget forskellige steder. Vi er meget spredte, og det tror jeg også har været med til, at vi ikke har været stavnsbundne lokalt, og tænkt ”åh, det er sikrere” og sådan noget (...). Jeg ser det som naturligt, at jeg muligvis skulle flytte fra København, fordi jeg var uddannet, og jeg skulle have et arbejde. Spurgte du mig, dengang jeg startede og skulle flytte til København, om jeg skulle bo i København resten af mit liv, ville jeg da sige, at det da var naturligt, at jeg flytter fra København for at få arbejde.

Særligt hos de interviewede, som ikke er i et forhold eller har familie med i bagagen, ses en meget høj grad af fleksibilitet:

HT14 (kvinde): Min husstand består af mig. Så det var jo meget nemt at beslutte, at nu gør jeg noget.

HT9 (mand): Man har en fleksibilitet. Altså, man skal ikke spørge nogen om lov.

Den høje grad af omstillingsparathed, som er kendetegnende for en række af interviewpersonerne, betyder omvendt også, at en stor del af de interviewede er parate til at flytte igen, hvis deres nuværende job og bopælningsområde ikke kan leve op til forventninger eller fremtidige udviklingsønsker. I interviewene er der flere eksempler på, at højtuddannede tilflyttere opererer med en tidshorisont for deres bosætning i yderområdet. Det vil sige, at de sætter en grænse på eksempelvis tre år, hvorefter de forestiller sig, at de enten skal rykke videre eller i hvert fald tage deres beslutning om at bo i yderområdet op til revision. Det er vigtigt for mange af de højtuddannede at bevare muligheden for at flytte igen – en såkaldt ”flugtvej” væk fra yderområdet. Denne flugtvej kan komme til at betyde, at de højtuddannede tøver med at knytte for mange bånd til området. Et eksempel herpå er, at de ikke køber fast ejendom i bekymring for at blive stavnsbundet eller få et økonomisk tab ved et snarligt salg.

HT6 (kvinde): Det der med flugtvejen og at sige, at vi ikke nødvendigvis skal være her for evigt, vel. Det er flere gange i måneden, at vi lige skal bekræfte hinanden i det.

HT1 (kvinde): Det har hjulpet meget på mig at tænke, at tingene ikke behøver at være permanente. Altså, fordi vi flytter herover, så er det ikke ensbetydende med, at vi bliver her, til vi engang skal på pension.

HT15 (kvinde): Det er ikke fordi, at vi skal være her resten af livet, men jeg forventer, at vi skal være her noget tid endnu. (...) Jeg tror bare, det er vigtigt for os mentalt at vide, at det jo ikke er for evigt det her.

Ved at fastholde en mulighed for at flytte fra yderområdet fastholder de højtuddannede også yderområdet, som noget man prøver af og reflekterer over. Det kan som ovenfor nævnt udmønte sig i en forbeholdenhed overfor fx at købe bolig, men det kan også være med til at begrænse den højtuddannedes involvering i det lokale liv. Der er altså tale om, at når de højtuddannede bevarer en ”mental flugtvej”, så skaber de samtidig i vis udstrækning rammerne for en bestemt form for væren i yderområdet, der adskiller sig fra de tilflyttere, der i mindre grad fokuserer på mulighe-

den for en fremtidig fraflytning. Ved at fastholde tanken om at flytte fra yderområdet inden for en overskuelig tidshorisont på fx tre år, fraholder de højtuddannede sig i samme omgang ofte fra at knytte tætte sociale bånd eller knytte sig til selve stedet:

HT25 (kvinde): Jeg er ikke aktiv i det lokale liv her. Det er ikke et blivende sted for mig. For tiden overvejer jeg meget, om jeg skal blive boende eller ej.

HT23 (kvinde): Man bliver lidt hærdet i ikke at knytte sig for meget til stederne. For man ved, at det ikke er sikkert, at det varer for evigt. Det er måske skidt. Automatisk så knytter man ikke så mange venskaber, men jeg prøver at være mere åben denne gang.

Det vedvarende refleksive element er mest udtalt hos gruppen af unge nyuddannede.

(MANGLENDE) KARRIEREMULIGHEDER

Jobbet i yderområdet er ofte en vigtig årsag til, at de højtuddannede bosætter sig i yderområdet. Men det er også jobbet, der har betydning for, om de højtuddannede bliver. Et gennemgående træk i de højtuddannede interviewpersoners fortællinger er, at de ikke oplever, at der er mange akademiske job i den kommune, de er flyttet til. Så selvom årsagen for flytningen til yderområdet for de fleste af de højtuddannede interviewpersoners vedkommende skal søges i jobmuligheder, så er det ikke nødvendigvis, fordi der er mange forskellige jobmuligheder for akademikere. Flere af de højtuddannede interviewpersoner har også søgt job i flere regioner landet over og er så landet i den specifikke kommune, fordi det var netop dér, de fandt og fik det rette job.

HT13 (mand): Jamen, det var jo, fordi hun [hans ægtefælle] havde søgt over det hele. Der er ikke så meget lige inden for hendes fag at få, så det var sådan lidt, at vi flytter efter hendes, og så finder jeg noget bagefter.

Når vi hører om, at det er vanskeligt at tiltrække akademikere, og at der er mangel på akademikere i yderområderne, så er det ikke altid den oplevelse, tilflytterne står med. For det er ikke nødvendigvis lige de akademiske kompetencer, som *de* har, der efterspørges i den specifikke kommune.

Det kommer blandt andet til udtryk, når den ene part i en familie har fundet et job i tilflytningskommunen, mens den anden part har svært ved at finde beskæftigelse. Her er der nogen af interviewpersonerne, der oplever det som meget frustrerende, at det er så vanskeligt at finde beskæftigelse, på trods af at de hele tiden hører om akademikermangel i yderområderne. Det er således afgørende for tilflytningens varighed, om den højtuddannede mister sit arbejde, eller om partneren i et forhold ikke kan finde arbejde.

HT15 (kvinde): Min mand har haft job i 10 år og så til at gå arbejdsløs (...) altså, det har slidt på ham (...). Hvis én af os skal gå arbejdsløs i lang tid af gangen, så er det simpelthen ikke det værd.

HT1 (kvinde): Jeg havde sagt ja til at flytte inden, men jeg var lidt betænkelig ved det, vil jeg sige, indtil jeg fik jobbet. (...) Det er vigtigt, at der er noget, der er mit også. Det giver ligevægt, at jeg har et meningsfyldt job.

At partneren i et forhold har et meningsfuldt job, er derfor vigtigt for oplevelsen af at være bosat i yderområdet og for forestillingen om at forblive bosat.

Den begrænsede mængde af akademikerjob kommer også til udtryk i forbindelse med de højtuddannede interviewpersonernes fremtidsplaner. Her er der flere, der vurderer, at det kan blive svært for dem at skifte job, hvis de på et tidspunkt får lyst til det. Det kan således være vanskeligt at have et længere karriereforløb og at bevæge sig op ad en karrierestige, hvis man bliver i den samme yderkommune.

HT4 (mand): Altså, der er jo ikke særlig mange private stillinger herovre. Altså, jeg skal jo til et eller andet rådgivningsfirma, hvor jeg skal arbejde med vind- eller miljøafdelingerne. Og det er der jo ikke rigtigt her. Så er der kommunerne og afdelingerne der, men jeg kunne godt forestille mig, at jeg hellere ville til det private, og der ser det ikke for lovende ud. Jeg har også en kollega, som er blevet fyret for nylig, ikke? Og han har svært ved at finde noget andet.

Herudover nævner de højtuddannede det sociale og kollegiale netværk i nærområdet som en vigtig faktor for deres mulige tilvalg af yderområdet

på sigt. Opstår der dybere relationer end blot et anerkendende nik fra områdets beboere, er det med til at skabe en god basis for en langvarig bopæl i yderområdet.

HT1 (kvinde): Det betyder da også noget på sigt, om relationerne bliver lidt dybere.

HT15 (kvinde): Hvis vi begge to har nogle jobs, vi er glade for, og et godt socialt netværk, så kunne vi nok godt blive boende her.

De højtuddannede tilflyttere, der allerede har etableret en social omgangskreds, fremhæver også denne som vigtig for at føle sig tilpas i yderområdet:

HT3 (kvinde): Det, der gør, at jeg trives her, er også de venskaber, jeg har fået. Også det, at jeg er frivillig i biografen, og jeg føler, at jeg er med til at gøre en forskel der.

Lige såvel som fravalget af køb af bolig kan bremse en mulig tilknytning til yderområdet, kan købet af bolig være med til at fremme en stærkere tilknytning.

HT23 (kvinde): Vi vil købe nu, fordi at vi som familie har brug for at vide, at vi prøver at forankre os her. Få den der ro.

HT1 (kvinde): Så får man gjort en masse ved det [huset], og så er det måske svært at flytte.

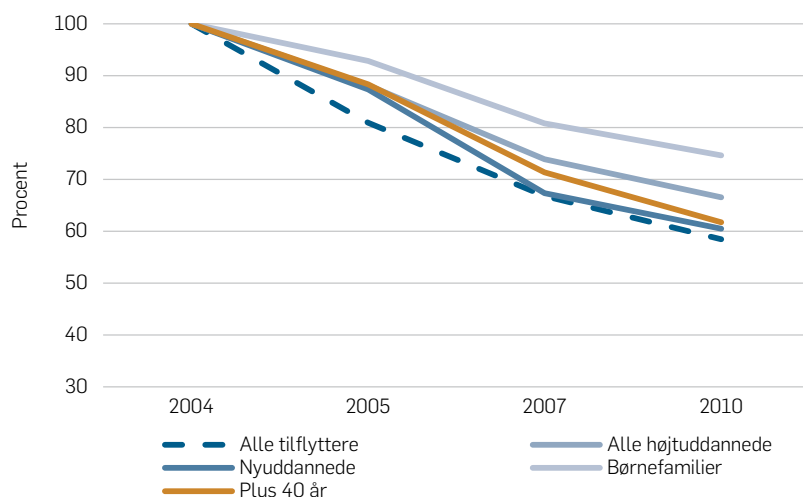
HT18 (kvinde): Nu hvor jeg har giftet mig med en landmand, og vi har købt en gård, så er man ret bosiddende de næste 20-30 år.

Generelt er de højtuddannede tilflyttere altså omstillingsparate, og det betyder, at de også er parate til at flytte fra området igen, hvis de mister deres job eller ønsker nye udfordringer, eller hvis de ikke falder til socialt. For nogle højtuddannede tilflyttere er selve bevidstheden og en refleksivitet om, at tilflytningen ikke nødvendigvis er permanent, det, der gør, at de kan "holde ud" at bo i området. Samtidig kan denne bevidsthed om bosætningen som muligvis midlertidig samt de tilbagevendende overve-

jelser om, hvorvidt man skal blive boende eller flytte være med til hindre, at tilflytteren skaber en tilknytning til tilflytningsstedet.

Både i det kvantitative og det kvalitative materiale ser vi både denne midlertidighed og dynamik i flytningerne, og vi ser forankringsprocesser. Så ud over de midlertidige og afprøvende elementer i tilflytningen ser vi også nogle fastholdende elementer. I det kvalitative materiale træder der nogle forskellige aspekter frem i forhold til midlertidighed og forankring frem for alt efter, om interviewpersonen er nyuddannet, etableret på arbejdsmarkedet eller børnefamilie. Disse forskelle kommer også til udtryk i en variation i, hvor længe disse forskellige grupper er bosat i land- eller yderkommunerne.

FIGUR 7.1
Andelen af tilflyttere fra bykommuner til landkommuner i 2004, der fortsat er bosat i en landkommune, særligt for grupper af tilflyttere. 200-2010. Procent.

Anm.: Nyuddannede, børnefamilier og gruppen plus 40 år er alle højtuddannede.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

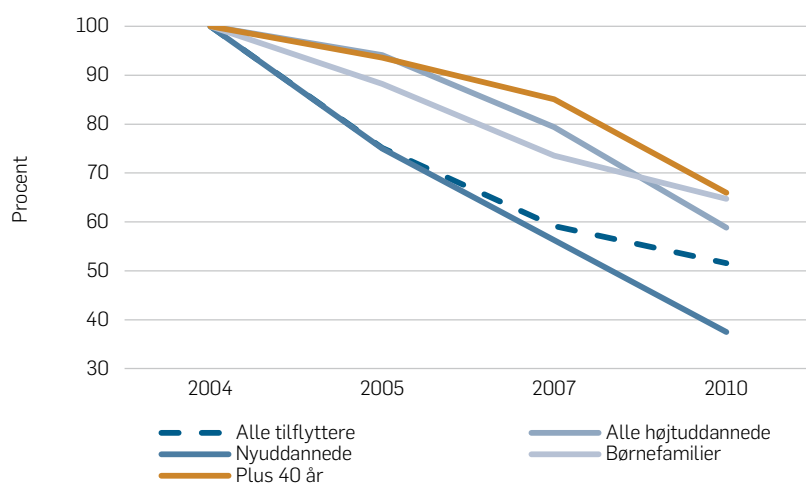
Som det fremgår af figur 7.1 og 7.2, bliver de højtuddannede tilflyttere boende længere tid i både land- og yderkommuner end den samlede gruppe af tilflyttere. Den omstillingsparathed blandt de højtuddannede, vi har observeret i det kvalitative materiale, er dermed ikke særegen for denne gruppe. En relativt stor del af tilflyttere til land- og særligt yder-

kommuner fra bykommuner fraflytter således områderne igen. Derudover fremgår det af figurerne, at de nyuddannede er den af de tre grupper af højtuddannede tilflyttere, der i højest grad fraflytter land- og yderkommunerne igen, samt at børnefamilierne i høj grad bliver boende, særligt i landkommunerne. Endelig viser figurerne, at der er en større tendens blandt tilflyttere til yderkommuner til at fraflytte yderkommunerne igen, end der er blandt tilflyttere til landkommunerne.

Det varierer altså tilflytterne imellem, i hvor høj grad tilflytningen til yderområdet er midlertidig. Det vil vi med udgangspunkt i de kvalitative interview beskrive lidt nærmere i det følgende.

FIGUR 7.2

Andelen af tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner i 2004, der fortsat er bosat i en yderkommune, særskilt for grupper af tilflyttere. 2004-1010 Procent.

Anm.: Nyuddannede, Børnefamilier og gruppen plus 40 år er alle højtuddannede. I disse grupper indgår i 2004 henholdsvis 48, 68 og 47 personer.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

NYUDDANNEDE: YDEROMRÅDET SOM ET SKRIDT MOD NOGET ANDET

De unge nyuddannede, som er flyttet til et yderområde for at få mulighed for at starte karrieren, er dem, der i interviewene i højest grad ud-

trykker, at de ser deres bosætning i yderområdet som midlertidig. Et gennemgående motiv hos de unge nyuddannede er som nævnt muligheden for at få nogle udfordringer og erfaringer, som de efter deres vurdering ikke kunne få – eller havde adgang til at få – i byerne. Til gengæld kan det være svært at se sig selv i jobbet (og dermed kommunen) mere end et par år ud i fremtiden. Der er således her tale om jobbet og bopælen i yderområdet, som et skridt på vejen.

HT25 (kvinde): Jeg kunne ikke forestille mig at blive her i det lange, lange stræk. (...) For mig er det et skridt på vejen. Primært på grund af de manglende muligheder for faglig udvikling. Jeg er bange for at gro fast.

HT4 (mand): Som udgangspunkt ser jeg det som et skridt til noget andet, fordi jeg får et godt CV, og fagligt bliver jeg rigtig godt rustet.

Flere af de interviewpersoner, der tilhører denne type, lægger derfor vægt på, at de har mulighed for at komme væk fra yderområdet igen. Det kan både være i det daglige, hvor de bosætter sig i nærhed til en station eller motorvej, sådan så de hurtigt kan komme til København. Det kan være ved at købe en bil, så de ikke er afhængige af de offentlige transportmidler, som i hvert fald i nogle af områderne er meget langsommelige at anvende. Endelig kan det være på et mere strategisk plan, hvor de gerne vil bibeholde en tilknytning, fx i form af en bolig, i byen, så de har noget at vende tilbage til, hvis de skulle få lyst til at flytte fra området igen.

I og med at flere af interviewpersonerne af denne type til en vis grad anser deres bosætning i yderområdet som midlertidig, er der også en del af dem, som ikke ønsker at købe en ejerbolig. HT4 fortæller:

HT4 (mand): Jeg kunne ikke tænke mig at købe en ejerbolig, så længe jeg er single. Eller så længe jeg ikke har en partner. De er rigtig billige, og man kan få nogle rigtigt fede boliger herovre, men liggetiderne er helt vanvittige. Og de liggetider tør jeg ikke have noget med at gøre, hvis jeg skal tilbage til København. Det er jo liggetider helt op til et år, det er meget normalt, og det er lidt for farligt (...). Det er jo ikke sjovt at være bundet økonomisk, hvis du vil flytte til København eller et andet sted i Danmark. At man ikke økonomisk har råd til at flytte videre, når man får et nyt drømmejob. Det er aldrig nemt. Det har jeg snak-

ket med andre om, som vælger at blive boende her, fordi de ikke kan komme videre. Så det tør jeg ikke.

Når vi ser på gruppen af helt nyuddannede, der flyttede fra en bykommune til en land eller- yderkommune i 2003 eller 2004, ser vi, at 33 pct. fraflytter landkommunerne igen inden for tre år og yderligere 7 pct. inden for de efterfølgende tre år. Blandt nyuddannede tilflyttere til yderkommunerne er det 44 pct., der fraflytter yderkommunerne inden for de første tre år og yderligere 19 pct. inden for de efterfølgende tre år. Denne gruppe af tilflyttere fraflytter altså i høj grad områderne igen, og det gælder særligt for tilflyttere til yderkommunerne. Både blandt nyuddannede tilflyttere til landkommuner og til yderkommuner sker den største fraflytning inden for de første tre år, hvorefter fraflytningen mindskes. Er man ikke fraflyttet området inden for de første tre år, mindskes sandsynligheden for, at man flytter i løbet af de næste tre år. Selvom der er en relativt høj andel af de nyuddannede tilflyttere til yderområderne, der vælger at flytte igen, er det også værd at bemærke, at der efter seks år er 46 pct., der fortsat bor i områderne. Nogle af disse kan være de nyuddannede, der får eller har børn, og som af den årsag i højere grad bliver forankret i tilflytningskommunen.

NYUDDANNEDES TILKNYTNINGSPROCES

På trods af den i udgangspunktet midlertidige bosætning i yderområdet for gruppen af nyuddannede betyder det noget for dem, at de kommer til at få en form for tilknytning i området. For denne gruppe er det ofte i forbindelse med en etablering af en lokal omgangskreds, tilknytningen skabes. HT16 fortæller, at hun oplever, at det er lidt sværere at skabe sig et nyt netværk i den fase i livet, hun nu befinder sig i. Tidligere har hun været studerende og fundet sit netværk gennem studiet. Nu skal netværket opsøges og skabes i andre fora.

HT16 (kvinde): Det tager jo et stykke tid, det gør det, og det at være ude af studiesammenhængen. Det er noget andet end at være ude i arbejdssammenhæng, hvor du har et arbejde. For der har de fleste allerede etableret liv og har fået familie osv. Der er du ikke en gruppe af unge, som alle sammen ikke kender nogen, så det er en lidt anden måde. Det er faktisk lidt hårdere at etablere et netværk, når du er ude i arbejdssammenhænge, men jeg har ikke haft hjemve, eller hvad man kan sige, eller været ked af det, eller følt mig langt væk fra noget. Det har nok også bare været,

fordi jeg hele tiden har holdt mig engageret. Det er jo kun, hvad du selv skaber, der er dit liv. Men jeg føler mig godt tilpas, synes jeg.

HT18 fortæller også, at ens alder og livsfase har betydning for, hvordan man falder til, og hvilke former for netværk man kan skabe i det nye bosted:

HT18 (kvinde): Jeg har nok færre nære venner her, men jeg har mange flere bekendte. Jeg har et større netværk på den måde, at jeg kender mange flere mennesker, men jeg har ikke så mange tætte kontakter, som jeg havde i København. Det har også noget at gøre med, hvor man er henne i sit liv. Det er meget i ungdomsårene, at man knytter de tætte forbindelser. Sådan tror jeg, det er. Jo ældre man bliver, så er det ikke så tit, at man finder nogen man virkelig føler, at man har noget sammen med.

Generelt giver denne type udtryk for, at der skal kæmpes lidt for at få sig et nyt netværk. Det betyder også, at man somme tider må tage til nogle arrangementer, som man ikke ville være taget til, hvis man stadig var i byen. På den måde er det vigtigt at gøre brug af de tiltag og arrangementer, der er. Ligesom det giver et godt indtryk, at man viser sig og bakker op om de arrangementer, der er.

HT18 (kvinde): Det skal man nok arbejde en del for, men nu er jeg meget social og åben i forvejen, så jeg synes, at det har været forholdsvis nemt at få det her netværk, men det kræver også energi og vilje for at komme igennem det, det gør det altså – man skal gide engagere sig og tage til noget socialt, som man måske aldrig ville have valgt at gå til i København, men noget som man gør herovre, for når der endelig sker noget, skal man også være til det og vise flaget, så det kan man jo godt sige.

HT3 fortæller også, at hun syntes, det var lidt svært i starten. Selvom hun et andet sted i interviewet beskriver sig selv som en enspænder, så har det betydning for hende at have et netværk dér, hvor hun bor:

HT3 (kvinde): Ja, lidt. Altså, det synes jeg da. Det var sådan noget med, at jeg tog med til de der netværksmøder i starten og også fx det der med biografen. Altså, det der med at tage med til ting, og så er jeg bare glad for, at der er nogle, der har responde-

ret i stedet for, at man har skullet kæmpe mere for det. Jeg ville være ked af det, hvis jeg sad herude helt alene, så ville det ikke være særlig sjovt. Men det tror jeg, er det samme, om det er en lille by eller en stor by. Det kan stadig være rigtig svært med mennesker i en storby, hvis man ikke ved, hvor man skal kigge hen, og man ikke er særlig udadvendt, så kan det også lade sig gøre, tror jeg.

For denne gruppe er det ofte i forbindelse med arbejdet, at omgangskredsen skabes. Som HT4 fortæller:

HT4 (mand): Det er vigtigt på arbejdspladsen, at jeg har et godt netværk, og at jeg føler mig godt tilpas på arbejdspladsen, og at jeg er faldet godt til. Det er vigtigt for mig. Så er det mindre vigtigt selve området her, hvordan de har det, og om de kan acceptere mig, eller hvad man skal sige. Det er mindre vigtigt.

Ud over netværk gennem arbejdspladsen kan de nyuddannede tilflyttere også finde et lokalt netværk ved at samles med og deltage i forskellige former for aktiviteter. Det er typisk kulturelle aktiviteter eller sportsaktiviteter, hvor det at blive en del af en forening for nogles vedkommende har været en god indgang til et lokalt netværk:

HT16 (kvinde): Der med min løbeklub, der synes jeg, der er nogle, der har taget mig lidt under deres vinge. Altså, de er bare sådan enormt imødekommende, og man føler sig virkelig velkommen. Så min pointe er nok et eller andet sted, at når du går til en aktivitet her, så er det lidt ligesom, at man har et eller andet fælleskab, også selvom du ikke kender personen, men man er ikke mærkelig, hvis du begynder at tale med personen ved siden af dig.

TILFLYTTERNETVÆRK

I nogle af yderkommunerne findes der et tilflytternetværk. Særligt for de enlige nyuddannede ser det ud til, at det har betydning for, hvordan de befinder sig i og falder til i det nye område. I det område, som HT4 er flyttet til, findes der et tilflytternetværk. Om det fortæller HT4, at det har været en stor hjælp, når han i starten skulle opbygge et nyt netværk. I det hele taget er det ofte andre tilflyttere fra byerne, som denne type finder sammen med og danner netværk med. Ligesom det ofte er andre højtuddannede.

HT4 (mand): Tilflytternetværket bærer også præg af at bestå af højtuddannede, altså det er jo ikke så mange landmænd, der melder sig til tilflytternetværket for at sidde og drikke en kaffe latte på en torsdag. (...) Så har man lidt samme værdier. Det er helt sikkert (...). Man kan jo også godt møde de lokale. Det gør jeg jo også gennem sportsarrangementer og ude i byen. Men det er jo ikke det samme. Der er nogle forskellige værdier (...). Fordi man har noget tilfælles med tilflytterne, og det har man jo ikke med de lokale, så skal man finde noget ad en anden vej (...). Jeg tror faktisk først og fremmest, at det er det, at man har noget tilfælles som tilflytter til en by.

Som HT4 fortæller, er tilflytternetværket en rigtig god indgangsvinkel til et nyt netværk – særligt for de unge tilflyttere, som endnu ikke har familie og lignende. For HT4 har det betydet, at det har været lettere at falde til, end han havde forventet.

HT4 (mand): Jeg havde troet, at det var sværere at integrere sig her. Jeg troede, at jeg ville have flere down-perioder, hvor jeg ville tænke: ”Hov, var det nu det rigtige at gøre, det gik lige stærkt nok”. Men det har jeg faktisk ikke haft (...). Så jeg synes, at jeg er faldet meget hurtigere til, end jeg havde regnet med. Det er dels, fordi der er et godt arbejdsmiljø på min arbejdsplads, og de har været søde til at integrere en i tilflytternetværket.

HT18, der har startet et tilflytternetværk i én af yderkommunerne, fortæller, at hun startede det, fordi det var hendes oplevelse, at det kunne være svært at skabe sig et nyt netværk som tilflytter:

HT18 (kvinde): Det kan godt være lidt svært, og det er én af årsagerne til, at jeg har startet tilflytternetværket. Det kan godt være lidt indforstået i forhold til at finde forskellige arrangementer. Jeg kiggede i avisen og på internetkalendere. Så er jeg heller ikke så bange for at gå til noget alene. Det kan ellers være et problem, når man kommer som tilflytter, at man ikke har lyst til at tage til noget, hvis man ikke kender nogen. Man har ikke lyst til at tage til noget alene, man vil gerne have nogen at følges med. Og hvis man så ikke kender nogen, så kan det godt være lidt svært at komme af sted. Hvis man nu lavede et netværk, så kunne man følges med nogen.

Og HT3 fortæller, hvad tilflytternetværket har betydet for hende. Blandt andet at hun er blevet introduceret til biografen, hvor hun nu er frivillig, og hvor hun har lært mange af de lokale at kende:

HT3 (kvinde): Ja, bare det med, at man lige ... Når man starter, så føler man sig jo meget alene, når man kommer alene herud. Bare det, at man kan møde nogle mennesker, der har det ligesom én selv. Det var også X [fra tilflytternetværket], der i sin tid tog mig til biografen og fandt ud af det derigennem.

For dem, der har boet lidt længere tid i yderkommunen, får tilflytternetværket efterhånden mindre betydning.

I nogle af de områder, hvor der ikke er et lignende netværk, ser det da også ud til, at det er vanskeligere for de unge enlige tilflyttere at skabe sig en ny omgangskreds og dermed at falde til. Så selvom de unge nyuddannede ikke lægger stor vægt på sted og netværk i valget af bosted, så ser det ud til, at det har betydning for deres trivsel i det nye bosted og dermed for, hvor længe de bliver boende. Hovedårsagen til flytningen er jobmuligheder, men hvordan det opleves at bo der, handler i høj grad også om netværk og at falde til i en bredere forstand:

HT3 (kvinde): Jo, helt sikkert. Jeg tror, det ville have været langt værre, hvis jeg boede herude og ikke havde noget netværk. Altså netværk, det betyder bare alt. Så fx nogle gange, hvis jeg er træt af mit arbejde, og så det at jeg kommer rigtig godt ud af det med mine kollegaer, så det der med at se dem, så betyder det også noget for mig, at jeg kommer godt ud af det med dem, frem for hvad jeg laver. Så det betyder helt klart meget. Netværket betyder alt.

KVALITETER OG AFSAVN VED YDEROMRÅDET

Selvom de nyuddannede tilflyttere som nævnt hovedsageligt flytter pga. jobmulighederne, så er der også nogle forhold i det område, de flytter til, som flere af dem sætter stor pris på. Det er særligt sådan noget som den smukke og tilgængelige natur, som mange af dem gør brug af. Derudover peger flere på den særlige stemning i områderne, som adskiller sig fra en mere stresset bystemning. HT4 fortæller i den sammenhæng:

HT4 (mand): Det er ikke så stresset og kontant som i København – folk er meget imødekommende og meget venlige. Så får

man lavet en masse ting, som man ikke ville have lavet i København. Tager på fisketure med ens kollegaer og går til nogle sportsarrangementer, som man ikke ville være taget til i København, fordi det er det, der sker herude. Ja, og det synes jeg helt klart er en fordel – de andre muligheder. Nu kan jeg godt lide at være ude, så cykelture og naturture, det kan man bedre herude end i København. Det synes jeg helt klart er en fordel.

Omvendt er der også nogle forhold, som kan være kilde til frustration hos nogle af denne type tilflyttere. Her er der flere, der peger på, at udbuddet er noget mindre, både i form af kulturliv og i form af indkøbsmuligheder, spisesteder og caféer.

Nogle fortæller også om, at grundlaget for at finde nye venner er mindre, fordi gruppen af potentielle venner simpelthen er mindre. Transportmuligheder og muligheden for at være anonym er også nogle af de forhold, som tilflyttere fra denne gruppe kan savne. HT4 fortæller:

HT4 (mand): Metroen. Jeg savner, hvor nemt det var at komme fra A til B. Og det der med, at man kan gemme sig, at man ikke behøver at være på, når man går ud i byen. Det gør du her, for man skal ikke komme til at have for mange branderter om fredagen, før hele direktoratet kender til det. Det kan godt blive for småligt nogle gange. Og sådan er det ikke i København. Der kan man selv bestemme, hvornår man vil være på. Her er man jo næsten altid på, fordi alle ved, hvad der sker i byen, ikke? Så kunne man måske savne det kulturelle med biografteatre, men det har de meget af herude vestpå, fordi det ved de, er vigtigt, så det synes jeg faktisk ikke, at man kan mærke. Men weekenderne med vennerne. Dem bliver der jo færre af.

BØRNEFAMILIERS FORANKRING

For børnefamilierne tegner der sig et noget andet billede. Generelt ser denne type af tilflyttere deres bosætning i yderområdet som en relativt langsigtet bosætning. Her er det hele familiens samlede trivsel og tilknytning, der har betydning for bosætningens varighed. Ligesom for de nyuddannede har karrieremuligheder betydning, men samtidig er der en række andre forhold, som også spiller ind. For denne type betyder børnenes tilknytning og forankring til stedet meget for, hvorvidt de ser bo-

sætningen som midlertidig eller langvarig. Så ud over forældrenes muligheder på jobmarkedet er børnenes trivsel i yderområdet af stor betydning.

HT5 (mand): Det har en enorm betydning, at han ligesom er faldet godt til, at han har fået venner og går i en god skoleklasse, og det er trygt og rart, det synes jeg! Man gør sig nogle overvejelser om, om man ligesom synes, at man kan se sit barn vokse op det her sted og se sit barn få et tilhørsforhold. Fordi det betyder da noget, de steder man er vokset op, og de steder man har gået i skole og de mennesker, man lærer at kende der. Det har det altid gjort for mig i hvert fald. Det synes jeg da også, det skal gøre for ham.

I statistikken bliver børnefamilier, der er flyttet fra en bykommune til land- og yderkommuner i 2004, også i højere grad boende, end de unge nyuddannede gør. I løbet af det første år flytter ca. 7 pct. af de personer med børn, der er flyttet til en landkommune, væk fra landkommunerne igen. Efter tre år er knap 20 pct. og efter seks år er knap 25 pct. fraflyttet landkommunerne. Det betyder omvendt, at en relativt høj andel af tilflyttere med børn bliver boende i en landkommune. Efter seks år er det således hele 74,6 pct. af tilflyttere med børn, der fortsat bor i en landkommune. Blandt tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner er det de samme tendenser, der gør sig gældende. Dog er det generelt færre af tilflytterne, der forbliver bosat i en yderkommune. Det gør sig også gældende for børnefamilierne.

INSTITUTIONER OG OPVÆKSTMILJØ

Flere af børnefamilierne udtrykker, at institutioner og opvækstmiljø for børnene er særlig vigtigt. Således vil de gerne undgå unødige skift for deres børn, og går barnet i en institution, hvor det trives, tøver man meget med at rykke før et eventuelt naturligt skifte til fx børnehave eller skole.

HT23 (kvinde): Det var lettere bare at smutte, før hun begyndte i institution. Nu skal det være lidt mere gennemtænkt.

Nogle af interviewpersonerne af denne type lægger i særlig grad vægt på institutioner i det nye område, og mener, at de har fået bedre institutioner, end de ville have fået i byen:

HT20 (kvinde): Det er noget af det, der gør, at jeg ikke søger job andet sted. Her ved vi, hvad vi har. En rigtig god vuggestue i en lille by uden for Thisted. Jeg kender dem, der arbejder der. De har også passet min lillebror. Jeg har spillet håndbold med dem. Jeg ved bare, at det er nogle gode damer, som har rigtig gode værdier. De laver mad dernede, og forældre kommer med æbler fra haven etc. Det vil jeg ikke tage fra min søn, for at jeg skulle have et job et eller andet sted.

For nogle interviewpersoner har disse overvejelser haft stor betydning for deres beslutning om at flytte til yderområdet. For andre er det noget, de først er blevet opmærksomme på, efter de er flyttet til området. Generelt betyder børnenes trivsel, tilknytning og gode institutioner, at familierne bliver boende i området.

HT19 (kvinde): Institutionen har ingen betydning haft for valget om at flytte hertil. Men det er noget der gør, at jeg vælger at blive boende.

Børnefamilierne forsøger også i højere grad end de nyuddannede at skabe en tilknytning til tilflytningsstedet. For HT10 og HT11 kommer det til udtryk ved, at de nu vil købe hus i området, fordi de vil blive i området længe. Det mener de, giver mulighed for at skabe en tryghed omkring deres søns opvækst. HT10 fortæller:

HT10 (kvinde): Vi regner med at købe det her hus. Og vi kan godt lide i forhold til opvækst, at han kender nogen fra dagpleje, og så kommer han i børnehaven og har set mange af dem før, og alle kender hinanden på kryds og tværs og ved, hvem han er. Det er også meget tryggere for os at skulle lukke ham ud i verden, når vi ved, at folk kender ham og ved, hvor han bor, og hvem hans forældre er.

Ligesom for HT10 og HT11 har det betydning for HT23 at købe en bolig i det område, de er flyttet til. Køb af bolig kan på den måde ses som en måde at forankre sig. Som HT23 fortæller:

HT23 (kvinde): Det er også den der, at vi som familie har brug for at vide, at vi som familie prøver at forankre os her. Få den der ro, for da vi boede i Århus, var det også midlertidigt, og nu har vi boet snart halvandet år i leje, og på et tidspunkt har man

brug for at vide ... Så har man brug for at vide, at det er her vi bor.

BØRNEFAMILIE-NETVÆRK

Umiddelbart er tilknytningen til tilflytningsstedet altså af større betydning for børnefamilierne end for de nyuddannede. Samtidig viser det sig også, at det på nogle måder er lettere at falde til og få et netværk, når man har børn. Således kan det være igennem børnenes nye legekammerater eller klassekammerater, at forældrene også får et nyt netværk. Også deltagelse i foreningslivet og børnenes idrætsaktiviteter kan være en måde at skabe sig et netværk og en tilknytning til tilflytningsstedet.

HT5 (mand): Jamen, så har jeg en søn. Og det har egentlig også affødt et par venskaber eller i hvert fald bekendtskaber til nogle af hans kammeraters forældre. Han har en rigtig god ven, som bor lige heroppe, hvor jeg jævnligt er oppe ved dem at spise til aften. Når jeg skal op og hente ham, og så spørger de: "Bliver du ikke her og spiser med?" (...) Nu går han til karate, og jeg har også været lidt aktiv i den klub. Når børn er så små, så forventer de der klubber også, at forældrene tager del i de aktiviteter, der er omkring dem, og det er rigtig fint, for sådan får man også nogle bekendtskaber og potentielt nogle venner.

HT21 fortæller også, at de har oplevet, at det har været meget let for dem at finde et nyt netværk, og det har netop været, fordi de har et barn:

HT21 (kvinde): For os har det dels været, fordi vi har vores søn. Børn er en netværksgave, og der bor mange børn i det kvarter, vi bor i, og fordi folk har været så gæstfrie, har det lynhurtigt været sådan, at man går lige ind til naboen og får en kop kaffe eller snakker over hækken. Så det er den måde, vi har lært folk at kende. Vi har ikke meldt os ind i noget endnu, men har snakket om at melde os ind i sådan en løbeklub her i byen, både for motionen, men også det sociale (...). Det er kommet af sig selv. Dels har folk været gode til at sige: "Hej med jer, kom over og få en kop kaffe", og så hvis børnene de leger, jamen, så kommer man også til det. Altså hvis han gerne vil over i den anden have, jamen, så kommer man til det automatisk. Så kommer man automatisk til at sige "Hej, må vi bruge jeres rutsjebane?"

Samtidig har også nogle af børnefamilierne tendens til at finde sammen med de andre tilflyttere:

HT1 (kvinde): Ja, det har vi. Men det er nok meget baseret på børnene og på arbejdet stadigvæk. Min mand har jo mange unge kollegaer oppe på gymnasiet, som nok er den primære gruppe, som vi kommer til. Altså, der er nok noget faglighed der, som gør, at vi er samme kategori, altså det er jo også folk, som har taget en videregående uddannelse, og det er måske noget snobberi, men så ligner ens liv lidt mere det samme, og så er det lidt nemmere.

Så både det at være børnefamilie og det, at man har været inde omkring at bo i en storby kan have betydning:

HT1 (kvinde): Så minder man meget om hinanden. Det er måden, man tænker om verden på, og det med at have været væk også. Jeg tror, det giver et andet måde at se på verden på, et eller andet sted. Jeg ved ikke, sådan er det jo også i storbyerne – der falder man jo også sammen med dem, der ligner en selv.

YDEROMRÅDET – KVALITETER OG AFSAVN

Som det fremgik af kapitlet om de højtuddannedes motiver for at flytte ud i yderområderne, så har det stor betydning for nogle af børnefamilierne, at de opfatter yderområdet, med nærhed til natur og et mindre lokalsamfund, som nogle elementer, der er positive for deres børns opvækst. Derfor er det også nogle af de elementer, der trækker dem til yderområdet, og som de sætter pris på ved at bo derude. Samtidig er der også for denne gruppe nogle ting ved byen, de savner og nogle ting ved yderområdet, som frustrerer dem. I nogle af de højtuddannede børnefamilier oplever forældrene til en vis grad at give afkald på positive aspekter ved bylivet. HT1 har boet i København hele sit liv, og i hendes fortælling om de ting, hun savner ved byen, kommer hun omkring alle de aspekter, der på den ene eller den anden måde nævnes af de interviewede børnefamilier. Hun fortæller, at hun dels savner bylivet, særligt bystemningen, dels udbuddet og dels nærheden til venner og veninder og dels muligheden for at være anonym:

HT1 (kvinde): Så kan jeg da nogle gange godt savne stemningen i en by, altså den der med at gå en tur ned af Østerbrogade, og

det der med, at man er anonym i en sådan lidt større by. Selvom København også er en provinsby, så er den trods alt større end Lemvig. Men det er nok det. Det er ikke biografteatre og de der ting. Det savner jeg ikke (...). Det der med, at man går ud og møder nogen på en cafe. Ja, så det er sådan nogle ting, men også meget bare stemningen. Altså stemningen af by. Altså, det der med bare at gå inde i en by, altså ved Torvehallerne og fornemme det, at der er noget. Og udbud, altså det, at der er så mange forskellige steder at vælge i mellem, det er der sgu' ikke her (...). Der er sådan lidt igen med madvarer. Hvis man skal have noget take-away, så er der pizza og burger, og det er det. Der er ikke de der, hvor man tænker, i dag vil vi gerne have noget, der er lidt lækrere, så vi går op og bruger lidt ekstra, det er der ikke (...). Så er det også en landsby. Det skal man også lige vænne sig til. Der er det sådan noget med, at alle ved, hvem alle er, og er i øvrigt i familie på et eller andet plan. Det er altid et eller andet med, så er der den og den, og så hænger de sammen. Så forstår man også, hvorfor de handler, som de gør.

DE ETABLEREDE – MIDLERTIDIG FORANKRING

Blandt de lidt ældre tilflyttere, der allerede er etableret på arbejdsmarkedet, er billedet lidt mere uklart. Her træder der ikke nogle klare mønstre vedrørende tilknytning og forankring frem i det kvalitative materiale. Ser vi på statistikkerne, kan vi se, at blandt de personer, der var over 40 år i 2003, og som flyttede fra en bykommune til en landkommune i 2004, var 88,3 pct. fortsat bosat i en landkommune i 2005, 71,4 pct. i 2007 og 61,7 pct. i 2010. Denne gruppe af tilflyttere følger dermed i store træk mønstret for de nyuddannede tilflyttere til landkommunerne. Personer i denne aldersgruppe, der flyttede til en yderkommune, er den af de tre grupper, der er mest tilbøjelige til at blive boende i en yderkommune. I 2010 er det dermed 66 pct. af tilflyttere, der i 2003 var over 40 år, og som flyttede til en yderkommune, der fortsat bor i en yderkommune. Det skal dog bemærkes, at antallet af tilflyttere i den gruppe er 47, og at det derfor kan være noget usikkert at pege på tendenser for denne gruppe.

I det kvalitative materiale er der da også i denne aldersgruppe både repræsenteret personer, som føler sig hjemme og ønsker at forankre

sig i tilflytningsområdet og personer, som overvejer at flytte fra området igen.

FORANKRING OG NETVÆRK

HT8 og hendes familie repræsenterer tilflyttere, der begynder at føle sig hjemme i tilflytningsområdet. De synes, det har været let for dem at falde til. De har også købt en ejerbolig og forsøger at sælge deres sommerhus på Sjælland.

HT8 (kvinde): Der er ingen grund til at tage i sommerhus på Sjælland, når vi bor så smukt.

Så på den måde er familien temmelig forankret i tilflytningsområdet. Samtidig kan de se nogle begrænsninger i mulighederne på sigt. Dels er det begrænset, hvilke andre job- og karrieremuligheder HT8 kan se for sig. Det kan derfor godt blive vanskeligt at finde et andet job i området, hvis hun en dag skulle få lyst til det. Også datteren er der begrænsede muligheder for, når hun skal til at uddanne sig. På det tidspunkt mener HT8, det vil være helt naturligt, at hendes datter forlader området. Måske endda allerede, når hun starter på gymnasiet.

HT8 fortæller, at de oplever, at det har været relativt nemt at få etableret et nyt lokalt netværk. Hun fortæller, at de dels har kunnet trække på hendes svigerfars netværk, og dels at de har oplevet, at folk simpelthen har opsøgt dem.

HT8 (kvinde): De finder os. Naboerne kommer bare. De stod der, da vi kom med flyttevognen, og hjalp os med at bære tingene ind. Der er tre hold naboer, som vi har noget fællesspisning med jævnligt. Og som vi også har en kørselsordning med.

Så de oplever ikke, at de har skullet kæmpe for at opbygge et nyt netværk. Samtidig fortæller HT8 da også, at de aktivt involverer sig i det lokale liv. Hendes mand er frivillig i biografen, og HT8 selv går til yoga. Derudover har de fundet ud af, at der er en bestemt café, hvor de lokale mødes. Så der kommer HT8 og hendes familie også ofte. Samtidig er det en bestemt slags personer, som de ser. HT8 fortæller selv:

HT8 (kvinde): Alle dem, vi har kontakt med, har været væk fra området. De har længere uddannelser og er en form for ildsjæle.

HT14 har en oplevelse af, at hun har skullet arbejde lidt mere for at falde til og få sig et netværk.

HT14 (kvinde): En provinsby er relativt lukket om sig selv. Altså, der står ikke lige sådan nogle med åbne arme og venter på én. Man skal virkelig gøre noget for det selv, for at komme ind (...). Man skal gå hen og forsøge sig i foreningerne. Det er den eneste vej, når man ikke har skolesøgende børn. Så skulle man anskaffe sig en hund, faktisk. Det med børnene er jeg for gammel til, så vi er ovre i hunden og bestyrelsesarbejde. Og så har jeg egentlig meget holdt mig til kollegaerne. Det er det farlige ved, at man har et netværk et andet sted også, fordi så går man måske lige knap så fuldt ind i det.

Som HT14 her beskriver, så er det nogle anderledes udfordringer og muligheder, denne gruppe af tilflyttere har end tilflyttere med børn. Ligesom de unge nyuddannede skal denne gruppe af tilflyttere i højere grad gøre en indsats for at skabe sig et nyt netværk. Både HT14 og HT2 fortæller også, at de stadig føler sig knyttet til deres gamle netværk fra før, de flyttede. Det har en betydning for, hvor opsøgende de er i det nye bosted.

HT2 (kvinde): Altså, jeg har jo været opsøgende i det omfang, at jeg har meldt mig ind i nogle foreninger og klubliv og sådan noget, men ellers synes jeg egentlig ikke ... I nabolaget har jeg egentlig ikke været så opsøgende. Vi har en beboerforening, og der har jeg ikke været så aktiv.

Samtidig har det også betydning for tilknytningen, at både HT14 og HT2 er åbne over for at flytte andre steder hen. HT2 har allerede i løbet af den tid, hun har boet i området, været et par år på Grønland:

HT2 (kvinde): Ja, jamen det har jeg, men nu har jeg jo lige været lidt ude at føjte igen. De fire år, jeg har boet her, har jeg faktisk boet to år på Grønland, så det har jeg, men jeg synes jo ikke, at det er den helt nære, tætte vennekreds som mine gamle venner.

HT14 (kvinde): Ja, jeg bor til leje nu her. Den bolig, jeg fandt for tre år siden og flyttede ind i til august, den bor jeg egentlig stadig i og bor til leje, og det bliver jeg nok ved med (...). Nej, [har ingen planer om at købe en bolig], jeg har jo kigget på det, men fordi at jeg ikke nødvendigvis bliver hernede. Jeg nærmer mig

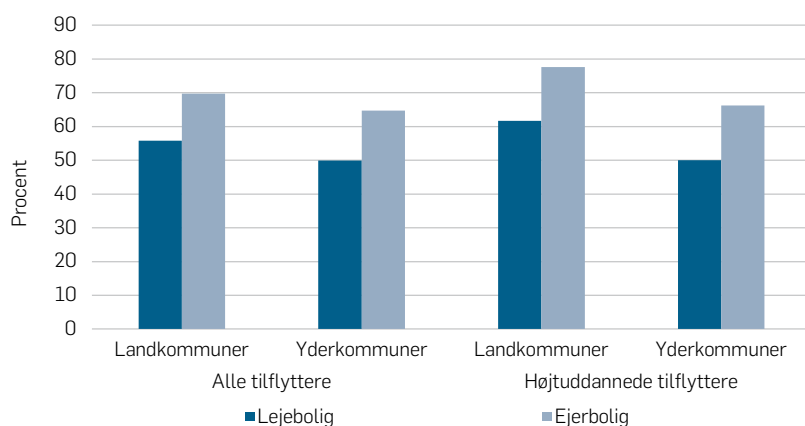
min pensionsalder med hastige skridt, og så skal jeg overveje, er det her, jeg skal være pensionist, eller skal jeg være et andet sted, og der er ikke så meget, der taler for, at jeg bliver hernede. Fordi mit netværk er kollegaer, så når jeg ikke er på arbejdspladsen, så ryger netværket, og jeg har et meget tyndt netværk derudover. Det skulle jeg i hvert fald opdyrke helt ekstremt meget, for at det var sjovt at være pensionist hernede.

EJERBOLIG OG FORANKRING

Som det fremgår af interviewene, har de forskellige grupper af højtuddannede tilflyttere forskellige måder at forholde sig til deres bosætning i tilflytningskommunen på. Således ser de nyuddannede i højere grad tilflytningen som midlertidig end de øvrige grupper. I interviewene kan vi også se, at dette forhold hænger sammen med deres tilbøjelighed til eller ønske om at købe en bolig i tilflytningskommunen.

FIGUR 7.3

Andelen af personer, som er flyttet fra bykommuner til land- og yderkommuner i 2003, og som fortsat bor i en land- eller yderkommune i 2010, særskilt for om de inden for de to første år bor i ejerbolig eller lejebolig, og særskilt for alle tilflyttere og højtuddannede tilflyttere. Procent.

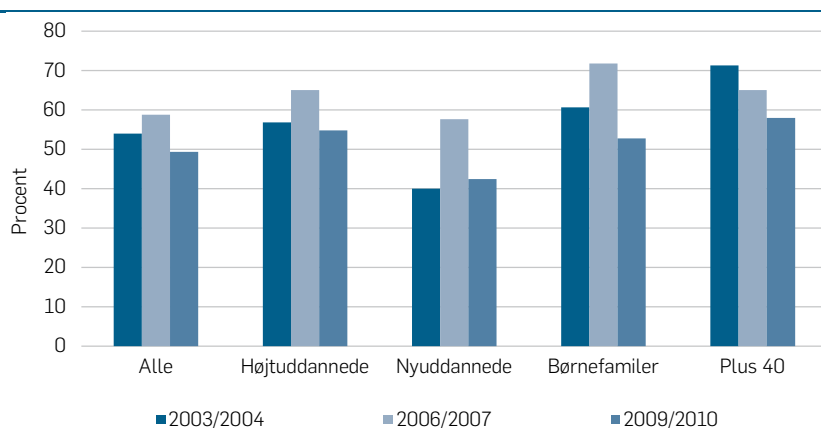
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Som figur 7.3 viser, er de, der køber en ejerbolig inden for de to første år efter flytningen, mere tilbøjelige til fortsat at være bosat i en land- eller yderkommune syv år efter flytningen. Figuren viser desuden, at der er en lidt større andel, der køber en ejerbolig, blandt tilflyttere til landkommuner end blandt tilflyttere til yderkommuner, samt at de højtuddannede i lidt højere grad køber en ejerbolig end de øvrige tilflyttere.

I interviewene var de nyuddannede i mindre grad indstillede på at købe en bolig end de andre typer af højtuddannede tilflyttere. Dette billede træder også frem, når vi ser på det statistisk. Som figur 7.4 illustrerer, er de nyuddannede i noget mindre grad tilbøjelige til at investere i en ejerbolig end de øvrige grupper. For alle grupper sker der et fald i andelen af tilflyttere, der køber en ejerbolig efter den økonomiske krises start.

FIGUR 7.4

Andelen af tilflyttere til land- og yderkommuner, der køber en ejerbolig i tilflytningskommunen, særskilt for periode og for tilflyttergrupper. Procent.

Anm. Nyuddannede, Børnefamilier og gruppen plus 40 år er alle højtuddannede.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

SAMMENFATNING

Generelt udtrykker de højtuddannede interviewpersoner en høj grad af omstillingsparathed. For en del af dem betyder det, at de ikke i så høj grad bekymrer sig omkring flytningen og ikke føler, at det er en uover-

skuelig beslutning at flytte til et yderområde. Den høje grad af omstillingsparathed betyder også, at højtuddannede tilflyttere er parate til at flytte videre, hvis de kan opnå et bedre job et andet sted. Dog varierer det de tre undergrupper imellem, hvordan de forholder sig til midlertidigheden, og hvilke faktorer der kan fastholde dem i yderområdet.

For de nyuddannede er det gennemgående, at de ser deres flytning til yderområdet som en mulighed for at starte karrieren. Derfor er flere af dem som udgangspunkt indstillet på, at de på et tidspunkt kommer til at flytte væk fra området igen. Det betyder ikke, at det sociale liv og netværk lokalt i tilflytningsområdet ikke har betydning for dem. Flere af de nyuddannede peger på, at såkaldte tilflytternetværk har betydning for, at de trives i yderområdet. Også muligheder for at bruge naturen og indgå i det lokale forenings- og kulturliv har betydning for deres forankring i området.

De højtuddannede tilflyttere med børn ser deres bosætning som mere permanent. For denne gruppe er flytningen baseret på et bredere spekter af motiver, hvor et ønske om at flytte til et område, som kan leve op til deres forestillinger om et godt opvækstmiljø, eller hvor der er mulighed for at få en familievenlig bolig. Derfor skal flytningen også ses som en beslutning, som ikke kun involverer de næste par år, men er en strategi, der har længerevarende betydning. For denne gruppe er børnenes trivsel i tilflytningsområdet også af stor betydning for deres forankring i området, og de nye netværk skabes også ofte med udgangspunkt i børnene.

I det kvalitative materiale er det lidt vanskeligere at identificere et mønster for gruppen af højtuddannede tilflyttere over 40 år. For denne gruppe er tilflytningsstedet valgt positivt til, og det har en fastholdende betydning for tilflytterne. Omvendt er interviewpersoner fra denne gruppe stadig åbne over for muligheden for, at de på et tidspunkt flytter videre, hvis spændende jobmuligheder viser sig, eller hvis de ikke får et tilstrækkeligt stort og betydningsfuldt netværk i tilflytningsområdet. Det kan være vanskeligere for denne gruppe af skabe et nyt netværk i tilflytningsområdet.

Når vi ser på det kvantitativt, kan vi se, at gruppen af højtuddannede samlet set i lidt højere grad end tilflyttere fra bykommuner generelt bliver boende i land- og yderkommuner. Men de forskelle, der er mellem de tre grupper i interviewmaterialet, kan også identificeres kvan-

titativt. Således flytter de nyuddannede i højere grad væk fra land- og yderkommunerne igen, mens børnefamilierne i højere grad bliver boende.

Køb af bolig har en betydning for forankringen i tilflytningsområdet. Således er der flere af dem, der har købt en ejerbolig inden for de første to år, der bor i området seks år senere. Forskellene mellem de tre grupper træder også frem her, idet de nyuddannede i lavest grad køber en ejerbolig, og børnefamilierne og de etablerede i højest grad køber en ejerbolig.

Den omstillingsparathed, som kommer til udtryk blandt de højtuddannede interviewpersoner, understøtter forskningsmæssige og teoretiske perspektiver på rum og sted (blandt andet Aner, 2009) og land og by (blandt andet Milbourne, 2007), som dynamiske og foranderlige enheder. I disse forståelser kan land og by have forskellig betydning i forskellige stadier i livet, det enkelte menneske kan være knyttet til flere steder, og steders identitet præges af til- og fraflytninger, ligesom at steders identitet skabes med reference til andre steder. Det betyder også, at bosætning ikke nødvendigvis er permanent, snarere midlertidig. Denne forståelse af steder som dynamiske enheder og tilflytning som midlertidig kan være et perspektiv, der kan være nyttigt at inddrage i forsøg på at tiltrække de højtuddannede til yderområder.

UDSATTE GRUPPERS FLYTNINGER FRA BYER – MØNSTRE OG MOTIVER

I de tidligere kapitler har vi fokuseret på gruppen af højtuddannede, der flytter fra bykommuner til land- og yderkommuner. I dette kapitel ser vi nærmere på en anden gruppe af personer, der flytter fra bykommuner til land- og yderkommuner, nemlig gruppen af socialt udsatte.

Som beskrevet tidligere, er ”udsathed” et sammensat begreb. I denne rapport har vi operationaliseret begrebet i relation til arbejdsmarkedet og finder, at en relevant indikator i den henseende er, om personen er på kontakthjælp eller førtidspension, og det er således gruppen af kon-tanthjælpsmodtagere og førtidspensionister, vi beskæftiger os med i dette kapitel. Det er naturligvis en meget bred kategori, og der kan dermed både være personer i denne kategori, som er klar til at indgå på arbejds-markedet, og dermed ikke har andre problemer end ledighed og personer, som har sammensatte problemstillinger ud over ledighed. I dette kapitel ser vi på gruppen under ét.

Dette kapitel omhandler både de udsatte gruppers flyttemønstre og deres motiver og oplevelser. Ligesom for de højtuddannede ser vi i dette kapitel på ændringer over tid i tilflytningen af udsatte grupper fra bykommuner til land- og yderkommuner, vi undersøger desuden regio-nale forskelle og ser på, om de kommer i beskæftigelse, og hvilke bolig-typer de bosætter sig i. Det gør vi med udgangspunkt i registerdata fra Danmarks Statistik. Derudover ser vi på, hvilke motiver de udsatte grup-

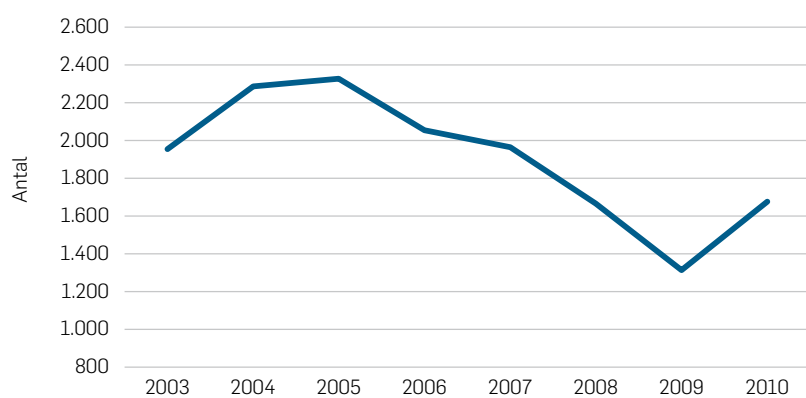
per kan have for at flytte fra bykommuner til yderkommuner. Her fokuserer vi særligt på tilflyttere til Lolland Kommune. Det skyldes, at det er en af de kommuner, som modtager flest socialt udsatte tilflyttere fra bykommuner. Det har været en udfordring at rekruttere interviewpersoner i denne gruppe. Således er belysningen af denne gruppes flyttemotiver baseret på fem kvalitative interview, og den kan derfor betragtes som et første indblik i gruppens flyttemotiver. Vi har dog mulighed for at supplere interviewene med tilflyttere med interview med to sagsbehandlere i ydelseskantoret i Lolland Kommune. Disse to sagsbehandlere har i løbet af efteråret 2013 gennemført samtaler med ca. 75 tilflyttere på kontanthjælp, hovedsageligt fra bykommuner. De motiver, vi ser i vores kvalitative interview med tilflyttere, kan dermed perspektiveres til resultaterne fra disse to sagsbehandlers resultater.

UDVIKLINGEN I ANTAL

Figur 8.1 viser udviklingen i antallet af socialt udsatte, der er flyttet fra en bykommune til en landkommune i perioden 2003 til 2010.

FIGUR 8.1

Socialt udsatte personer mellem 17 og 64 år, der flytter fra bykommuner til landkommuner. 2003-2010. Antal.

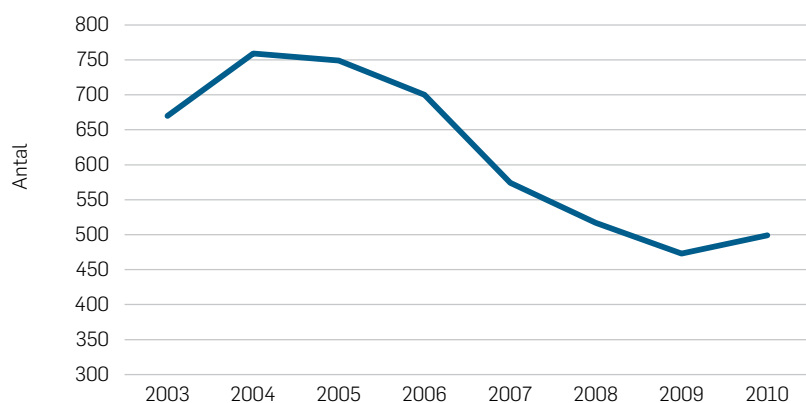
Anm.: Socialt udsatte defineres som personer på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Som det fremgår af figuren, sker der i starten af perioden en stigning i antallet, og derefter sker der fra 2005 til 2009 et kraftigt fald fra 2.327 til 1.314, hvilket svarer til et fald på 44 pct. Herefter stiger antallet igen.

Figur 8.2 viser udviklingen i antallet af socialt udsatte, der flytter til en yderkommune. Også her sker der et kraftigt fald fra 2005 til 2009 fra 749 til 473 personer, hvilket svarer til et fald på 37 pct.

FIGUR 8.2

Socialt udsatte personer mellem 17 og 64 år, der flytter fra bykommuner til yderkommuner. 2003-2010. Antal.

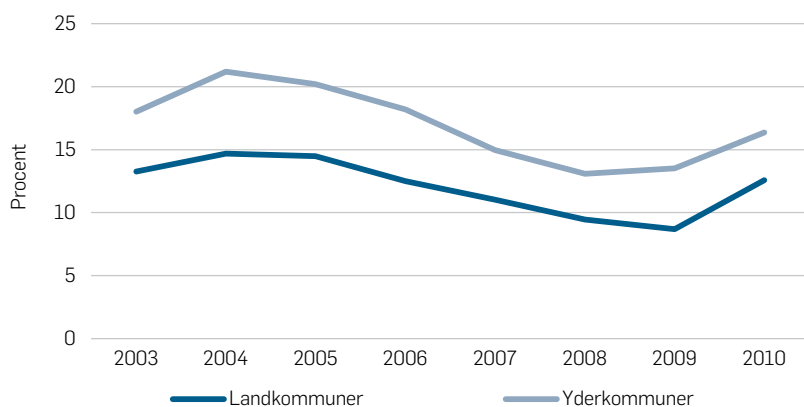
Anm.: Socialt udsatte defineres som personer på kontanthjælp eller førtidspension.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Når vi i figur 8.3 relaterer antallet af socialt udsatte til det samlede antal tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner, træder der også her et lignende mønster frem. Både blandt tilflyttere til landkommuner og yderkommuner falder andelen af socialt udsatte i perioden fra 2004 til 2009. Over hele perioden ligger andelen af socialt udsatte blandt tilflyttere til yderkommuner højere, end den gør blandt tilflyttere til landkommuner. Således ligger forskellen på omkring 5 procentpoint over hele perioden.

FIGUR 8.3

Andelen af tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner, der udgøres af socialt udsatte, særskilt for bosætningskommunetype. Procent

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
 Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

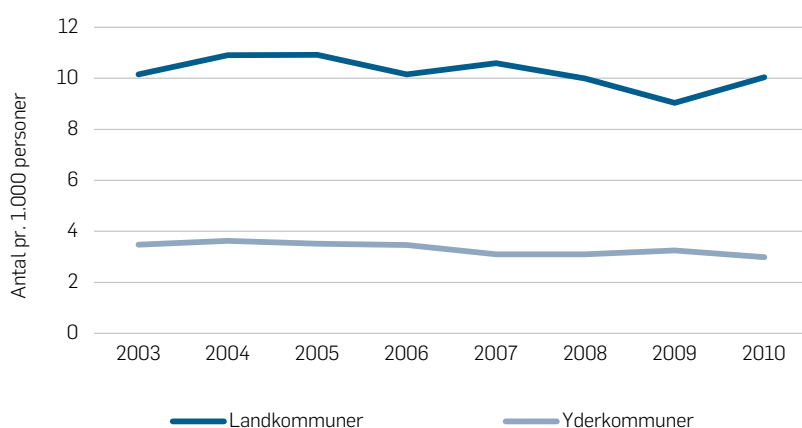
Disse tendenser i de udsatte gruppers flytninger fra bykommuner kan se ud til at være relateret til økonomiske konjunkturer, hvor både antallet og andelen af socialt udsatte blandt tilflyttere til land- og yderkommuner falder i vækstperioden og derefter stille og roligt begynder at stige efter den økonomiske krises start i 2008.

Det tyder altså på, at de udsatte gruppers flytninger fra byer kan relateres til konjunkturer, og dermed er der også sandsynlighed for, at mønsteret hænger sammen med udviklingen i antallet af socialt udsatte i byerne. Således kan en vækst i antallet af socialt udsatte i byerne medføre en stigning i antallet, og omvendt kan et fald i antallet af socialt udsatte i byerne medføre et fald i antallet af socialt udsatte fraflyttere fra byer. I bykommunerne har der været en udvikling i antallet af socialt udsatte borgere, som i høj grad svarer til udviklingen i antallet af udsatte borgere, der flytter fra byerne til land- og yderkommunerne. Således har der i bykommunerne været en stigning i antallet af socialt udsatte borgere i starten af perioden. Fra 2005 falder antallet igen, og fra 2009 til 2010 sker der en markant stigning. I figur 8.4 relaterer vi antallet af socialt udsatte, der flytter fra bykommuner til antallet af socialt udsatte i bykommunerne. Figuren viser, at antallet af socialt udsatte tilflyttere fra bykommuner til yderkommuner ligger på ca. 3 pr 1.000 socialt udsatte borgere i bykom-

munerne. Også antallet af socialt udsatte tilflyttere til landkommunerne pr. 1.000 udsatte borgere i byerne ligger nogenlunde stabilt over perioden på lidt over 10, dog med et dyk ned til 9 i 2009. Det tyder dermed på, at en del af udsvingene i antallet af socialt udsatte tilflyttere til land- og yderkommuner fra bykommunerne kan forklares med ændringer i antallet af socialt udsatte borgere i bykommunerne.

FIGUR 8.4

Socialt udsatte personer i bykommuner, der vælger at flytte fra bykommune til land- og yderkommuner, særligt for landkommuner og yderkommuner. Antal pr 1.000 personer.

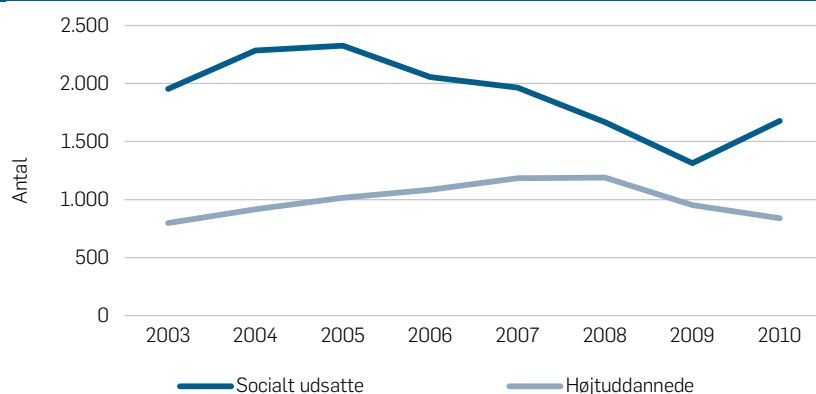
Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
 Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

HØJTUDDANNEDE VERSUS SOCIALT UDSATTE

Figur 8.5 og 8.6 sammenligner antallet af socialt udsatte tilflyttere med antallet af højtuddannede tilflyttere til henholdsvis landkommuner og yderkommuner. I begge kommunetyper er antallet af socialt udsatte tilflyttere langt højere end antallet af højtuddannede tilflyttere. Derudover viser figurerne, at de to gruppers flytninger påvirkes forskelligt af konjunkturer. Således sker der en stigning i antallet af højtuddannede tilflyttere i opgangsperioden, mens der sker et fald efter 2008. Og de modsatte tendenser gør sig gældende for de socialt udsatte.

FIGUR 8.5

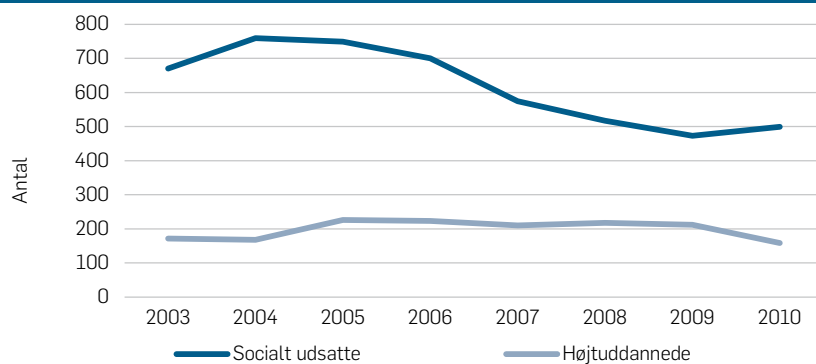
Tilflyttere mellem 17 og 64 år til landkommuner fra bykommuner, særskilt for højtuddannede og socialt udsatte, 2003-2010. Antal.

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

FIGUR 8.6

Tilflyttere mellem 17 og 64 år til yderkommuner fra bykommuner, særskilt for højtuddannede og socialt udsatte, 2003-2010. Antal.

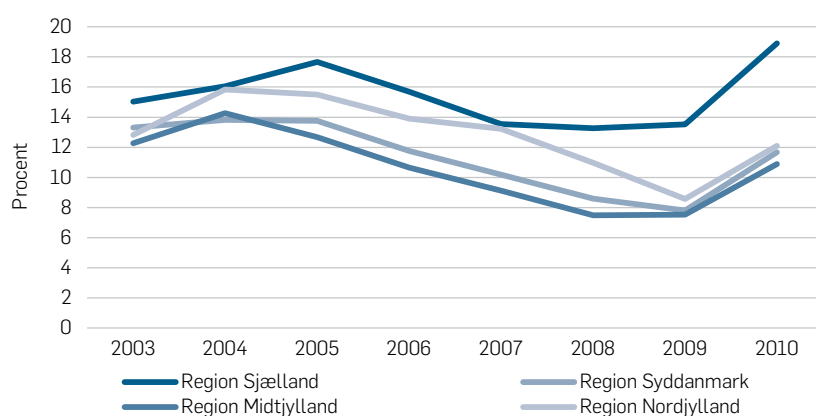
Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

REGIONALE FORSKELLE

Når vi sammenligner gruppen af tilflyttere til de forskellige regioner, ser vi, at udviklingen over tid i andelen af socialt udsatte både i landkommuner og yderkommuner følges nogenlunde ad regionerne imellem. Samtidig viser figur 8.7 og 8.8 også, at gruppen af socialt udsatte udgør en større andel blandt tilflyttere fra byerne i Region Sjælland end i de øvrige regioner. Det gælder både for landkommuner og yderkommuner. Blandt tilflyttere til yderkommuner i Region Sjælland (det vil sige Lolland Kommune, da der kun er denne ene yderkommune i Region Sjælland) ligger andelen af socialt udsatte gennem hele perioden ca. 10 procentpoint højere end hos yderkommuner i Region Midtjylland, hvor andelen er lavest. Blandt tilflyttere til landkommuner i Region Sjælland ligger andelen af socialt udsatte i begyndelsen af perioden ca. 5 procentpoint og i slutningen af perioden ca. 10 procentpoint højere end andelen blandt tilflyttere til landkommuner i Region Midtjylland. En årsag til, at andelen af socialt udsatte blandt tilflyttere fra byer er højere i Region Sjælland end i de øvrige regioner, kan muligvis findes i kommunernes nærhed til København, hvor antallet af socialt udsatte borgere er relativt stort.

FIGUR 8.7

Andelen af tilflyttere til landkommuner fra bykommuner, der udgøres af socialt udsatte, særskilt for regioner. 2003-2010. Procent.

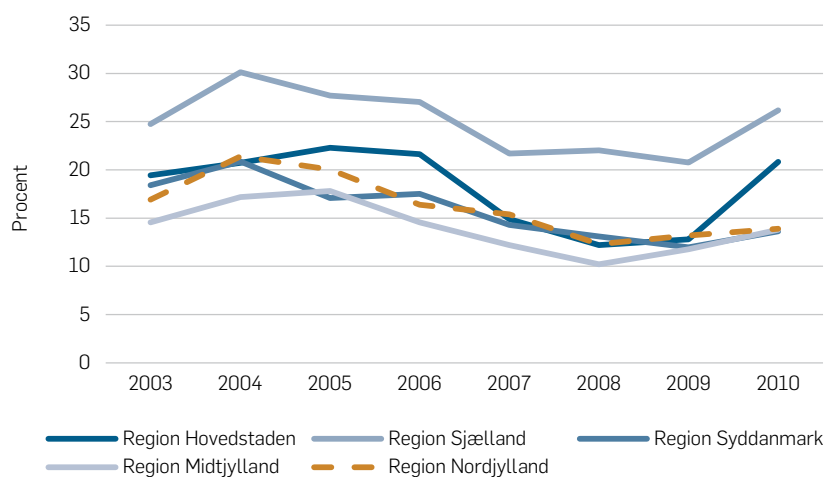

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

FIGUR 8.8

Andelen af tilflyttere til yderkommuner fra bykommuner, der udgøres af socialt udsatte, særskit for regioner. 2003-2010. Procent.

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

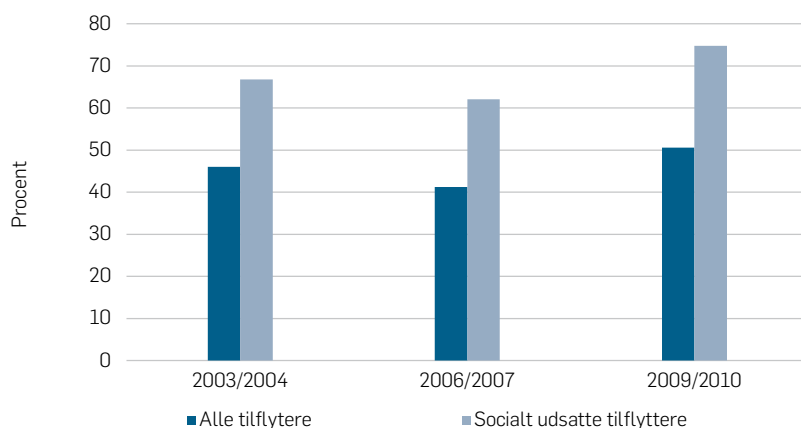
En anden årsag til regionale forskelle i antal socialt udsatte tilflyttere kan findes i forskelle i boligmarkedet. Det ser vi nærmere på i det følgende afsnit.

BOLIGTYPER

En relativt høj andel af de socialt udsatte tilflyttere bosætter sig i lejeboliger. Derfor kan muligheder på lejeboligmarkedet være med til at forklare tilflytningen til land- og yderkommuner, ligesom regionale forskelle i tilflytningen også kan hænge sammen med regionale forskelle i boligmarkedet. Figur 8.9 viser, at de udsatte grupper er langt mere tilbøjelige til at flytte ind i en lejebolig, når vi sammenligner med den samlede gruppe af tilflyttere.

FIGUR 8.9

Andelen af tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner, der bosætter sig i en lejebolig, særligt for alle tilflyttere og socialt udsatte tilflyttere. 2003-2010. Procent.

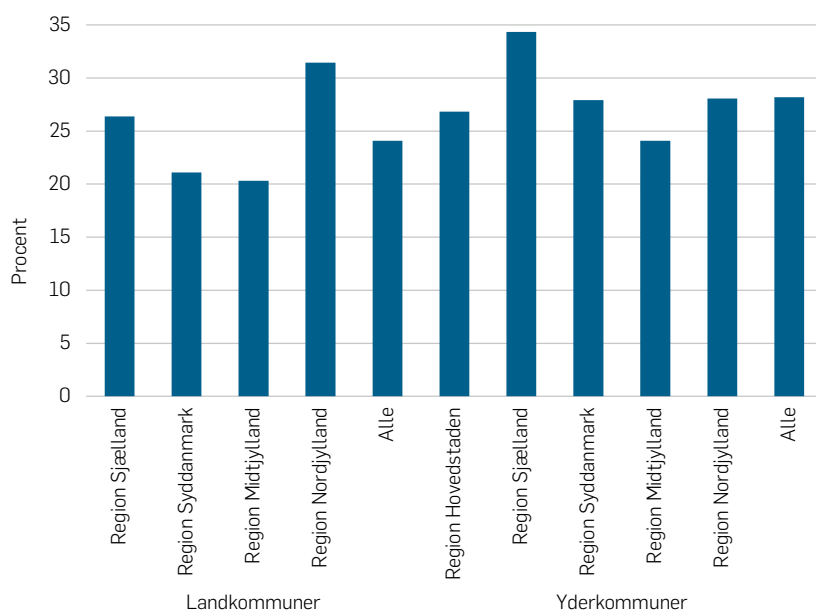

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

For nogle af de socialt udsatte er det private udlejningsmarked særlig attraktivt. Figur 8.10 viser, at der blandt de socialt udsatte tilflyttere i landkommunerne er 24 procent og i yderkommunerne er 28 pct., der bosætter sig i privat udlejning. Figuren viser også, at Region Sjælland også her skiller sig ud, idet en højere andel af de udsatte tilflyttere her bosætter sig i privat udlejning end i de øvrige regioner. I yderkommuner i Region Sjælland (det vil sige Lolland Kommune) er det i 2010 hele 34 pct. af de tilflyttede socialt udsatte fra bykommuner, der bosætter sig i privat udlejning. Også i landkommuner i Region Nordjylland er andelen høj, nemlig 31 pct.

FIGUR 8.10

Andelen af socialt udsatte tilflyttere, der bosætter sig i privat udlejning, særskilt for landkommuner og yderkommuner samt regioner, 2010. Procent.

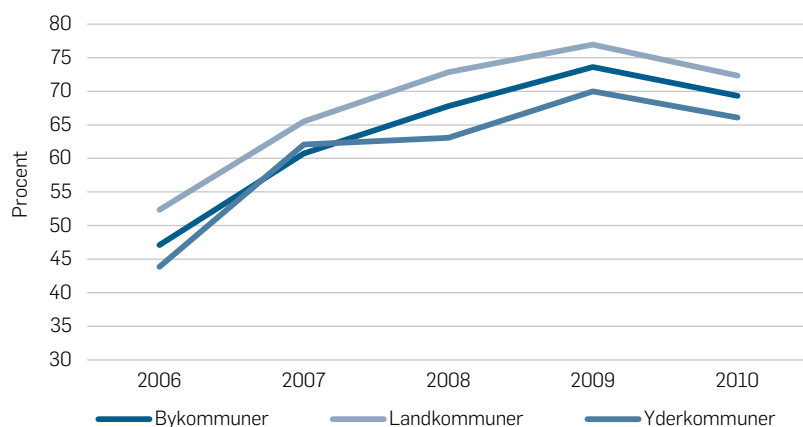

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

Det skal nævnes, at denne gruppe både indeholder personer på kontanthjælp og personer på førtidspension. Derfor er der personer inden for kategorien, som man ikke kan forvente, kommer i job. Sammenligner vi de socialt udsatte, der i 2005 flyttede til en yderkommune, og dem, der flyttede til en landkommune, med dem, der blev i en bykommune, ser vi, at det i højest grad er dem, der flytter til landkommunerne, der kommer i beskæftigelse. De, der flytter til en yderkommune, følger nogenlunde den samme udvikling som dem, der bliver i en bykommune de første to år efter flytningen. Derefter falder andelen af personer i beskæftigelse i yderkommunerne. Dette fald kan muligvis forklares med, at faldet i beskæftigelsen i denne periode er større i yderkommunerne end i de øvrige kommuner. Figur 8.11 kan også tyde på, at gruppen af socialt udsatte tilflyttere til yderkommunerne er lidt længere fra arbejdsmarkedet end de socialt udsatte tilflyttere til landkommunerne.

FIGUR 8.11

Andelen af socialt udsatte personer, der kommer i job, særskilt for, om de bliver i bykommuner og om de flytter fra bykommuner til henholdsvis landkommuner og yderkommuner i 2005. 2006-2010. Procent.

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

KARAKTERISTIK

Tabel 8.1 tegner en karakteristik af de personer, som er flyttet fra en bykommune til en land- eller yderkommune siden 2003 og fortsat er bosat i en land- eller yderkommune i 2010. Som det fremgår af tabellen, ligger gennemsnitsindkomsten for denne gruppe, ikke overraskende, markant under gennemsnitsindkomsten for samtlige tilflyttere fra bykommuner, som for tilflyttere til landkommuner ligger på 295.464 kr. og for tilflyttere til yderkommuner ligger på 264.921 kr.

TABEL 8.1

Karakteristik af socialt udsatte personer i alderen 17 til 64 år, der i perioden 2003-2010 er flyttet fra en bykommune til en land- eller yderkommune, særskilt for landkommuner og yderkommuner.

	Landkommuner	Yderkommuner
<i>Køn</i>		
Kvinder, pct.	50,5	49
<i>Personindkomst¹</i>		
Gennemsnit, kr.	184.947	181.815
Median, kr.	184.909	180.846
Standardafvigelse, kr.	68.075	70.938
<i>Alder</i>		
Gennemsnitsalder	41,2	42,9
Median	40	43
Standardafvigelse	12,2	12,2
<i>Familie</i>		
Antal børn	0,6	0,6
Antal i husstand	3,7	3,1

Anm.: Tabellen tegner en karakteristik af personer mellem 17 og 64 år, der er flyttet fra en bykommune til en land- eller yderkommune i perioden 2003 til 2010 og stadig er bosat i tilflytningskommunen i 2010, og som er på kontanthjælp eller førtidspension..

1. Personindkomst er den personlige indkomst i alt eksklusiv den beregnede lejeværdi af egen bolig og før fradrag.

Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik.

I gennemsnit har gruppen af socialt udsatte tilflyttere færre børn end de øvrige tilflyttere, men samtidig er de i gennemsnit flere pr. husstand. Det kan altså tyde på, at der i denne gruppe i højere grad er flere voksne, der deler en bolig. Dette er ikke altid uden problemer, som en tilflytter på kontanthjælp fortæller:

Nej, nej, vi deler hele lejligheden. Vi har 150 kvadratmeter, så hun bor nede i stuen, og vi havde så min selvvalgte bror, der boede her også på et tidspunkt. Han boede derinde, men han er så stukket af (...). Ja, han skylder os nogle penge, som han ikke lige syntes, han gad at betale tilbage, så han pakkede sine ting, og så smuttede han.

SAMMENSATTE PROBLEMER

I det kvalitative materiale får vi desuden et indtryk af, at gruppen af socialt udsatte tilflyttere er en sammensat gruppe med varierende problemstillinger. Når sagsbehandlere i Lolland Kommune lister de typer af problematikker, som de oplever, at de udsatte i varierende grad har, så peger de på gæld til private eller offentlige aktører eller til almene boligselska-

ber. Derudover peger de på misbrugsproblemer og psykiske og fysiske lidelser. Endelig peger de på en rastløshed, som også har betydning for flyttemønsteret hos personerne i denne gruppe og den måde, de forholder sig til deres bosted på. En tilflytter på kontanthjælp fortæller her om nogle af de problematikker, hun oplever:

Altså, jeg ville jo gerne [finde et arbejde.]. Altså, det ville jo gøre tingene væsentligt nemmere. Både økonomisk og alting. Men jeg er ikke klar til fuldtidsjob nu. Det ved de også godt inde på jobcentret, min sagsbehandler der. Det er han godt klar over, det kan han jo ikke, vel? Og så er problemet jo også, at jeg har haft det der tidligere misbrug, så jeg kan jo faktisk ikke rigtig bruge min uddannelse som social- og sundhedsassistent, vel? Jeg ved ikke, jeg skal ikke være en, der går rundt og deler piller ud (...). For den vil altid sidde i mig, altid. Sempelthen. Så jeg ved ikke. Det gør også, det bliver superfrustrerende, for hvad kan jeg så få af job? For så er jeg ikke uddannet som noget længere.

Og en anden tilflytter fortæller, at hun også var på kontanthjælp, inden hun flyttede:

Der var jeg også på kontanthjælp. Det har jeg været on and off, siden min mor døde, og det gjorde hun i 2002, hvor jeg gik ned med depression og angst og ... Der har været lidt oven i hovedet, der skulle løses, og det er så heller ikke blevet løst helt endnu.

Økonomiske vanskeligheder er noget, der præger denne gruppes hverdag. Her fortæller en tilflytter om sin indkomst og sine udgifter:

Åh, det er de næste 6 måneder, jeg skal leve for de der under 5.000 kr. (...). Altså, min rene husleje og det, vi betaler af på indskud, det er bare de 3.500 ud af de 4.900, jeg får. Og jeg har også andre fællesregninger sammen med hende nedenunder til tv, min telefonregning, der skal betales, hvis det er, kommunen vil have fat i mig. Ja, jeg ved ikke, hvordan det er, de vil have, at jeg skal få det til at hænge sammen. Og det rådighedsbeløb som de siger, man skal have, det har jeg i hvert fald slet ikke.

De økonomiske vanskeligheder, som nogle af de udsatte tilflyttere oplever, hænger sammen med, at de har noget gæld, som de skal betale af på. Her fortæller en tilflytter, at hun ikke kan få hjælp til et indskud til en

bolig, fordi hun i forvejen har sådan et type lån i den kommune, hun er flyttet fra:

Jeg har ét [lån til indskud], jeg betaler af på fra Odense Kommune, så jeg tvivler på, at de [kommunen] siger ja til et mere. Det var så et bankgaranteret lån, jeg fik der, så det er sådan set banken, der har lånt mig pengene, men det er kommunen, der garanterer for det. Så jeg ved faktisk ikke, om jeg ville kunne få indskudslånet, men sådan som min økonomiske sagsbehandler hun ter sig lige nu, så tror jeg ikke, at jeg skal komme og spørge hende, om hun vil låne mig flere penge. I hvert fald ikke, før jeg har fået betalt dem af, som jeg skylder dem.

Nogle af de udsatte tilflyttere tumler også med forskellige sociale problemstillinger. De kan have svært ved at komme ud af deres bolig eller ved at passe boligen. En tilflytter fortæller for eksempel, at hun har fået tildelt en bostøtte fra kommunen:

Jeg har en bostøtte, der kommer som regel en gang om ugen. Fordi jeg har lidt problemer med at komme ud. Jeg er ikke så glad for at møde nye mennesker og sådan noget.

En anden fortæller, at det ofte er et sammensurium af handlinger og hændelser, der gør, at hun ender i nogle vanskelige situationer. At hun ikke altid har styr på konsekvenserne af sine handlinger:

Altså, jeg vil sige, at jeg tror, at jeg er rigtig god til selv at sætte mig i de situationer, hvor tingene somme tider går lidt i ged. Jeg ved ikke, hvorfor jeg gør det, det sker bare helt automatisk. Jeg gør somme tider nogle ting, hvor jeg ikke lige tænker over konsekvenserne. Og så når det er sket, så er det sgu lidt for sent, ikke?

Med udgangspunkt i interviewene med tilflyttere og med sagsbehandlere fra Lolland Kommune kan det tyde på, at en del af tilflytterne fra bykommuner, der er på kontanthjælp, har tunge problemer og derfor i mange tilfælde ikke umiddelbart kan indgå på arbejdsmarkedet. Der er dog også eksempler på tilflyttere, der efter en periode i kommunen er startet på en uddannelse.

MOTIVER FOR AT FLYTTE TIL YDERKOMMUNER

Ud fra interview med tilflyttere og sagsbehandlere kan vi identificere fire overordnede motiver i socialt udsatte personers flytninger fra bykommuner til yderkommuner, dog med fokus på Lolland Kommune:

- En gennemgående og dominerede grund til tilflytningen til yderkommunen er muligheden for at få en relativt billig privat lejebolig med et lille eller intet indskud.
- Nogle af de socialt udsatte tilflyttere oplever (relateret til ovenstående), at deres drøm om et idyllisk hus på landet med plads til deres dyr kan blive indfriet i yderområdet.
- Flere af de socialt udsatte tilflyttere til yderkommuner har familie i tilflytningskommunen. Nogle er selv vokset op der og har et netværk, som de gerne vil tilbage til.
- Blandt de socialt udsatte tilflyttere er der personer, som ønsker at komme væk fra bymiljøet. Det kan både være, fordi de har haft en negativ omgangskreds, at de ikke trivedes i deres boligområde, eller at de har svært ved at være i miljøer, hvor der er mange mennesker, og derfor ønsker at komme ud af byen til et sted, hvor de til en vis grad kan leve mere isoleret.

Gennemgående er det det forhold, at jobmulighederne stort set er fraværende, som er årsag til denne gruppes flytninger. Det kan skyldes, at en del af dem, vi og sagsbehandlere i Lolland Kommune har haft kontakt med, ikke umiddelbart anser sig selv som arbejdsmarkedspart. Der er dog stadig krav om straksaktivering for alle tilflyttere på kontanthjælp til Lolland Kommune. Et andet gennemgående træk er, at deres manglende bindinger til et job eller en uddannelse betyder, at de udgør en særligt mobil gruppe.

BOLIG

En gennemgående årsag til, at personer med kontanthjælp eller på førtidspension flytter til områder som Lolland Kommune, skal findes i nogle af de problemstillinger, vi tidligere beskrev hos gruppen. Både i interview med tilflyttere og ud fra interview med sagsbehandlere i Lolland Kommune træder et mønster frem, hvor det lokale boligudbud har stor betydning for tilflytningen. Som nævnt er der flere personer fra denne

gruppe, der har gæld. Nogle skylder penge til boligselskaber og har derfor begrænsede muligheder for at bosætte sig alment, hvis det er samme boligselskab. Andre har tidligere fået lån fra tidligere bosætningskommuner til indskud til bolig og kan derfor ikke få bevilget flere af den type lån. En sagsbehandler i Lolland Kommune fortæller:

Vi har også nogle, der er stukket af fra almennyttigt boligselskab, hvor de har raseret en lejlighed for 60.000. Den kan vi jo ikke gå ind og betale. Så den gæld har de jo også, og den gør så også, at de ikke kan komme tilbage i et alment boligselskab. Før de har betalt den gæld, så kommer de ikke tilbage. (...) Den kan godt have betydning for, om de vælger det private eller ej. (...) For det er faktisk sådan, at man bliver overrasket, hvis de skal i almennyttigt. Det er som regel et eller andet hus, de har fundet et eller andet sted ude på landet.

Blandt andet af disse årsager søger de efter privat udlejning, fordi det er i den sektor, at det oftest er muligt at få en bolig uden at skulle lægge et indskud eller forudbetalt leje. Flere af interviewpersonerne fortæller om, at tilflytterne får aftaler med de private udlejere om, at de løbende kan betale af på indskuddet. Det betyder også, at det i mange tilfælde ikke er området som sådan, tilflytterne søger, men muligheden for at få en bolig, de kan betale. En sagsbehandler fra Lolland Kommune fortæller:

Nej, de tager ikke steder. De går ind og finder en hjemmeside, der har mange boliger. Og så tror jeg, at de søger på det hele. Og så er det den, der er billigst.

Og en tilflytter fortæller om sin boligsøgningsproces:

Ja, da jeg sad og kiggede, så sad jeg og kiggede sådan lidt over det hele. Det var ikke sådan geografisk bestemt, det var sådan mere, hvor det var nemt at få noget. Også fordi der var jeg stadigvæk på kontanthjælp. Så jeg havde stadigvæk ikke rigtig noget, der bandt mig nogle steder til. Uddannelse eller job. Så det var bare at kigge, hvor der var noget. Enten billigt, men også hvor jeg kunne betale af på indskud. Og det kunne jeg så der.

Det betyder, at man i kommunen oplever, at der kommer tilflyttere, som ikke har set boligen, inden de flyttede ind, og som ikke kender området, som boligen ligger i. En sagsbehandler fortæller:

Men vi har også nogle, som kommer herved, hvor man så siger: ”Hvorfor valgte du lige præcis Nakskov?” Jamen, det var en billig bolig. Og de ved faktisk ikke, hvor de er henne. Når man så skal fortælle dem, hvor de skal i aktivering, eller hvordan de finder en bank, så skal man tegne det på et kort, for de ved faktisk ikke, hvor de er henne (...). Der er faktisk ret mange personer på kontanthjælp, som har en stor gæld, både til det offentlige og det kommunale. Og det overskygger meget.

Gæld til det offentlige kan således betyde, at disse tilflyttere søger over i det private udlejningsmarked. Derudover kan der også for nogle af disse tilflyttere være nogle boligdrømme, som de ser kan opfyldes i det private udlejningsmarked på Lolland. Det kan være drømmen om et hus på landet. En sagsbehandler fortæller:

Mange af dem vil jo også gerne have de her store huse ude på landet med 180 kvadratmeter. Så har de jo dyr med også. Og så er det jo idyllisk på landet. Det er det også om foråret, og om sommeren er det rigtig dejligt derude. Men en byboer, der kommer ud på landet, og vi så når til efteråret, og der er snestorm og sneen ligger ned der om huset, så synes de ikke, det er så idyllisk længere.

De interviewede sagsbehandlere i Lolland Kommune fortæller, at nogle af de private udlejningsboliger ikke er i god stand. Det betyder, at tilflytterne ofte søger videre til andre boliger. En sagsbehandler fortæller:

Og så er der mange dårlige boliger. De udlejere gør ikke det, de skal. Det kan så også godt være, at lejen ikke er så høj, men det kan ikke nytte noget, hvis man ikke kan bo der på grund af fugt og utætheder, og hvad det kan være.

En anden sagsbehandler fortæller:

Og så er det, at de [tilflytterne] finder de her lejemaal i aviserne eller på nettet, og så siger de ja tak og ringer ned, og så kan de flytte ind i morgen. Når der så er gået en måned, er der fugt og

skimmelsvamp, og der er ikke isoleret, og varmekilden er alt for dyr, for så er det olie eller elvarme, og så har de lavet en eller anden afdragsordning på indskud, for det skulle de heller ikke betale, og så står de jo faktisk der rigtig dårligt. Uden bolig uden netværk uden noget som helst.

Sagsbehandlerne fortæller, at der også er gode private udlejningsboliger i området. Men de er sværere at få adgang til, fordi de ikke så ofte er ledige. De socialt udsatte tilflyttere fra bykommunerne flytter oftere til udlejningsboliger af dårlig kvalitet – boliger som af samme grund ofte er ledige. Derfor oplever sagsbehandlerne også, at der er tilflyttere, som kommer for at søge om indskud til at komme over i en bedre bolig. En sagsbehandler fortæller:

Når jeg kigger på, hvor mange vi har, der søger indskud til andre lejligheder, som bor her i forvejen, er det rigtig mange. Hvor de siger, at det er simpelthen så elendigt. Og så er der børn. Og vi bliver nødt til at vurdere ud fra, om der kan bo børn i sådan noget der.

Særligt når der er børn, anbefaler sagsbehandlerne, at de flytter over i en almen lejlighed, som det også er relativt let at få i området. Dog kan indskuddet igen være en hindring. En sagsbehandler fortæller:

Især med børnefamilier, der anbefaler jeg kraftigt en almen bolig, da der er den sikkerhed. Man ved, at der er en vicevært, der holder øje. Og man ved, at hvis der er noget, så er der også flere mennesker i ejendommen. Det er bare en større sikkerhed med almennyttige i stedet for alle de der private udbud.

Flere af tilflytterne flytter altså til Lolland uden forhåndskendskab og alene på grund af muligheder for at få en bolig uden at skulle betale indskud. Andre har et netværk eller kendskab til området i forvejen. Her fortæller en tilflytter, at hun flyttede til Lolland, fordi hun havde en ven, hun kunne bo hos. Igen har det dog betydning, at hun kunne flytte ind uden at skulle betale indskud:

Jamen, jeg skulle være ude af min lejlighed i Odense, jeg havde haft sammen med min ekskæreste. Han havde fundet en ny, så han flyttede sin adresse fra første januar, og så havde jeg ikke li-

ge råd til at bo der mere. Der var lejligheden for dyr (...). Så måtte jeg finde på noget nyt. Og så havde jeg en gammel skolekammerat, jeg har kendt siden '99, som så boede i [bynavn] og havde et ekstra værelse. Så kunne jeg komme ned og leje ved ham, fordi der ikke lige var andre muligheder på det tidspunkt (...). Ja, altså jeg kender området, og jeg er vokset op de første ti år af mit liv i [bynavn]. Og så har jeg været frem og tilbage og forsøgt at tage min uddannelse, også i [bynavn].

NETVÆRK OG FAMILIE

I interview både med tilflyttere og sagsbehandlere træder der også et motiv frem, som er tættere relateret til familie og netværk. Flere tilflyttere har familie, ofte forældre, i området, som de flytter tilbage til. Det kan dels være, fordi de nu selv har fået børn, og derfor sætter pris på at være i nærheden af bedsteforældre, som så kan hjælpe i hverdagen. Men det kan også være, fordi de har været igennem vanskelige hændelser, og derfor søger tilbage til forældrene, som de kan læne sig op ad. En sagsbehandler fortæller:

Mange af dem kommer selv herfra. Så er de rykket væk, og så bor forældre og søskende osv. her nede, og så kommer de tilbage. Mange af de unge, de flytter hjem igen. Vi har haft nogle, der har været ude og læse i København og sådan nogle ting, og så er de færdige med uddannelse, hvor der så åbenbart er gået et eller andet skævt, og så kommer de tilbage til deres mor eller far. Hvor de så er en del tid.

En anden sagsbehandler fortæller:

Der er også nogle, der er flyttet herfra for at tage uddannelse, og magter det ikke og så kommer tilbage. Hvor det så har været et nederlag at flytte til en storby og starte op på noget, man så ikke har kunnet klare. Og der tænker man: Hvad hjælper det at flytte tilbage hertil, hvor der ikke er så mange uddannelser? Men det gør de så, fordi de synes, det er lidt uoverskueligt at skulle være derinde selv og så ikke klare det. Og hvad skal man så? Så flytter de tilbage.

En tilflytter fortæller her om en hændelse, der betød, at hendes liv ændrede sig for en periode, og at hun derfor fik brug for at være i nærheden af sine forældre. En tilflytter på kontanthjælp fortæller:

Jeg arbejdede på et lille værthus i [forstad til København], da jeg boede dér. Og så blev jeg udsat for væbnet røveri. Og dem [røverne] fandt de aldrig. Jeg begyndte at få noget forskellig angst og havde det rigtig skidt, når jeg var nede i centeret. Man vidste aldrig, om de gik lige forbi én. De ville jo sagtens kunne kende mig igen. Men de havde jo masker på. Og jeg ville jo aldrig nogensinde kunne kende dem. Jeg synes, det var skideubehageligt. Så begynder jeg at mure mig selv mere og mere inde. Og ja, så begyndte jeg at være meget nede hos mine forældre. Så til sidst købte min mor et hus dernede, som jeg så flyttede ind i. Det var dejligt.

Nærheden til familie kan således også have betydning for tilflytningen af socialt udsatte personer. Der er i gruppen af tilflyttere personer, som af den ene eller anden grund søger hjem til forældrene. Derudover er der også flere, der oplever en tryghed ved at komme ud af byen. Som denne tilflytter fortæller:

Ja, jeg er mere tryk hernede. Hvorfor det ved jeg egentlig ikke, vel. Men det er vel også tildels det der med, altså, der har jo været meget med her [hendes tidligere boligområde], folk der bare bliver overfaldet, når de går på gangstierne og sådan noget. Det hører jeg ikke rigtig noget om lige i [den landsby, hun er flyttet til], vel? (...) Ja, det betyder meget.

Der er også nogle, der flytter til en yderkommune for at komme ud af byen. Det kan være, fordi de boede i et boligområde, som de følte sig utrygge i, eller fordi de har været en del af et netværk, som de gerne vil ud af. Endelig er der eksempler på personer, som søger ud af byen, fordi de ikke ønsker at bo så tæt op af andre mennesker. En sagsbehandler fortæller:

Det kan det sagtens være, at de føler, at hernede er der ligesom mere luft. Så søger de hened, for så kan de få lov til at isolere sig en anelse. Personer med psykiske lidelser kan jo være nogle, der gerne vil isolere sig lidt. Og det gør man jo på en lille landejendom ude i landsbyerne. Der er man sådan, kan lidt bo der som eneboer.

Også en tilflytter har den oplevelse:

Ja, og så har jeg det egentlig bedst ved bare at gå og passe mig selv. Så jeg har ikke brug for så mange mennesker. For mange mennesker, det er tværtimod for meget for mig. Det har jeg det ikke så godt med.

Omvendt kan der være nogle, der søger det mindre lokalsamfund, hvor man i højere grad kender naboen, end man gør i storbyen. En sagsbehandler fortæller:

Jeg oplever i hvert fald, at nogle af dem er blevet trætte af den store by. Trætte af, at man kan bo i en opgang og ikke kende nogen. Sådan lidt ensomhed på en eller anden måde kan man godt fornemme på nogle af dem. Og så kommer de herved. (...) Så måske er det også en årsag til noget af det.

MIDLERTIDIG ELLER VARIG BOSÆTNING

Interviewmaterialet tegner desuden et billede af en gruppe, som generelt flytter meget. Sagsbehandlere fortæller, at nogle af de socialt udsatte tilflyttere har en historie, hvor de generelt har flyttet meget rundt. Det kan der være forskellige årsager til. En sagsbehandler fortæller:

Ja, det kan være dårlige boliger, de flytter fra og prøver på at få noget, der er bedre. Måske også nogle gange, fordi de skal i noget aktivering, de ikke bryder sig om, og hvor ikke er andre tilbud til dem. Og så hører man også det der: ”Jeg kunne ikke med min sagsbehandler. Vi var gået skævt af hinanden”. (...) Og det kan også være væk fra privat gæld, nogle der måske kommer og banker på om aftenen og sådan noget.

Samme sagsbehandler fortæller videre:

Der er nogle, der vælger simpelthen at lade være med at betale huslejen og bruge de penge til noget andet.

Denne tilflytters historie kan også give et indtryk af, hvorfor de udsatte grupper måske flytter oftere:

Nej, min veninde blev uvenner med min bror. Så hun sagde lejemålet op. Og jeg kender lidt min bror, så jeg tænkte, at jeg

skulle ikke risikere at sidde her med en husleje på 7.000 kr. helt alene, fordi selvom det godt lige kunne lade sig gøre, at jeg kunne betale huslejen, så synes jeg ikke, at det ville være særlig sjovt. Så jeg valgte jo så også at sige lejemålet op og så håbe på, at der dukkede noget op. Det har der så foreløbig ikke gjort. Det er det der med at finde nogle private udlejere, som stadig vil gå med til, at man betaler af på indskuddet.

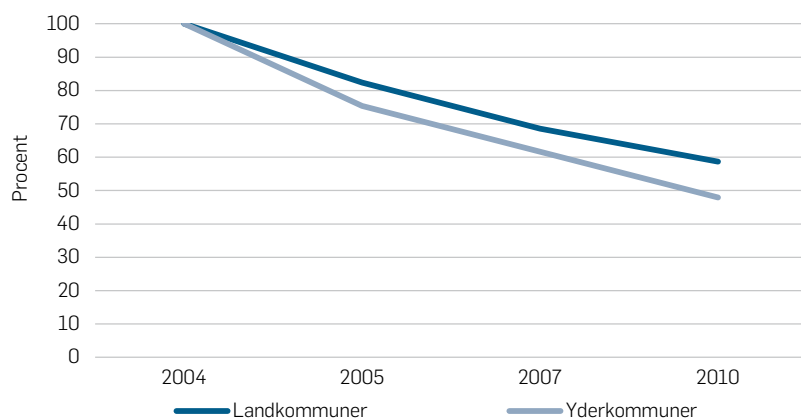
For nogle er det også en rastløshed, der fører til, at de flytter oftere. Det fortæller denne tilflytter om:

Jeg bor som regel i min kuffert. Jeg plejer at flytte omkring hvert andet år, for så bliver jeg sådan lidt rastløs, og så skal der ske noget nyt. Det var så ikke lige planen, at jeg skulle flytte lige nu – det var ikke lige med i mine planer. Men det blev det så lidt til. Fordi jeg plejer kun at flytte, hvis det er, jeg ved, at jeg har et sted at flytte hen. Altså, jeg har ikke noget imod at flytte. Og så lige nu, der har jeg kun, hvad jeg har på værelset at flytte med. Det er jeg så også ved at få raget lidt ud i. Netop fordi jeg så ikke skal flytte på så meget her. Så alt, hvad der hedder møbler herinde, det ryger bare ud, hvis det ikke bliver solgt. Det ryger bare på genbrugen.

Når vi ser på det statistisk, kan vi dog ikke se de store tendenser til, at gruppen af socialt udsatte tilflyttere fra byerne flytter oftere end andre tilflyttere. Figur 8.12 viser, hvor stor en andel af socialt udsatte tilflyttere fra bykommuner, der de efterfølgende år fortsat er bosat i en yder- eller landkommune. Som det fremgår, bliver de i lidt mindre grad boende i yderkommuner end i landkommuner. Sammenligner vi disse mønstre med mønstrene for samtlige tilflyttere, ser vi ikke markante forskelle. Det kan dog være, fordi vi i statistikken ikke registrerer flytninger inden for kommunegrænser og ej heller mellem landkommuner eller mellem yderkommuner. Det vil sige, at de socialt udsatte tilflyttere kan flytte mellem yderkommuner eller inden for kommunegrænser, uden at det vil komme frem i dette dataudtræk

FIGUR 8.12

Andelen af socialt udsatte personer, der er flyttet fra en bykommune i 2004 og som fortsat er bosat i en land- eller yderkommune, særskilt for landkommuner og yderkommuner. Procent.

Anm.: Socialt udsatte defineres som personer mellem 17 og 64 år på kontanthjælp eller førtidspension.
Kilde: Registerdata, Danmarks Statistik..

SAMMENFATNING

Antallet af socialt udsatte, her defineret som personer på kontanthjælp eller førtidspension, tilflyttere fra bykommuner både til land- og yderkommuner steg i starten af undersøgelsesperioden og faldt derefter fra 2005 og frem til 2009, hvorefter antallet igen steg. Også andelen af socialt udsatte blandt tilflyttere fra bykommuner til både land- og yderkommuner følger de samme tendenser, men den begyndte dog at stige allerede i 2008 for yderkommunernes vedkommende. I bykommunerne har der været en tilsvarende udvikling i antallet af borgere, der er socialt udsatte. Relateres udviklingen i antallet af socialt udsatte, der flytter fra bykommunerne til land- og yderkommuner, tyder det på, at udviklingen i antallet af socialt udsatte borgere i bykommunerne kan forklare udviklingen i antallet af socialt udsatte tilflyttere fra bykommuner til land- og yderkommuner.

Der er visse regionale forskelle i tilflytningen af socialt udsatte fra bykommuner. Således har både land- og yderkommuner i Region

Sjælland en større andel af udsatte blandt deres tilflyttere fra byer, end vi ser i de andre regioner. Dette kan dels skyldes nærheden til København og dels det private udlejningsmarked. Således er der en større andel af de socialt udsatte tilflyttere til land- og særligt yderkommuner i Region Sjælland, der flytter i privat udlejning.

Muligheder på det private udlejningsmarked udpeges netop som en årsag til de udsatte gruppers tilflytning til Lolland Kommune, både af de interviewede tilflyttere selv og af sagsbehandlere i Lolland Kommune. Her drejer det sig dels om mulighederne for at få adgang til en bolig uden af skulle betale indskud og forudbetalt leje. Dels drejer det sig om muligheden for at få adgang til en relativt billig landejendom eller lignende, hvor der er have og plads til dyr.

Nærhed til netværk og familie er en anden årsag til, at udsatte grupper flytter til yderkommuner. Både blandt de interviewede tilflyttere og gennem interview med sagsbehandlere i Lolland Kommune træder dette motiv frem. Således er flere af tilflytterne selv opvokset i egnen, og søger dermed tilbage til netværk og familie.

På baggrund af interview kan vi konstatere, at det tyder på, at tilflyttere på kontanthjælp og førtidspension til Lolland Kommune ofte har mange, sammensatte problemstillinger. Således er det en gruppe, der ofte har gæld til kommuner og/eller til almene boligselskaber. Det betyder, at de ikke kan få et lån fra kommunen til et indskud i en bolig, ligesom de i nogle tilfælde er afskåret fra muligheden for at få en almen lejebolig. Det er en årsag til, at de søger over i det private udlejningsmarked. Derudover er det en gruppe, hvor der kan være tale om komplekse problematikker i form af misbrugsproblemer samt psykiske og fysiske problemer. Derfor kan en bolig på landet i ro og væk fra bymiljøet for nogle være tiltrækkende.

Både i interview med tilflyttere og med sagsbehandlere fremstår gruppen af udsatte tilflyttere som mobile og som personer, der ofte flytter. Når vi ser på statistikken er der ikke markante forskelle på de udsatte tilflyttere og samtlige tilflyttere i forhold til, hvor længe de bliver boende i en land- eller yderkommune. Det kan dog være, fordi vi i statistikken ikke registrerer flytninger inden for kommunegrænser og ej heller mellem landkommuner eller mellem yderkommuner.

Når vi sammenligner de socialt udsatte gruppers flyttemønstre med de højtuddannedes flyttemønstre viser der sig nogle forskelle. En markant forskel er, at andelen af tilflyttere, som er socialt udsatte falder i

perioder med højkonjunktur og stiger i vækstperioder, mens det modsatte gør sig gældende for højtuddannede personer. Når vi ser på forskelle mellem gruppen af tilflyttere til henholdsvis land- og bykommuner, fremgår det, at andelen af socialt udsatte blandt tilflyttere til yderkommuner er højere end blandt tilflyttere til landkommuner. Omvendt er andelen af højtuddannede tilflyttere til landkommuner højere end blandt tilflyttere til yderkommuner. Også i forhold til flyttemotiverne kan vi identificere nogle forskelle. Således har jobmuligheder ikke en afgørende betydning for de socialt udsatte gruppers flytninger til yderområder, hvilket de har for de højtuddannede tilflyttere. Motiver, der vedrører netværk og tilknytning til tilflytningsområdet, samt ønsker om at komme ud af byen, tættere på naturen og ud i et mindre lokalsamfund, kan findes både blandt de højtuddannede og de socialt udsatte tilflyttere. Blandt de socialt udsatte tilflyttere til yderområder er der dog et langt større fokus på et begrænset råderum og manglende valgmuligheder i forhold til bosætningen. Dermed illustrerer denne undersøgelse relevansen af at undersøge flytninger og flyttemotiver blandt forskellige grupper i befolkningen (Bijker m.fl., 2012; Bijker & Haartsen, 2012; Grimsrud, 2011; Halfacree, 2008 og 2012; Milbourne, 2007).

BILAG

BILAG 1 KOMMUNETYPEN

BILAGSTABEL B1.1

Kommuner efter kommunekategori og region.

Kommunenavn	Kommunekategori	Region
København	Bykommune	Region Hovedstaden
Frederiksberg	Bykommune	Region Hovedstaden
Ballerup	Bykommune	Region Hovedstaden
Brøndby	Bykommune	Region Hovedstaden
Dragør	Bykommune	Region Hovedstaden
Gentofte	Bykommune	Region Hovedstaden
Gladsaxe	Bykommune	Region Hovedstaden
Glostrup	Bykommune	Region Hovedstaden
Herlev	Bykommune	Region Hovedstaden
Albertslund	Bykommune	Region Hovedstaden
Hvidovre	Bykommune	Region Hovedstaden
Høje-Taastrup	Bykommune	Region Hovedstaden
Lyngby-Taarbæk	Bykommune	Region Hovedstaden
Rødovre	Bykommune	Region Hovedstaden
Vallensbæk	Bykommune	Region Hovedstaden
Furesø	Bykommune	Region Hovedstaden
Allerød	Bykommune	Region Hovedstaden
Fredensborg	Bykommune	Region Hovedstaden
Helsingør	Bykommune	Region Hovedstaden

(Fortsættes)

BILAGSTABEL B1.1 FORTSAT

Kommuner efter kommunekategori og region.

Kommunenavn	Kommunekategori	Region
Hillerød	Bykommune	Region Hovedstaden
Hørsholm	Bykommune	Region Hovedstaden
Rudersdal	Bykommune	Region Hovedstaden
Egedal	Bykommune	Region Hovedstaden
Frederikssund	Bykommune	Region Hovedstaden
Gribskov	Bykommune	Region Hovedstaden
Ishøj	Mellemkommune	Region Hovedstaden
Tårnby	Mellemkommune	Region Hovedstaden
Halsnæs	Mellemkommune	Region Hovedstaden
Bornholm	Yderkommune	Region Hovedstaden
Christiansø	Yderkommune	Region Hovedstaden
Kommunenavn	Kommunekategori	Region
Greve	Bykommune	Region Sjælland
Køge	Bykommune	Region Sjælland
Roskilde	Bykommune	Region Sjælland
Solrød	Bykommune	Region Sjælland
Lejre	Bykommune	Region Sjælland
Odsherred	Landkommune	Region Sjælland
Kalundborg	Landkommune	Region Sjælland
Guldborgsund	Landkommune	Region Sjælland
Vordingborg	Landkommune	Region Sjælland
Holbæk	Mellemkommune	Region Sjælland
Faxe	Mellemkommune	Region Sjælland
Ringsted	Mellemkommune	Region Sjælland
Slagelse	Mellemkommune	Region Sjælland
Stevns	Mellemkommune	Region Sjælland
Sorø	Mellemkommune	Region Sjælland
Næstved	Mellemkommune	Region Sjælland
Lolland	Yderkommune	Region Sjælland
Odense	Bykommune	Region Syddanmark
Kolding	Bykommune	Region Syddanmark
Assens	Landkommune	Region Syddanmark
Faaborg-Midtfyn	Landkommune	Region Syddanmark
Kerteminde	Landkommune	Region Syddanmark
Nyborg	Landkommune	Region Syddanmark
Svendborg	Landkommune	Region Syddanmark
Nordfyns	Landkommune	Region Syddanmark
Haderslev	Landkommune	Region Syddanmark
Billund	Landkommune	Region Syddanmark
Sønderborg	Landkommune	Region Syddanmark
Esbjerg	Landkommune	Region Syddanmark
Fanø	Landkommune	Region Syddanmark
Vejen	Landkommune	Region Syddanmark
Aabenraa	Landkommune	Region Syddanmark
Middelfart	Mellemkommune	Region Syddanmark
Fredericia	Mellemkommune	Region Syddanmark
Vejle	Mellemkommune	Region Syddanmark
Langeland	Yderkommune	Region Syddanmark
Ærø	Yderkommune	Region Syddanmark
Tønder	Yderkommune	Region Syddanmark
Varde	Yderkommune	Region Syddanmark
Skanderborg	Bykommune	Region Midtjylland

(Fortsættes)

BILAGSTABEL B1.1 FORTSAT

Kommuner efter kommunekategori og region.

Kommunenavn	Kommunekategori	Region
Århus	Bykommune	Region Midtjylland
Herning	Landkommune	Region Midtjylland
Holstebro	Landkommune	Region Midtjylland
Syddjurs	Landkommune	Region Midtjylland
Randers	Landkommune	Region Midtjylland
Ikast-Brande	Landkommune	Region Midtjylland
Hedensted	Landkommune	Region Midtjylland
Viborg	Landkommune	Region Midtjylland
Horsens	Mellemkommune	Region Midtjylland
Favrskov	Mellemkommune	Region Midtjylland
Odder	Mellemkommune	Region Midtjylland
Silkeborg	Mellemkommune	Region Midtjylland
Lemvig	Yderkommune	Region Midtjylland
Struer	Yderkommune	Region Midtjylland
Norddjurs	Yderkommune	Region Midtjylland
Samsø	Yderkommune	Region Midtjylland
Ringkøbing-Skjern	Yderkommune	Region Midtjylland
Skive	Yderkommune	Region Midtjylland
Aalborg	Bykommune	Region Nordjylland
Brønderslev	Landkommune	Region Nordjylland
Frederikshavn	Landkommune	Region Nordjylland
Rebild	Landkommune	Region Nordjylland
Mariagerfjord	Landkommune	Region Nordjylland
Jammerbugt	Landkommune	Region Nordjylland
Hjørring	Landkommune	Region Nordjylland
Morsø	Yderkommune	Region Nordjylland
Thisted	Yderkommune	Region Nordjylland
Vesthimmerlands	Yderkommune	Region Nordjylland
Læsø	Yderkommune	Region Nordjylland

Kilde: Regional- og landspolitisk redegørelse 2012, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.

LITTERATUR

- Andersen, H.S. (2010): *Når teltpælene rykkes op. Geografisk mobilitet i Danmark og dens årsager*. Center for Bolig og Velfærd.
- Andersen, H.S. (2011): "Explanations for Long-Distance Counter-Urban Migration into Fringe Areas in Denmark". *Population, Space and Place*, nr. 17, 2011, s. 627-641.
- Andersen, H.T., L. Møller-Jensen & S. Engelstoft (2011): "The End of Urbanization? Towards a New Urban Concept or Rethinking Urbanization". *European Planning Studies*, 19(4), s. 595-611.
- Andersen, H.T. & S. Engelstoft (2004): "Fra 'by og land' til bylandskab". I: H.S. Andersen & H.T. Andersen (red.) *Den mangfoldige by. Op-løsning, oplevelse, opsplætning*. Statens Byggeforskningsinstitut. Hørsholm: SBI 2004:1.
- Aner, L.G. (under publicering): "Dwelling Habitus and Urban out-Migration in Denmark". *European Urban and Regional Studies*. Sage Journals.
- Aner, L.G. (2013): "Den grænseløse by. Når Københavnerne flytter på landet". I: G.L.H. Svendsen (red.): *Livsvilkår og udviklingsmuligheder på landet. Viden, cases og teorier*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

- Aner, L.G. (2009): *Udflytninger fra København. Børnefamiliers udflytninger og bostedsvalg i et hverdagslivsperspektiv*. Ph.d.-afhandling. Institut for Geografi og Geologi, Københavns Universitet.
- Arbejdernes Erhvervsråd (2014): Jobvækst i Storkøbenhavn. *Ugebrevet A4 d. 24. februar 2014*.
- Ascher, F. (2002): "Urban Homogenisation and Diversification in Western Europe". I: R. Hambleton H.V. Savitch & M. Stewart (red.): *Globalism and Local Democracy. Challenge and Change in Europe and North America*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Bijker R.A., T. Haartsen & D. Strijker (2012): "Migration to less-popular rural areas in the Netherlands: Exploring the motivations". *Journal of Rural Studies*, nr. 28, 2012, s. 490-498.
- Bijker, R.A. & T. Haartsen (2012): "More than Counter-urbanisation: Migration to Popular and Less-popular Rural Areas in the Netherlands". *Population, Space and Place*, 18, s. 643-657.
- Détang-Dessendre, C., V. Piguet & B. Schmitt (2002): "Life Cycle Variability in the Microeconomic Determinants of Urban-Rural Migration". *Populations*, 2002(1), bd. 57, s. 31-56.
- Florida, R.: (2002): *The Rise of the Creative Class: And how it's transforming work, leisure, community, and everyday life*. New York: Perseus Books.
- Florida, R. (2005): *Cities and the Creative Class*. London: Routledge.
- Grimsrud, G.M. (2011): "How Well Does the 'Counter-Urbanisation Story' Travel to Other Countries? The Case of Norway". *Population Space and Place*, 17, s. 642-655.
- Hansen, H.K. & T. Niedomysl (2009): "Migrations of the Creative Class: Evidence from Sweden". *Journal of Economic Geography*, 9(2), s. 191-206.
- Hansen, H.K. & L. Winther (2012): *The Urban Turn. Cities, Talent and Knowledge in Denmark*. Aarhus: Aarhus University Press.
- Halfacree, K. (2012): "Heterolocal Identities? Counter-Urbanisation, Second Homes, Rural Consumption in the era of Mobilities". *Population, Space and Place*, 18, s. 209-224.
- Halfacree, K. (2008): "To Revitalise Counterurbanisation Research? Recognising an International and Fuller Picture". *Population, Space and Place*, 14, s. 479-495.
- Lundholm, E., J. Garvill, G. Malmberg & K. Westin (2004): "Forced or Free Movers? The Motives, Voluntariness and Selectivity of In-

- terregional Migration in the Nordic Countries". *Population, Space and Place*, nr. 10, 2004, s. 59-72.
- Mazanti, B. (2007): "Choosing Residence, Community and Neighbours – Theorizing Families' Motives for Moving". *Geografiske Annaler*, 89B(1), s. 53-68.
- Milbourne, P.(2007): "Re-populating rural studies. Migrations, movements and mobilities". *Journal of Rural Studies*, nr. 23, 2007, s. 381-386.
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2013): *Regional- og landdistriktpolitisk Redegørelse 2013*. Regeringens redegørelse til Folketinget.
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2012): *Regional- og landdistriktpolitisk Redegørelse 2012*. Regeringens redegørelse til Folketinget.
- Mitchell, C.J.A. (2004): "Making Sense of Counterurbanization". *Journal of Rural Studies*, nr. 20 2004, s. 15-34.
- Mitchell, C., T. Bunting & M. Piccioni (2004): "Visual artists: counterurbanites in the Canadian Countryside?" *The Canadian Geographer/La Géographe canadien*, 48(2) (2004) 152-167.
- Ní Laoire, C. (2007): "The 'Green Green Grass of Home'? Return migration to rural Ireland". *Journal of Rural Studies*, nr. 23, 2007, s. 332-344.
- Niedomysl, T. & J. Amcoff (2011): "Why Return Migrants Return: Survey Evidence on Motives for Internal Return Migration in Sweden". *Population, Space and Place*, 17, s. 656-673.
- Niedomysl, T. & H. K. Hansen (2010): "What matters more for the decision to migrate: jobs versus amenities". *Environment and Planning A*, 42, s. 1636-1649.
- Nielsen, T.A.S. & H. H. Hovgesen (2005): "Urban Fields in the Making: New Evidence from a Danish Context". *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 96(5) 2005.
- Nørgaard, H., J.O. Jensen, C. Simon & H.S. Andersen (2010): *Tilflyttere til yderområder: forandring, integration og strategier*. Aalborg: Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet.
- Nørgaard, H. (2011): "Futures of Rural and Peripheral Areas – Challenges, Strategies and Policies". *Danish Journal of Geoinformatics and Land Management*, 46(1) 2011, s. 81-95.

- Rivera, M.J. (2007): "Migration to Rural Navarre: Questioning the Experience of Counterurbanisation". *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 98(1), 2007, s. 32-41.
- Schroll, S. & V. Søgaard (2011): *Knækker Danmark – eller knager det bare?* Center for Landdistriktsforskning, Syddansk Universitet: Esbjerg.
- Sieverts, T. (2003): *Cities without cities: Between Place and World, Space and Time, Town and Country*. London: Spon Press.
- Villa, M. (2000): "Rural Life Courses in Norway: Living Within the Rural-Urban Complementarity". *The History of the Family. An International Quarterly*, 5(4), s. 473-490.
- Ærø, T. (2006): "Residential choice from a lifestyles perspective". *Housing, Theory and Society*, 23(2), s.109-130.
- Ærø, T. (2002): *Boligpræferencer, boligvalg og livsstil*. Phd.-afhandling. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.
- Ærø, T., V. Suenson & H.S. Andersen (2005): *Bosætning i yderområder*. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2013

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 13:01 Kjeldsen, M.M., H.S. Houlberg & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2012*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-141-7. e-ISBN: 978-87-7119-142-4. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:02 Liversage, A., R. Bille & V. Jakobsen: *Den danske au pair-ordning*. 281 sider. ISBN: ISBN 978-87-7119-143-1. e-ISBN: 978-87-7119-144-8. Vejledende pris 280,00 kr.
- 13:03 Oldrup, H., A.K. Høst, A.A. Nielsen & B. Boje-Kovacs: *Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-145-5. e-ISBN: 978-87-7119-146-2. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 13:04 Lausten, M., H. Hansen & V.M. Jensen: *God praksis i forebyggende arbejde – samlet evaluering af dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse*. 173 sider. ISBN: 978-87-7119-147-9. e-ISBN: 978-87-7119-148-6. Vejledende pris: 170,00 kr.

- 13:05 Christensen, E.: *Ilasiaq. Evaluering af en bo-enhed for udsatte børn*. 75 sider. ISBN: 978-87-7119-149-3. e-ISBN: 978-87-7119-150-9. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 13:06 Christensen, E.: *Ilasiaq. Meeqqanut aarlerinartorsiortunut najugaqatigiiffimmik nalilersuineq*. 88 sider. ISBN: 978-87-7119-151-6. e-ISBN: 978-87-7119-152-3. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 13:07 Lausten, M., D. Andersen, P.R. Skov & A.A. Nielsen: *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. 153 sider. ISBN: 978-87-7119-153-0. e-ISBN: 978-87-7119-154-7. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 13:08 Luckow, S.T. & V.L. Nielsen: *Evaluering af ressource- og risikoskema. Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge*. 90 sider. e-ISBN: 978-87-7119-156-1. Netpublikation.
- 13:09 Winter, S.C. & V.L. Nielsen (red.): *Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen*. 265 sider. e-ISBN: 978-87-7119-158-5. Netpublikation.
- 13:10 Kjeldsen, M.M. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse i 2012. Regionale forskelle*. 59 sider. ISBN: 978-87-7119-159-2. e-ISBN: 978-87-7119-160-8. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 13:11 Manuel, C. & A.K. Jørgensen: *Systematic review of youth crime prevention intervention – published 2008-2012*. 309 sider. e-ISBN: 978-87-7119-161-5. Netpublikation.
- 13:12 Nilsson, K. & H. Holt: *Halvering af dagpengeperioden og akutpakken. Erfaringer i jobcentre og A-kasser*. 80 sider. e-ISBN: 978-87-7119-162-2. Netpublikation.
- 13:13 Nielsen, A.A. & V.L. Nielsen: *Evaluering af projekt SAMSPIL. En udvidet modregruppe til unge udsatte mødre*. 66 sider. e-ISBN: 978-87-7119-163-9. Netpublikation.
- 13:14 Graversen, B.K., M. Larsen & J.N. Arendt: *Kommunernes rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen*. 146 sider. e-ISBN: 978-87-7119-168-4. Netpublikation
- 13:15 Bengtsson, S. & S.Ø. Gregersen: *Integrerede indsatser over for mennesker med psykiske lidelser. En forskningsoversigt*. 106 sider. ISBN: 978-87-7119-169-1. e-ISBN: 978-87-7119-170-7. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 13:16 Christensen, E.: *Ung i det grønlandske samfund. Unges holdning til og viden om sociale problemer og muligheder*. 58 sider. e-ISBN: 978-87-7119-171-4. Netpublikation.

- 13:17 Christensen, E.: *Kalaallit inniaqatigiivini inuusuttuaqqat. Inuusuttuaqqat inoqatigiinnermi ajornartorsiuutit periarfissallu pillugit ilisimasaat isummertariaasaallu.* 66 sider. e-ISBN: 978-87-7117-172-1. Netpublikation.
- 13:18 Vammen, K.S. & M.N. Christoffersen: *Unge selvskade og spiseforstyrrelser. Kan social støtte gøre en forskel?* 156 sider. ISBN: 978-87-7119-173-8. e-ISBN: 978-87-7119-174-5. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 13:19 Fridberg, T. & M. Damgaard: *Volunteers in the Danish Home Guard 2011.* 120 sider. ISBN: 978-87-7119-175-2. e-ISBN: 978-87-7119-176-9.
- 13:20 Luckow, S.T., T.B. Jakobsen, A.P. Langhede & J.H. Pejtersen: *Bedre overgange for udsatte unge. Midtvejsvurdering af efterværnsinitiativet 'Vejen til uddannelse og beskæftigelse'.* 98 sider. ISBN: 978-87-7119-177-6. e-ISBN: 978-87-7119-178-3. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 13:21 Benjaminsen, L. & H.H. Lauritzen: *Hjemløshed i Danmark 2013. National kortlægning.* 182 sider. ISBN: 978-87-7119-179-0. e-ISBN: 978-87-7119-180-6. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 13:22 Jacobsen, S.J., A.H. Klynge & H. Holt: *Øremærkning af barsel til fædre. Et litteraturstudie.* 82 sider. ISBN: 978-87-7119-181-3. e-ISBN: 978-87-7119-182-0. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 13:23 Thuesen, F., H.B. Bach, K. Albæk, S. Jensen, N.L. Hansen & K. Weibel: *Socialøkonomiske virksomheder i Danmark. Når udsatte bliver ansatte.* 216 sider. ISBN: 978-87-7119-183-7. e-ISBN: 978-87-7119-184-4. Vejledende pris: 210,00 kr.
- 13:24 Larsen, M. & H.S.B. Houlberg: *Lønforskelle mellem mænd og kvinder 2007-2011.* 176 sider. ISBN: 978-87-7119-185-1. e-ISBN: 978-87-7119-186-8. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:25 Larsen, M. & H.S.B. Houlberg: *Mere uddannelse, mere i løn?* 50 sider. e-ISBN: 978-87-7117-188-2. Netpublikation.
- 13:26 Damgaard, M., Steffensen, T. & S. Bengtsson: *Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse. En analyse af sammenhænge mellem hverdagsliv, samliv, udsathed og type og grad af funktionsnedsættelse.* 193 sider. ISBN: 978-87-7119-189-9. e-ISBN: 978-87-7119-190-5. Vejledende pris: 190,00 kr.
- 13:27 Holt, H. & K. Nilsson: *Arbejdsfastholdelse af skadelidte medarbejdere. Virksomhedernes rolle og erfaringer.* 100 sider. ISBN: 978-87-7119-191-2. e-ISBN: 978-87-7119-192-9. Vejledende pris: 100,00 kr.

- 13:28 Rosdahl, A., T. Fridberg, V. Jakobsen & M. Jørgensen: *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark*. 410 sider. ISBN: 978-87-7119-193-6. e-ISBN: 978-87-7119-194-3. Vejledende pris: 400,00 kr.
- 13:29 Rosdahl, A., T. Fridberg, V. Jakobsen & M. Jørgensen: *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark. Sammenfatning af resultater fra PLAAC*. 62 sider. ISBN: 978-87-7119-195-0. e-ISBN: 978-87-7119-196-7. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 13:30 Christensen, E.: *Børn i Mælkebøtten. Fra socialt udsat til mønsterbryder?* 125 sider. ISBN: 978-87-7119-197-4. e-ISBN: 978-87-7119-198-5. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 13:31 Christensen, E.: *Meeqqat Mælkebøttenimiittut. Isumaginninnikkut aarlerinartorsiorturniit ileqqunik allannortitsisumut?* 149 sider. ISBN: 978-87-7119-199-8. e-ISBN: 978-87-7119-200-1. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 13:32 Bengtsson, S., H.E.D. Jørgensen & S.T. Grønfeldt: *Sociale tilbud til mennesker med sindslidelse. Den første kortlægning på personniveau*. 130 sider. ISBN: 978-87-7119-201-8. e-ISBN: 978-87-7119-202-5. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 13:33 Benjaminsen, L., J.F. Birkelund & M.H. Enemark: *Hjemløse borgers sygdom og brug af sundhedsydelser*. 206 sider. ISBN: 978-87-7119-203-2. e-ISBN: 978-87-7119-204-9. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 13:34 Larsen, L.B. & S. Bengtsson: *Talblindhed. En forskningsoversigt*. 175 sider. ISBN: 978-87-7119-205-6. e-ISBN: 978-87-7119-206-3. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:35 Larsen, M.: *Lønforskelle mellem mænd og kvinder i industrien. Medarbejdere med håndværkspræget arbejde eller operator- og monteringsarbejde*. 978-87-7119-207-0. Netpublikation.
- 13:36 Bille, R., M.R. Larsen, J. Høgelund & H. Holt: *Falcks partnerskabsmodel på sygedagpengeområdet. Evaluering af et offentligt-privat samarbejde*. 234 sider. ISBN: 978-87-7119-208-7. e-ISBN: 978-87-7119-209-4. Vejledende pris: 230,00 kr.
- 13:37 Kjeldsen, M.M. & J. Høgelund: *Effektmåling af Forebyggelsesfondens projekter*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-210-0. e-ISBN: 978-87-7119-211-7. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 13:38 Björnberg, U. & M.H. Ottosen (red.): *Challenges for Future Family Policies in the Nordic Countries*. 260 sider. ISBN: 978-

- 87-7119-212-4. e-ISBN: 978-87-7119- 213-1. Vejledende pris: 250,00 kr.
- 13:39 Christoffersen, M.N. & A. Højen-Sørensen: *Børnehavens normeringer. En forskningsoversigt over opgørelsesmetoder*. 116 sider. e-ISBN: 978-87-7119-214-8. Netpublikation.
- 13:40 Holt, H., V. Jakobsen & S. Jensen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2013*. 170 sider. ISBN: 978-87-7119-216-2. e-ISBN: 978-87-7119-217-9. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:41 Aner, L.G., A. Høst, W. Alim, A. Amilon, I.K. Nielsen & C.L. Rasmussen: *Boligsociale indsatser og buslejestøtte. Midtvejsevaluering af Landsbyggefondens 2006-2010 pulje*. 220 sider. ISBN: 978-87-7119-218-6. e-ISBN: 978-87-7119-219-3. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 13:42 Bengtsson, S. & S. G. Knudsen: *Integration af behandling og social indsats over for personer med sindslidelse. Evaluering af seks forsøg*. 124 sider. ISBN: 978-87-7119-220-9. e-ISBN: 978-87-7119-221-6. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 14:01 Bach, H. B. & M. R. Larsen: *Dagpengemodtageres situation omkring dagpengeophør*. 135 sider. e-ISBN: 978-87-7119-223-0. Netpublikation.
- 14:03 Aner, L. G. & H. K. Hansen: *Flytninger fra byer til land- og yderområder. Højtuddannede og socialt udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner – Mønstre og motiver*. 169 sider. e-ISBN: 978-87-7119-226-1. Netpublikation.

DET NATUR- OG BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

FLYTNINGER FRA BYER TIL LAND- OG YDEROMRÅDER

HØJTUDDANNEDE OG SOCIALT UDSATTE GRUPPERS FLYTNINGER FRA BYKOMMUNER TIL LAND- OG YDERKOMMUNER – MØNSTRE OG MOTIVER

Denne rapport undersøger flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner gennem en periode, som har været præget af højkonjunktur og siden af økonomiske krise. Rapporten har særligt fokus på højtuddannede personer og på socialt udsatte personer, som i undersøgelsen er defineret som personer på kontanthjælp eller førtidspension.

Rapporten bygger på dels på registerdata om danskere mellem 17 og 64 år i perioden 2002 til 2010 – og dels på en række kvalitative interviews med højtuddannede og socialt udsatte tilflyttere til land- og yderkommuner, samt med kommunale nøglepersoner. Rapporten undersøger således både tendenser og mønstre i flytningerne og årsager til flytningerne.

Rapportens resultater tyder på, at land- og i særlig grad yderkommuner er udfordrede, både i forhold til at tiltrække den højtuddannede arbejdskraft og i forhold til en relativt stor tilflytning af personer på offentlig forsørgelse.

Undersøgelsen er finansieret af Landdistriktspuljen under Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.